

**DONES GRANS,
GRANS
DONES**

Diferències de gènere en la tercera edat

Premis Treballs de Recerca

Universitat de Vic

2013

ÍNDEX

I. INTRODUCCIÓ	1
I.1 Motivacions	1
I.2 Objectius	1
I.3 Metodologia	1
I.4 Estructura	2
I.5 Dificultats i limitacions	2
I.6 Agraïments	2
II. BASES TEÒRIQUES	3
II.1 La gerontologia: estudi sobre la vellesa	3
II.2 Estudis sobre la gent gran	4
II.3 Perspectiva de gènere en els estudis sobre la gent gran	5
II.4 La gent gran de Cherín	7
II.5 La gent gran de Lleida	9
II.5.1 Gent gran i institucions públiques a Lleida	10
II.5.2 Llar de jubilats	11
II.5.3 Activitats municipals per a la gent gran	11
III. ESTAT DE LA QÜESTIÓ	13
IV. ESTUDI DE LES DIFERÈNCIES DE GÈNERE ENTRE LA GENT GRAN. ANÀLISI I RESULTATS	15
IV.1 Introducció	15
IV.2 Descripció de la població total enquestada	15
IV.3 Resultats de l'enquesta a la gent gran	16
IV.3.1 Primera part. Gent gran de Cherín (Andalusia)	16
IV.3.2 Segona part. Gent gran de Lleida (Catalunya)	50
V. CONCLUSIONS	91
V.1 Diferències de gènere	91
V.2 Diferències entre l'entorn rural i l'urbà	93
VI. BIBLIOGRAFIA	96
VI.1 Bibliografia pròpiament dita	96
VI.2 Webgrafia	97
VII. ANNEXOS	98
VII.1 Gràfics i taules suplementàries	98
VII.2 Enquesta en català	102
VII.3 Enquesta en castellà	112

I. INTRODUCCIÓ

I.1. Motivacions

He de confessar que em va constar molt prendre una decisió sobre el tema del meu treball de recerca. En un principi volia fer un projecte de filosofia, però finalment vaig descobrir aquesta proposta de treball i, tot i que al principi no sabia de què tractava i què és el que hauria d'investigar, a mesura que la meva tutora em va anar explicant l'objectiu d'aquest estudi em va començar a interessar la recerca de les diferències entre homes i dones a la vellesa i, sobretot, la manera com s'havia de fer. El que més em va motivar per dur a terme aquesta recerca és que mai abans s'havia fet a l'institut un treball de recerca sobre aquest tema i tampoc semblava que hi hagués estudis que analitzessin les diferències entre la gent gran d'un poble i d'una ciutat.

I.2 Objectius

El treball que ara presento sosté la hipòtesi inicial que la vellesa es viu de manera diferent en funció del sexe de la persona en qüestió, és a dir, que homes i dones fan activitats diferents en la seva vida quotidiana i que la seva actitud davant la vida i, fins i tot, les seves opinions i creences es veuen afectades pel fet de ser homes o dones, especialment si tenim en compte que es tracta de persones que van créixer a l'ombra d'una ideologia molt sexista, com era la dictadura franquista.

A partir d'aquí, el que he pretès en aquest treball és assolir bàsicament tres objectius per comprovar aquesta hipòtesi. Un primer objectiu era esbrinar si aquesta intuïció inicial és real i, per tant, si la gent de la tercera edat es comporta i pensa d'una determinada manera en funció de la seva identitat sexual. En segon lloc, volia descobrir si existeixen diferències entre la manera de viure i de pensar dels padrins i les padrines d'una ciutat catalana com Lleida i d'un petit poble andalús, com Cherín (Granada), el poble de la meva mare i dels meus avis materns. I per últim, volia reflexionar sobre les causes d'aquestes diferències, si és que existeixen, de manera que pogués conèixer millor una etapa més de la vida que, ara per ara, encara em sembla molt llunyana.

I.3. Metodologia

La metodologia que he utilitzat per fer aquest treball ha estat la següent. Primer, he recopilat tota la informació possible per tal d'elaborar les bases teòriques del treball, ja siguin llibres i estudis que tracten sobre la gent gran i, en particular, sobre les diferències de gènere a la vellesa, entrevistes a dones grans o articles de diaris relacionats amb la tercera edat.

Després, per saber què fa i pensa la gent gran, he confeccionat una enquesta (en castellà i en català), que he passat a cent persones grans: vint-i-cinc homes i vint-i-cinc dones a Lleida i la mateixa quantitat a Cherín (Granada). Pel que fa a les enquestes realitzades a Andalusia, he de dir que les he passat personalment, anant porta per porta i escrivint les respostes de les preguntes que les persones enquestades anaven contestant. I pel que fa a les enquestes passades a Lleida, per una banda, vaig aprofitar l'ajuda de familiars d'amics i coneguts.

A partir del buidat de les enquestes, vaig crear una base de dades mitjançant un programa informàtic (Microsoft Access) amb els resultats obtinguts, que he anat analitzant i il·lustrant amb els gràfics i les taules corresponents.

Sóc conscient que hi ha altres mètodes, potser millors, per obtenir informació sobre opinions i creences de col·lectius com el aquí s'analitza, com ara l'entrevista personal, les històries de vida, els grups de discussió, però he optat pel mètode de l'enquesta perquè era el més senzill de treballar ateses les meves possibilitats i coneixements i les limitacions de temps i mitjans.

I.4. Estructura

Pel que fa a l'estructura d'aquest treball, aquest es divideix en tres parts diferenciades.

En la primera part, de caràcter introductori, hi ha les bases teòriques en què s'emmarca el meu estudi i repassa conceptes com ara la gerontologia i la perspectiva de gènere en els estudis sobre la vellesa; també apareix un apartat dedicat a la descripció demogràfica i social de la ciutat de Lleida i del poble de Cherín.

A continuació, s'analitza l'estat de la qüestió, és a dir, tot allò que s'ha publicat sobre el tema central d'aquest treball: l'anàlisi de les diferències de gènere a la vellesa.

En el segon apartat s'exposa i s'analitza els resultats obtinguts de les enquestes passades a la gent gran de Lleida i de Cherín.

I finalment, l'últim apartat conté les conclusions que he extret del resultat de les enquestes, així com la bibliografia i els annexos.

I.5. Dificultats i limitacions

En la realització d'aquest treball he trobat dificultats i limitacions que m'han complicat la feina. En primer lloc, alhora de fer les enquestes d'Andalusia vaig haver d'anar casa per casa per realitzar-les personalment, per la qual cosa em va costar molt temps aconseguir-les totes. Per altra banda, aquí a Lleida, també em vaig trobar amb alguns problemes, com per exemple, la vegada que volia passar en grup les enquestes a la llar de jubilats del Pilar en una sola sessió i no vaig poder per qüestions burocràtiques i ho vaig haver de fer individualment.

Pel que fa a la realització escrita del treball, a l'hora de buidar les enquestes realitzades, vaig haver d'aprendre a utilitzar el programa Microsoft Office Access, que mai abans havia fet servir, per tal de tractar totes les dades. Realitzar els gràfics també va ser un problema que em va costar una mica solucionar, però que al final em va semblar senzill.

Finalment he de dir que per falta de temps, no he pogut incloure algunes de les coses que tenia previstes, com per exemple, entrevistes individuals a dones per fer històries de vida.

I.6. Agraïments

En primer lloc, m'agradaria agrair-li a la meva tutora del treball el temps i la paciència que ha invertit en aquest. Sense ella no hauria après a valorar l'esforç de la meva feina ni hauria pogut acabar aquesta odissea. Gràcies també al personal de consergeria (la Montse i la Paquita) que s'ha ocupat de fer les còpies de les enquestes.

També vull donar les gràcies a totes aquelles persones grans, tant de Lleida com de Cherín, que han contribuït contestant les enquestes ja que ells i elles són la base d'aquest estudi i sense la seva col·laboració no hagués pogut dur-lo a terme. A més a més, li vull agrair a la professora XXXXX el seu assessorament dins del programa *Itinera* de la UdL.

II. BASES TEÒRIQUES

II.1. La gerontologia: estudis sobre la vellesa

La gerontologia (de γέρων,-οντος “ancià” i λόγος “estudi”) és l'àrea de coneixement que estudia la vellesa i l'envelliment d'una població¹. A diferència de la geriatria (branca de la medicina que es centra en les malalties associades a la vellesa y el tractament d'aquestes), la gerontologia s'ocupa dels aspectes que promouen la salut sense ser una especialitat mèdica, per la qual cosa aquesta planteja qüestions psicològiques, socials, econòmiques, demogràfiques i altres aspectes relacionats amb la tercera edat.

Hi ha diversos factors que justifiquen el recent desenvolupament d'aquest tipus de preocupacions. En primer lloc, la creixent importància que ha assumit l'envelliment de la població. Això se sumen les condicions de vida actuals de les persones grans que, a diferència del que passava anteriorment, ara no conserven uns vincles familiars tan estrets amb la família, de manera que, d'aquest aïllament resulta la necessitat de preocupar-se per la seva autonomia econòmica i pels diferents problemes vinculats a l'estat de creixent solitud en aquesta edat.

La gerontologia és un àmbit d'estudi multidisciplinari perquè, com tota nova àrea de coneixement, s'ha nodrit i es nodreix del coneixement aportat per altres. Així, la biologia, la sociologia, la psicologia, l'antropologia, la demografia, l'educació i altres camps del saber aboquen la seva quota de participació per fer de la gerontologia una realitat com a camp de coneixement independent.

La gerontologia incideix en la qualitat i condicions de vida de les persones grans mitjançant el disseny, execució i seguiment a polítiques i programes destinats al benefici de la població anciana. D'aquesta manera l'objectiu de la geriatria és sumar vida als anys i no anys a la vida.

¹ <http://es.wikipedia.org/wiki/Gerontolog%C3%ADa>

La gerontologia intervé i estudia en diversos camps:

a. Biologia de l'envelliment

És l'àrea de la gerontologia que abasta la comprensió dels processos biològics relacionats amb l'envelliment. Els temes inclosos en aquest sector comprenen l'hormesis, els antioxidants, les cèl·lules de plançó, les radicals lliures, dieta, immunologia i telòmers. El tractament i estudi d'aquests aspectes queda a càrrec generalment de la medicina geriàtrica, però, no han de ser descuidats per la gerontologia en les seves tasques d'avaluació i presa de decisions.

b. Gerontologia clínica

Correspon a l'àrea de la gerontologia que estudia els aspectes mèdics de l'envelliment i la vellesa, així com els problemes psicològics, funcionals i socials associats a aquesta etapa del cicle vital.

c. Gerontologia educativa

També coneguda com "geragogia", comprèn les temàtiques relacionades amb l'educació i l'aprenentatge en els ancians i ancianes.

d. Gerontologia social

Estudia el lloc i la participació de la gent gran en la societat i com aquesta afecta en el procés d'envelliment. La gerontologia social té com a principal objectiu el manteniment de la persona gran dintre del si familiar, essent aquest el veritable receptacle de cures preventives i suport per a la millor qualitat de vida a la tercera edat.

Aquesta branca de la gerontologia s'encarrega del desenvolupament de la investigació sobre les diverses problemàtiques socials relacionades amb la vellesa, així com el disseny i aplicació d'accions tendents a aconseguir el benestar de la persona gran en el context social incidint sobre aspectes econòmics, protecció social, habitatge, educació de la vellesa i institucionalització entre d'altres. Té dos components essencials: investigació i treball comunitari, amb accentuat èmfasis a l'àrea preventiva.

e. Gerontologia ambiental

La gerontologia ambiental és un àrea de coneixement de la gerontologia que té per objectiu conèixer, analitzar, modificar i optimitzar la relació entre la persona que envelleix i el seu entorn físic i social, des de perspectives i enfocaments interdisciplinaris, que abasten diferents disciplines, com la psicogerontologia, geografia de l'envelliment, urbanisme, arquitectura i disseny accessible, política social, treball social, sociologia i altres ciències a fins.

II.2. Estudis sobre la gent gran

El col·lectiu de persones grans té uns hàbits i formes de vida diferenciades de les de la resta de la població. És important conèixer quines són les particularitats i quins canvis està experimentant la gent gran amb el pas dels anys i observar com estem davant d'un col·lectiu

amb una realitat diversa i alhora amb unes característiques comunes que venen determinades per l'edat².

Com diu Teresa del Valle (2002: 46):

“La edad es una variable importante como forma de organización social. Es una categoría que sirve para agrupar a personas, establecer generaciones. Se aplica a su vez para medir los cambios por los que pasan las personas individuales y los colectivos de edad. También para definir características comunes que se asume comparten personas de determinada edad. También para interpretar sus vidas, ya que la edad permite su contextualización en períodos históricos concretos, definidos a su vez por las tendencias, corrientes e ideologías dominantes.”

La vellesa és, a més, un concepte molt ambigu, influït per factors cronològics, biològics, econòmics, socials, culturals, ideològics, psicològics, mèdics, antropològics, etc., que fan que sigui canviant i indeterminat al llarg de la història, de manera que és el medi social el que crea la imatge dels seus vells, a partir de les normes i dels ideals humans de l'època o, en paraules de Simone de Beauvoir, «la condició de la vellesa és imposada per la societat a la qual pertany» (Beauvoir, 1989).

Vivim en una societat en què la tradició oral, el costum, no tenen valor; es prioritzen els prototips de bellesa i el vigor corporal; la família patriarcal està en període d'extinció; tot plegat són factors que resten valor a la vellesa, en quedar el paper d'aquesta buit de tot contingut.

Tal com diu M. Barenys et alii³, als països en què la fecunditat és baixa des de 1950 (Europa, Amèrica del Nord, el Japó, Austràlia i Nova Zelanda), la proporció de persones de més de 65 anys haurà augmentat al voltant d'un 20% l'any 2025. El cas espanyol mostra una població amb una base estreta i una cúspide ampla, com correspon a una societat envellida.

Tot i que des de l'antiguitat, la literatura ha tractat el tema de l'edat, no és fins a principis del segle XX quan el col·lectiu de la població anciana comença a ser tractat des de diferents àmbits científics: des de perspectives econòmiques, a fi d'explorar els seus recursos, estratègies i limitacions, des de perspectives mèdiques, per tal d'estudiar-ne les malalties i els trastorns mentals i físics, des d'àmbits psicosocials, per tal d'observar les seves necessitats, les relacions intergeneracionals, etc.

II.3. Perspectiva de gènere en els estudis sobre la gent gran

Segons M. Barenys et alii (p. 167), al principi, els estudis empírics sobre la vellesa eren de caràcter general, i l'interès se solia centrar en els homes grans com a protagonistes de l'esfera pública. Durant molts de temps les dones grans no eren centrals en els estudis sociològics sobre l'envelliment, o l'envelliment no era primordial per als estudis sociològics sobre les dones. La dona era un objecte marginat de la investigació històrica.

La situació varià a partir dels anys quaranta, quan l'edat passa a ser estudiada com a variable en el comportament i l'estructura social, i posteriorment, en els anys seixanta, quan el

² Segons apareix a AAVV, *Condicions de vida i hàbits de la gent gran a Barcelona*, Barcelona 2009 [consultable en línia: <http://w3.bcn.cat/fitxers/observatorisocial/gentgranimpremta.043.pdf>].

³ M.P. Barenys et alii (2002: 166). M.P. Barenys et alii, "Històries de vídues", *Revista catalana de sociologia* 16 (2002), p. 165-209

moviment feminista reivindica la necessitat d'estudis en funció del gènere⁴. A partir d'aquest moment l'envelliment deixa de ser tractat com un fet homogeni i les variables de l'edat i el sexe estableixen noves pautes de recerca.

Les aplicacions científiques ofereixen visions diferenciades respecte al col·lectiu de la gent gran. Homes i dones tenen diferents experiències i expectatives de vida, que determinen el seu envelliment.

En el que anomenem envelliment de la població, el marge entre homes i dones s'eixampla cada cop més a favor d'aquestes. La longevitat en les dones ha crescut de manera més ràpida, fet que obliga a parlar d'una població majoritàriament femenina (Izquierdo, Lloret i Marcor, 1986).

Les dones grans han esdevingut un col·lectiu d'una gran importància numèrica dins la població europea. Però aquest grup social està limitat per un seguit de factors que condicionen el seu desenvolupament com a ciutadanes:

- a) Salari mínims
- b) Baixa participació en la presa de decisions
- c) Manca d'oportunitats educacionals i culturals
- d) Estereotips negatius creats entorn de la vellesa

L'esperança de vida superior de les dones grans va acompanyada d'imatges generalitzades sobre la vellesa que impliquen rebuig, dependència i solitud. Solen viure entre 6 i 8 anys més que els homes, però això no vol dir que la seva qualitat de vida sigui millor.

Segons continuen Barenys et alii (2002: 168), diversos estudis analitzen que les dones pateixen més trastorns físics i psíquics que els homes, i a més el seu estatus econòmic es redueix de manera considerable. La seva percepció també es veu condicionada per les seves respectives trajectòries, les seves diverses experiències de vida, els seus entorns específics, les seves estratègies personals, el seu sistema de valors i la seva pròpia percepció de l'envelliment.

Avui dia, la vellesa es fa coincidir amb un paràmetre social en que els homes s'associa a la jubilació (un pensament positiu), mentre que per a les dones es vincula més al seu aspecte físic (pensament negatiu). La percepció social de l'envelliment, per tant, difereix en funció del gènere (Rosenthal, 1990).

La meva àvia, Martirio Martín.

⁴ SONTAG, S. (1972). «The double standard of aging», *The Saturday Review*, pp. 29-38.

Les dones en surten particularment perjudicades, ja que la joventut, i sobretot l'aparença física de la joventut, és considerada un valor més important en el cas de les dones que en el dels homes. De la mateixa manera, la taxa de mortalitat superior en els homes i els patrons del mercat matrimonial dificulten, per a la majoria de les dones grans, la possibilitat d'establir noves relacions sentimentals amb homes a partir d'una certa edat. Així mateix, l'acceptació d'un doble atractiu en l'home —mentre és jove i quan es fa vell— i només d'un en la dona —durant la joventut— dóna un significat especial a l'envelliment de les dones i determina la invisibilitat de les dones grans als mitjans de comunicació (Freixas, 1998), que reforça rols socials estereotipats, de manera que la discriminació social envers les dones grans és evident.

II.4. La gent gran de Cherín

Cherín és una localitat del municipi espanyol d'Ugíjar, situada a la part oriental de l'Alpujarra Granadina, a Andalusia. A un quilòmetre del límit amb la província d'Almeria, prop d'aquesta localitat es troben els nuclis de Picena, Lucainena i Alcolea.

Segons l'Institut Nacional d'Estadística⁵, l'any 2011 aquest petit poble tenia un total de 194 habitants, dels quals 95 són homes i 99 dones.

ANY 2011		
Població total	Homes	Dones
194	95	99

⁵ Dades consultades en línia a :

<http://www.ine.es/nomen2/index.do?accion=busquedaRapida&subaccion=&numPag=0&ordenAnios=A SC&nombrePoblacion=Cherin&botonBusquedaRapida=Consultar+selecci%F3n>

Vista general de Cherín

Església de Sant Bartolomé Apòstol

Al poble hi ha una escola on es poden cursar els estudis primaris, els nois i noies que han de fer la secundària han de desplaçar-se a Ugíjar. Pel que fa al comerç, Cherín només disposa d'una petita botiga d'alimentació i productes essencials per tal de cobrir les necessitats.

La població és en general jubilada (80%), la majoria de la qual es va dedicar a l'agricultura; normalment, la gent jove marxa del poble perquè se'n va a treballar a la ciutat.

Per a reunir-se, la gent gran disposa d'un local social a càrrec de la Junta de Andalucía i de les quotes de les persones sòcies.

Respecte a la sanitat, hi ha un petit centre de salut on hi ha un sol metge que visita tres dies a la setmana i una infermera que ho fa tots els dies de dilluns a divendres. Per a necessitats més específiques, els habitants del poble es traslladen a la ciutat de Granada.

A més a més, la majoria de la gent gran de Cherín disposa de teleassistència.

II.5. La gent gran de Lleida

La ciutat de Lleida és una ciutat situada a la depressió central, capital de la comarca del Segrià, de la província de Lleida, cap del partit judicial i seu del Bisbat de Lleida. El seu extens municipi, el més gran i poblat de la comarca, inclou les entitats municipals descentralitzades de Raimat i Sucs. Es troba dins de l'àmbit funcional de Ponent o Lleida. Aquest municipi és el setè de Catalunya per població. El seu terme municipal es troba repartit en 56 partides.

El principal motor de l'economia lleidatana és el sector de serveis (77,1% del VAB de 2001), seguit de la construcció (10,6%), la indústria (10,1%) i l'agricultura (2,1%).

La ciutat té una àrea metropolitana de 250.000 habitants amb previsions d'arribar als 300.000 habitants; el seu terme municipal té 212 km², i la província 425.593 habitants segons INE 2008.

Lleida, escenari en què s'ha dut a terme una part de l'estudi de camp del present treball de recerca, compta amb una població total de 138.416 habitants⁶, dels quals 21.486 persones són majors de 65 anys, nombre que representa el 15,52% del total de la població lleidatana.

Seu Vella

Estació de trens

⁶ Dades extretes de l'IDESCAT (Institut d'Estadística de Catalunya) [consultable en línia: <http://www.idescat.cat/territ/BasicTerr?TC=5&V0=1&V3=669&V4=1181&ALLINFO=TRUE&PARENT=1&C TX=B&V1=25120&VOK=Confirmar>]

D'aquestes 21.486 persones majors de 65 anys, 12.704 són dones i 8.782 homes, els quals representen un 59% i un 41% del total de la gent gran, respectivament.

Any	HOMES			DONES		
	0 a 14 anys	15 a 64 anys	65 anys i més	0 a 14 anys	15 a 64 anys	65 anys i més
2011	10.913	48.957	8.782	10.543	46.517	12.704

II.5.1. Gent gran i institucions públiques a Lleida

Dues són les institucions públiques que s'ocupen de la gent gran a Lleida. D'una banda, el Departament de Benestar social i família, de la Generalitat de Catalunya⁷, el responsable del qual a Lleida és el Sr. Joan Ramon Saura i Aranda. D'aquest departament depenen les prestacions socials de caràcter econòmic de dret de concurrència per a programes per a la gent gran entre les quals hi ha la prestació per a l'acolliment residencial per a gent gran (a la província de Lleida hi ha un total de 2.403 persones beneficiàries), la prestació per a centre de dia per a gent gran (a Lleida província hi ha 371 persones que se'n beneficiïn), la prestació per a habitatges tutelats per a gent gran (19 persones a Lleida) i la prestació per a estades temporals per a gent gran amb discapacitat.⁸

I en segon lloc l'Ajuntament de Lleida, concretament són dues les regidories municipals que s'ocupen de la gent gran: la regidoria de Benestar Social i Ocupació (el regidor n'és el Sr. Josep Presseguer) i la Regidoria de Participació Ciutadana, Gent Gran i Voluntariat Sènior (la regidora n'és la Sra. Dolors Arderiu). Concretament en aquesta regidoria hi ha la unitat tècnica de Gent Gran i Voluntariat Sènior⁹, responsable de la qual és la Sra. Pilar Planella.

L'Àrea de Gent Gran de la Paeria treballa per aconseguir un nivell de benestar que garanteixi l'envelliment saludable i una bona qualitat de vida per a la gent gran. Les seves línies de treball són:

- Facilitar suport i ajuda a les persones amb pèrdua d'autonomia per tal que puguin romandre al seu domicili i especialment aquelles que viuen soles.
- Oferir alternatives a la llar a les persones que necessitin atenció en centres residencials.
- Dur a terme programes d'activitats formatives i de lleure per tal de garantir l'envelliment saludable.
- Promoure i donar suport a les associacions de gent gran.
- Afavorir i impulsar la participació de la gent gran en la vida de la ciutat.

⁷ L'actual consellera és la Sra. Neus Munté i el responsable general de l'oficina de la Gent Gran Activa Agustí Vilà.

⁸ Dades extretes de la Memòria del Departament de Benestar i família 2011, consultable en línia: http://www20.gencat.cat/docs/bsf/01Departament/07Memories/2011/memoria_benestar_2011.pdf

⁹ L'adreça d'aquesta unitat tècnica és Rambla de Ferran, 13 de Lleida (serveispersonals@paeria.es).

II.5.2. Llars de jubilats

Les llars de jubilats¹⁰ són espais de trobada per a la gent gran de la ciutat, on s'organitzen activitats culturals, d'oci, formatives i/o esportives. Les llars es fan responsables de la seva administració i compten de manera continuada amb l'assessorament i la dinamització per part de persones tècniques municipals. En l'actualitat Lleida disposa de 19 llars de jubilats, i 15 d'elles, són equipaments municipals.

LLARS MUNICIPALS	NOMBRE SOCIS/SÒCIES
Bonaire	405
Bordeta	1250
Democràcia	375
Ereta	65
Llívia	40
Magraners	363
Mariola	392
Pardinyes	385
Raimat	72
Rufea	195
Secà de Sant Pere	460
Sta. Cecília	810
Sta. Teresina	1634
Sucs	242
El pilar	607
TOTAL	7295

LLARS NO MUNICIPALS	NOMBRE SOCIS/SÒCIES
Esplai Balafia	761
Esplai Sant Anastasi	850
Associació de jubilats i pensionistes Blocs Joan Carles-La Mercè	525
TOTAL	2136

II.5.3. Activitats municipals per a la gent gran¹¹

Les activitats que es realitzen a les llars poden ser de dos tipus: les organitzades per l'Ajuntament, que són obertes a tota la població i les que organitza la pròpia llar, que només són pels seus socis/es.

Les activitats que organitza l'Ajuntament s'estructuren en diferents grups:

¹⁰ Dades extretes de la *Memòria 2011*. Àrea de la gent gran. Regidoria de Benestar social i ocupació de l'Ajuntament de Lleida. La guia d'activitats per a la gent gran de l'any 2012 apareix al document consultable en línia: <http://serveispersonals.paeria.cat/documents/guiagg2012.pdf>.

¹¹ *Memòria pública 2011*. Àrea de la gent gran. Regidoria de Benestar Social i Ocupació, Ajuntament de Lleida.

> Prevenció i salut:

Projectes que van dirigits a millorar l'estat físic i emocional de la gent gran a través de la realització d'activitats com la gimnàstica, les tècniques de relaxació o els exercicis a l'aigua, que ofereixen un ampli ventall de possibilitats per mantenir una bona condició física, psíquica i

> Formació:

La formació ha deixat de ser una necessitat exclusiva dels infants i joves per passar a ser una constant al llarg de la vida. Les activitats de l'àmbit de formació ofereixen la possibilitat d'adquirir coneixements bàsics a les persones que ara gaudeixen del temps i de ganes per poder fer-ho. Les activitats ofertes són lectura funcional, anglès, informàtica català, tallers de mòbils, xerrades prevenció per part dels Mossos, etc. amb una participació total de 881 persones.

> Temps lliure i participació:

L'objectiu d'aquest projecte és oferir activitats destinades a promoure l'ocupació del temps lliure i la socialització de la gent gran. Es tracta d'activitats lúdiques i recreatives que permetin a la gent gran gaudir d'estones agradables i disteses, en què han participat un total de 9.691 persones: tardes de ball, concert de corals, festa de Nadal. Torronada, matinals de cinema, coneixem la ciutat, xerrada Agrupació Mútua, festa cloenda activitats, dia Mundial de la G. Gran i concerts de les Orquestres del Conservatori.

> Intergeneracionals:

Activitats que afavoreixen la relació entre persones de diferents edats per tal d'oferir un aprenentatge mutu, amb una participació total de 85 avis i àvies i 156 infants i joves.

> Pacs d'activitats:

El anomenats pacs d'activitats per a la gent gran són una iniciativa que pretén facilitar que les persones grans participin en el disseny de les activitats a fer.

Consisteix que un grup de persones amb uns interessos i inquietuds comuns puguin proposar la realització d'una activitat concreta de tipus formatiu, lúdic... i des de la Paeria, un cop valorada la proposta, s'organitza l'activitat. En aquest tipus d'activitats han participat 50 persones ("Parlem de cinema" i "Taller de lectura i iniciació a l'escriptura creativa").

> Carnet sènior:

Aquest carnet és va crear l'any 2009 i va adreçat a persones majors de 65 anys empadronades a Lleida. Ofereix descomptes i avantatges en activitats de lleure, cultura i moltes més, ja siguin municipals com d'altres entitats. Actualment, hi ha vigents un total de 3.574 carnets sènior.

A Lleida, també existeix:

- El Consell Municipal de la Gent Gran: és un òrgan de participació del qual poden formar part aquelles entitats que treballen per al benestar de les persones grans amb l'objectiu de promoure la participació en tots els àmbits de la ciutat, fomentar la xarxa intergeneracional i executar funcions de consulta, assessorament i orientació de la Paeria.
- El defensor de les persones grans .

La gent gran d'aquesta ciutat també disposa de diferents serveis com ara:

- Servei de menjador a 6 de les llars municipals (amb un total de 115 places)

- Servei d'Ajut a Domicili (SAD): el SAD respon al conjunt organitzat i coordinat d'accions que es realitzen a la llar de l'usuari, dirigides a proporcionar atencions personals, atencions de caràcter urgent, ajuda a la llar i suport social a aquelles persones o famílies que ho necessiten.
- Servei de teleassistència: consisteix en la instal·lació d'un aparell que permet amb sols prémer un botó, establir contacte directe i ràpid amb la central de l'empresa adjudicatària del servei. Això permet donar una resposta i una atenció àgil a la situació de necessitat que s'hagi presentat, amb una actuació permanent de les 24h. del dia i els 365 dies de l'any. En total, Lleida compta amb 2.739 persones beneficiàries.
- Servei de "Menjar sobre rodes": pretén garantir una dieta equilibrada a les persones grans que viuen soles o acompanyades i també d'altres majors de 65 anys que no poden preparar de forma autònoma els àpats diaris. Aquest servei compta amb 38 persones grans que se'n beneficien.

III. ESTAT DE LA QÜESTIÓ

En els últims anys s'han realitzat un gran nombre d'estudis i investigacions que se centren en la gent gran i, de manera particular, en les dones grans.

D'una banda, estan les memòries i informes d'institucions públiques o estudis realitzats per entitats socials. En aquest sentit, hem de destacar-ne algunes. En primer lloc, tenim la *Memòria pública 2011*, realitzada per l'Àrea de la gent gran de l'Ajuntament de Lleida, que exposa els serveis municipals de què disposa la gent gran de Lleida i les accions en què han participat, aportant dades sobre els percentatges de participació en aquestes. A continuació, hi ha l'estudi, realitzat per l'Ajuntament de Barcelona el 2009, el títol del qual ja ens diu quina temàtica aborda ("*Condicions de vida i hàbits de la gent gran a Barcelona*"). En la mateixa línia està l'estudi de la Creu Roja sobre l'impacte de la crisi en la gent gran de Catalunya, publicat el 2010, o l'enquesta sobre les condicions de vida de la gent gran de Sant Julià de Lòria, realitzada al 2009 per l'Institut d'Estudis Andorrans. I finalment, disposem de la *Encuesta Mayores 2010 para el Libro Blanco*, editada pel Ministerio de Sanidad y Política Social. Es tracta d'un informe de 20 pàgines del Ministerio de Sanidad y Política Social del govern d'Espanya, realitzada per l'Instituto de Mayores y Servicios Sociales (IMSERSO), i presentat a la Conferència sobre "Envejecimiento activo y saludable" celebrat a Logroño.

Per l'altra banda, també hi ha molts estudis i investigacions que tracten el tema de les diferències de gènere entre les persones de la tercera edat.

Així, per exemple, tenim l'estudi de Manuel Hernández Pedreño, *Desigualdades según género en la vejez*, publicat el 2000. En els diferents capítols d'aquest llibre, que se centra en la regió de Murcia, s'aprofundeix en les causes (històriques i actuals) de les desigualtats segons gènere que viuen les dones grans d'avui, en les conseqüències que aquestes desigualtats produeixen, i com no, en les possibles estratègies a seguir per reduir o eliminar els efectes no desitjables d'aquestes discriminacions socials.

També s'ha de destacar l'obra col·lectiva *Relación entre género y envejecimiento: Enfoque sociológico* (1996). Sara Arber, professora de Sociologia a la Universitat de Surrey i Jay Ginn,

investigadora al National Institute for Social Work, coordinen aquest treball elaborat per casi una vintena de les més prestigioses personalitats en la investigació d'aquests temes. Partint del fet que les societats occidentals estan envellint i que en l'última etapa de la vida predomina el nombre de dones, el llibre analitza quins efectes socials té l'envelliment de dones i homes sobre els seus rols de gènere, com canvia l'auto-concepte de la dona i de l'home amb l'edat, quines condicions té la jubilació del marit per a la dona casada, com afecta a una i a l'altre i quins rols es desenvolupen en aquesta circumstància, etc. Els temes s'aborden des d'una perspectiva de gènere, desenvolupant alhora una investigació feminista i sociològica que ve a omplir el buit de bibliografia existent sobre aquest tema.

Un altre estudi interessant en aquesta línia i que m'ha estat molt útil és l'article de M. P. Barenys, C. Gutiérrez i C. Litago, que porta per títol "Històries de vídues", publicat el 2002 a la *Revista Catalana de Sociologia*. En aquest treball, les autores analitzen quina és l'experiència individual de la dona gran davant l'envelliment, a través d'entrevistes en profunditat a vuit dones grans i vídues. L'estudi s'inscriu en el marc d'un més ampli, coordinat pel "Old Women Network", en el qual es volia posar en comú les imatges socials de la vellesa femenina i la situació real de la dona gran en diversos països europeus.

També s'ha de comentar el llibre col·lectiu *Mujeres mayores en el siglo XXI: de la invisibilidad al protagonismo*, coordinat per Virginia Maqueira. Aquest llibre recull treballs presentats en unes jornades celebrades a Madrid al novembre de 2000, organitzades per l'Institut Universitari d'Estudis de la Dona de La universitat Autònoma de Madrid.

Ara bé, no hem trobat cap estudi com el que aquí es presenta, és a dir, que analitzi les diferències entre homes i dones de la tercera edat a Lleida, alhora que també tingui en compte les diferències entre les persones grans d'un entorn rural com Cherín i un entorn urbà com Lleida.

IV. ESTUDI DE LES DIFERÈNCIES DE GÈNERE ENTRE LA GENT GRAN. ANÀLISI I RESULTATS

IV.1. Introducció

Per esbrinar si existia alguna diferència entre els homes i les dones a la tercera edat, vaig dissenyar una enquesta, que era anònima, ja que només es demanaven dades personals relatives a l'edat, el sexe, el lloc de naixement i l'estat civil de la persona enquestada. Com ja he comentat anteriorment, amb aquesta enquesta també tenia la pretensió de descobrir si hi havia alguna diferència entre la gent gran d'un petit poble de Granada i una ciutat catalana com Lleida.

L'enquesta consta de vuit seccions o apartats:

1. Un apartat de dades acadèmiques i professionals, amb preguntes confeccionades amb l'objectiu de saber el seu nivell d'estudis i el seu treball abans de la jubilació.
2. Un apartat titulat "Salut", amb el qual pretenc conèixer la seva valoració sobre el seu propi estat de salut, quines malalties pateixen habitualment, el seu grau d'independència, etc.
3. Un apartat dissenyat per conèixer les relacions de la tercera edat amb les noves tecnologies, com ara ordinadors, Internet i telèfons mòbils.
4. Un apartat titulat "Vivenda i entorn familiar", en el qual puc conèixer les diferències entre homes i dones pel que fa a les seves relacions familiars i condicions de vida.
5. Un apartat en el qual pregunto sobre la seva experiència amb la jubilació, el significat d'aquesta nova etapa de la seva vida, les noves activitats que realitzen, les tasques de casa que fan regularment, què fan per divertir-se i si creuen que després de la jubilació podrien fer noves amistats o, fins i tot, enamorar-se.
6. Un qüestionari titulat "Economia personal", en què pretenc saber les diferències en relació als ingressos econòmics i les seves despeses.
7. Una secció confeccionat amb l'objectiu de conèixer aspectes generals, com ara: a quina edat creuen que una persona és una persona gran o quines són algunes de les coses que els hi fa més por de la vellesa.
8. I un darrer apartat, anomenat "Opinió personal", en el qual pretenc saber l'opinió de la tercera edat sobre alguns temes actuals. En aquesta secció, proposo un seguit d'afirmacions o enunciats i la persona enquestada ha d'omplir una graella marcant si està totalment d'acord, una mica d'acord, una mica en desacord o totalment en desacord, amb aquella afirmació.

IV.2. Descripció de la població total enquestada

La base de dades que he elaborat consta de les dades de les enquestes passades a 100 individus. Les persones enquestades són habitants d'un petit poble de Granada, anomenat Cherín o d'altres pobles propers, i de Lleida. D'aquestes 100 enquestes, una meitat ha estat passada a Andalusia, concretament a Cherín, i l'altra meitat a la ciutat de Lleida. A més, he procurat que el 50% del total de les enquestes hagin estat contestades per homes i un altre 50% per dones. Les seves edats van des dels 65 als 88 anys.

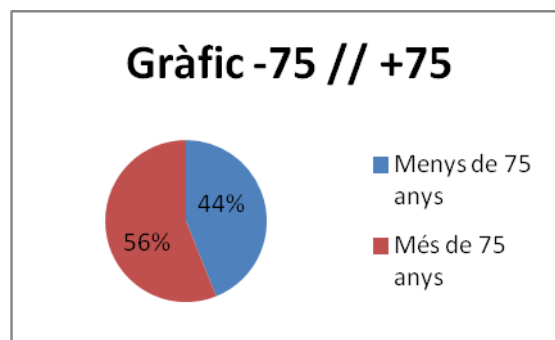
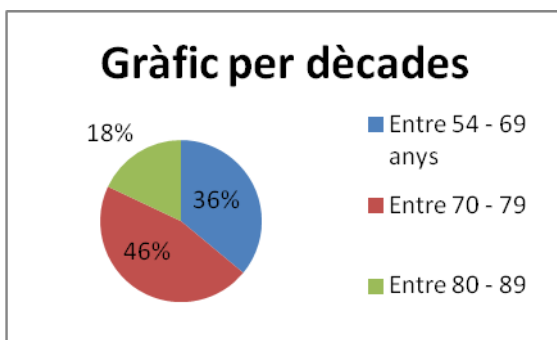

IV.3. Resultats de l'enquesta a la gent gran

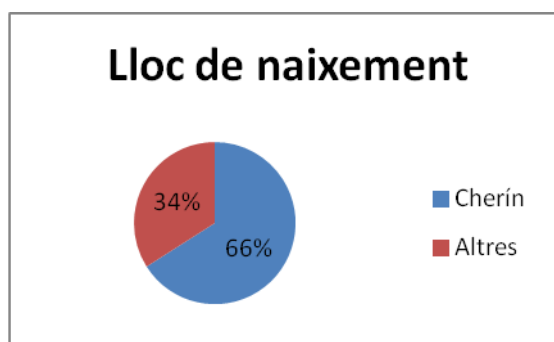
IV.3.1. Primera part. Gent gran de Cherín (Andalusia)

DADES DEMOGRÀFIQUES

Pel que fa a l'edat de les persones enquestades a Cherín, als gràfics següents apareix la distribució per dècades. Com es pot veure el grup predominant és el que va dels 70 als 79 anys.

Pel que fa al seu lloc de naixement, la majoria (66%) són oriünds del mateix poble de Cherín.

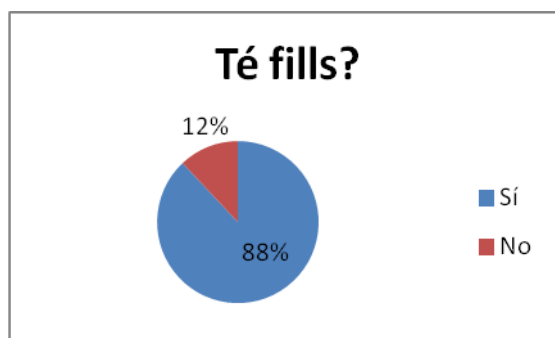
En allò que es refereix a l'estat civil, veiem que predominen les persones casades, però, en el cas de les dones, hi ha un grup important de vídues:

Estat civil_ Cherín

OPCIONES	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Casat/da	33	66	12	48	21	84
Solter/a	4	8	2	8	2	8
Vidu/a	10	20	9	36	1	4
Separat/da	1	2	0	0	1	4
Divorciat/da	1	2	1	4	0	0
Casat/da en 2 ^{es} núpcies	1	2	1	4	0	0
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Respecte a la descendència, veiem que la gran majoria ha tingut fills o filles:

Passem ara a l'anàlisi de les respostes obtingudes de l'enquesta, relatives als diferents blocs temàtics.

DADES ACADÈMIQUES I PROFESSIONALS (preguntes 1-2)

Pregunta 1: Quin nivell d'estudis té?

- Sense estudis o primària inacabada
- Primaris
- Secundaria / Batxillerat
- Universitaris

Els resultats obtinguts a Andalusia apareixen en aquesta taula.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sense estudis o primària inacabada	13	26	3	12	10	40
Primaris	23	46	15	60	8	32
Secundaris/Batxillerat	4	8	3	12	1	4
Universitaris	10	20	4	16	6	24
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Tal i com es pot veure en aquesta taula, si analitzem els resultats en termes generals, veiem que el grup més nombrós de la gent gran enquestada té estudis primaris (46%). Ara bé, si segreguem els resultats per sexes, observem clares diferències entre homes i dones. En el cas de les dones, la majoria (60%) té estudis primaris, mentre que en el cas dels homes, són més els sense estudis o amb la primària inacabada (40%). Pel que fa als estudis secundaris i universitaris, veiem que són més els homes amb estudis universitaris (24%) que les dones amb aquest alt nivell d'estudis (16%), mentre que són més les dones que han fet estudis secundaris (12%) que no pas els homes (4%).

Per concloure, direm que sembla que, a diferència de les dones que apareixen més o menys repartides en tots els grups, en el cas dels homes, o bé no tenen estudis o bé, si els tenen, són de caràcter universitari.

Pregunta 2: Quina professió exercia abans de jubilar-se?

- a) Treball remunerat
- b) Mestressa de casa

Les persones que han elegit l'opció "A" (treball remunerat) després han especificat quin era l'ofici que exercien abans de jubilar-se.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Treball remunerat	34	68	9	36	25	100
Mestressa de casa	16	32	16	64	0	0
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Es pot observar que un 68% de les persones enquestades va tenir un treball remunerat abans de jubilar-se, però aquests resultats canvien bastant si ho analitzem separatament per sexes, ja que, en el cas de les dones, la majoria (64%) abans de jubilar-se era "mestressa de casa" i només un 36% d'elles va tenir un treball remunerat. En canvi, en el cas dels homes el 100% diu haver tingut un treball fora de casa, resultats, per altra banda totalment previsibles.

	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Mestressa de casa	16	32	16	64	0	0
Pagesia	7	14	0	0	7	28
Educació	4	8	3	12	1	
Comerç i banca	4	8	1	4	3	
Indústria	1	4	0	0	2	
Servei domèstic	0	0	0	0	0	0
Administració i atenció al públic	9		3		4	
Construcció i manteniment	4		0		4	0
Transports	1	2	0	0	1	
Sanitat	4		2		2	
TOTAL	50	100	25	100	25	100

SALUT (preguntes 3-7)

Passem ara a comentar els resultats de les preguntes relatives a la salut. En aquest apartat volem conèixer l'estat de salut de la persona gran, tant des d'un punt de vista objectiu com la percepció que la persona té de la pròpia salut. En segon lloc volem conèixer les mesures preventives que desenvolupen les persones d'aquest tram d'edat per a un envelliment satisfactori i, com a conseqüència, esbrinar la seva autopercepció de la seva dependència o independència personal.

Pregunta 3: Com considera que és el seu estat de salut?

- a) Molt bo
- b) Bo
- c) Dolent
- d) Molt dolent

OPCIONES	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Molt bo	2	4	0	0	2	8
Bo	35	70	19	76	16	64
Dolent	11	22	5	20	6	24
Molt dolent	2	4	1	4	1	4
TOTAL	50	100	25	100	25	100

En general, el 70% de la gent gran de Cherín considera que el seu estat de salut és bo, però aquesta percepció de salut bona és lleugerament major en les dones (76%) que en els homes (64%). En canvi, són més els homes (8%) que consideren que la seva salut és molt bona enfront de cap dona que opina el mateix.

Pregunta 4: Es preocupa pel seu estat de salut i fa coses per millorar-lo?

- a) Sí
- b) No

OPCIONES	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	48	96	24	96	24	96
No	2	4	1	4	1	4
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com podem veure en aquesta taula, no hi ha cap diferència entre homes i dones i la pràctica totalitat de les persones enquestades (96%) diu que es preocupa per el seu estat de salut i fa coses per millorar-lo.

Pregunta 5: Quines són les malalties que pateix habitualment?

- a) Malalties relacionades amb els ossos
- b) Malalties del cor
- c) Hipertensió
- d) Diabetis
- e) Depressió
- f) Altres
- g) Cap

OPCIONES	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Malalties relacionades amb els ossos	30	60	19	76	11	44
Malalties del cor	15	30	5	20	10	40
Hipertensió	17	34	9	36	8	32
Diabetis	6	12	4	16	2	8
Depressió	4	8	4	16	0	0
Altres	15	30	8	32	7	28
Cap	7	14	2	8	5	20
TOTAL	94		51		43	

En el cas de les malalties que pateixen els i les jubilades, s'observen algunes diferències entre ells i elles. Tot i que en ambdós casos són les malalties relacionades amb els ossos (atrossis, reuma, etc.) les que més pateixen, aquest percentatge és major en el cas de les dones (37%) que en el dels homes (26%). Aquests pateixen més malalties del cor (24%) que no pas les

dones (només 10%). En quant a la hipertensió, els resultats són molt semblants en ambdós sexes. Crida l'atenció que només siguin les dones (8%) les qui pateixin (o diguin patir) depressió.

Pregunta 6: Rep ajuda per fer la compra, netejar la casa...:

- a) Habitualment
- b) De tant en tant
- c) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Habitualment	18	36	5	20	13	52
De tant en tant	10	20	4	16	6	24
No	22	44	16	64	6	24
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Els resultats d'aquesta pregunta són molt interessants. Segons podem veure a la taula, la majoria de dones (64%) no rep cap mena d'ajuda a l'hora de fer les feines de casa, mentre que en el cas dels homes són la majoria (un 76%, entre habitualment i de tant en tant) el qui reben ajuda per fer aquestes tasques de la llar. No creiem que sigui per incapacitat física que els homes no facin aquestes feines, sinó més aviat per falta de costum o sexisme. Quan un home és vidu o solter, acostuma a contractar algú (una assistenta) o a demanar ajuda a la filla o filles perquè li facin les feines de casa. En canvi, a menys que hi hagi un impediment físic o psíquic, això no passa gairebé mai en el cas de les àvies.

Pregunta 7: Considera que pot valdre's per si mateix/a?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	45	90	23	92	22	88
No	5	10	2	8	3	12
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com podem observar en la taula, la pràctica totalitat de les persones enquestades (90%), consideren que poden valdre's per si mateixos. Pel que fa a les diferències entre sexes, veiem que no són massa grans, tot i que són les dones les que s'autoconsideren més independents que els homes.

RELACIONS AMB LES TECNOLOGIES (preguntes 9-11)

En aquest apartat volem avaluar el grau de coneixement i utilització de les noves tecnologies de la informació per part de la gent gran.

Pregunta 9: Utilitza algun d'aquests aparells?

- a) Ordinador
- b) Internet
- c) Telèfon mòbil

En aquesta pregunta s'acceptava l'elecció de més d'una opció, de manera que el resultat total de respostes és superior al nombre total de persones enquestades (51). A més 20 persones (11 dones i 9 homes) de 50 (un 40%) han deixat la pregunta en blanc, del que hem de suposar que són persones que no utilitzen cap d'aquests aparells.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Ordinador	10	14	6	16	4	12
Internet	11	15	6	16	5	15
Telèfon mòbil	30	42	14	38	16	47
No uso cap	20	28	11	30	9	26
TOTAL	71	100	37	100	34	100

Així doncs, una bona proporció de la gent gran enquestada no usa ni Internet, ni ordinador ni mòbil (40%), mentre que la majoria (60%) sí que en fa alguna mena d'ús. D'aquestes persones, cosa que es pot observar a la taula, més de la meitat utilitzen el telèfon mòbil; a continuació estaria l'ús de l'ordinador i d'Internet, sense que s'apreciïn diferències importants entre homes i dones.

Pregunta 10: Utilitza l'ordinador i/o usa Internet:

- a) Tots els dies
- b) Alguna vegada per setmana
- c) Gairebé mai

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Tots els dies	7	14	3	12	4	16
Alguna vegada per setmana	4	8	3	12	1	4
Gairebé mai	0	0	0	0	0	0
NS/NC	39	78	19	76	20	80
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Només 11 persones (6 dones i 5 homes) han respost a aquesta pregunta, per la qual cosa podem deduir que la resta de les persones enquestades (un 78%) no utilitza ni ordinador ni Internet, dades de les que podem concloure que, tant en el cas dels homes com en el de les dones, només una minoria fa ús d'aquesta tecnologia.

D'aquesta minoria, el 14% el fa servir tots els dies i només un 8% alguna vegada per setmana. Si separem les dades per sexes, veiem que en el cas dels homes, quan usen aquest tipus de tecnologia s'hi dediquen amb molta més freqüència (16% tots els dies) que les dones (només 12% tots els dies).

Pregunta 11: Utilitza el mòbil:

- a) Tots els dies
- b) Alguna vegada a la setmana
- c) Gairebé mai

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Tots els dies	17	34	9	36	8	32
Alguna vegada a la setmana	11	22	4	16	7	28
Gairebé mai	2	4	1	4	1	4
NS/NC	20	40	11	44	9	36
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Novament, com podem observar en aquesta taula, només 30 persones (un 60%) han contestat aquesta pregunta, del que deduïm que el 40% de les persones enquestades no usa mòbil.

Pel que fa a les diferències entre sexes, veiem que són més les dones que usen el mòbil tots els dies, però són més els homes que usen el mòbil alguna vegada a la setmana, de manera que no són diferències molt significatives. Amb tot, veiem que l'ús del mòbil sí és un hàbit que està bastant instal·lat entre la gent gran i que no hi ha gaires diferències pel que fa la sexe de la persona usuària.

VIVENDA I ENTORN FAMILIAR (preguntes 12-14)**Pregunta 12:** On prefereix viure?

- a) A casa meva
- b) A la residència
- c) A casa del fill/a

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
A casa meva	48	96	23	92	25	100
A la residència	0	0	0	0	0	0
A casa del fill/a	2	4	2	8	0	0
TOTAL	50	100	25	50	25	50

Com es pot comprovar, la gairebé totalitat de gent gran enquestada (el 96%) prefereix viure a casa seva, cosa d'altra banda molt normal, i només un 4% prefereix viure a casa del seu fill o filla, percentatge constituït exclusivament per dones.

Pregunta 13: Si viu a casa seva, com és la vivenda?

- a) De propietat
- b) De lloguer
- c) Altres

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
De propietat	47	94	24	96	23	92
De lloguer	2	4	0	0	2	8
Altres	1	2	1	4	0	0
TOTAL	50	100	25	100	25	100

La pràctica totalitat de les persones enquestades del poble de Cherín (94%) viuen en una vivenda de la seva propietat, percentatge que a penes varia si desagreguem els resultats per sexes.

Pregunta 14: Està satisfet/a amb l'atenció rebuda per part dels seus familiars?

- a) Sí, estic satisfet/a
- b) No estic satisfet/a

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Estic satisfet/a	49	98	25	100	24	96
No estic satisfet/a	1	2	0	0	1	4
TOTAL	50	100	25	100	25	100

També en aquest cas, veiem com gairebé tots i totes (98%) expressen la seva satisfacció amb l'atenció rebuda per part dels seus familiars i només una persona, un home concretament, expressa el seu descontent en aquest tema.

LA JUBILACIÓ (Preguntes 17-29; 35-36)

Amb les preguntes d'aquest apartat es volia analitzar la percepció de la gent gran enquestada sobre diferents aspectes relacionats amb la jubilació: el concepte de jubilació en ell mateix, si han iniciat noves activitats en jubilar-se, si hi ha hagut canvis en la relació amb el treball domèstic, les seves preferències de lleure, el seu associacionisme, la seva actitud davant noves relacions (d'amistat i amoroses), l'ús dels serveis socials, etc.

Pregunta 17: Què pensa de la jubilació? Què ha representat per a vostè?

- a) Un buit difícil d'omplir
- b) Un alliberament
- c) No ha significat cap canvi important respecte de la meua vida abans de jubilar-me
- d) Altres

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Un buit difícil d'omplir	8	16	3	12	5	20
Un alliberament	18	36	4	16	14	56
No ha significat cap canvi	21	42	15	60	6	24
Altres	3	6	3	12	0	0
TOTAL	50	100	25	100	25	100

La taula ens mostra que per a un 42% de la gent gran de Cherín la jubilació no ha significat cap canvi, mentre que per a un 36% ha suposat un alliberament i només un 16% considera que li ha deixat un buit difícil d'omplir.

Si desglossem els resultats per sexes veurem que hi ha diferències significatives en les respostes. Mentre que per al 60% de les dones la jubilació no ha significat cap canvi, per a la majoria d'homes (56%), la jubilació ha suposat un alliberament. Només un 16% de les dones considera la jubilació un alliberament. Podem interpretar aquestes diferències en el sentit que les dones, que són les qui s'ocupen de les feines domèstiques, continuen treballant d'una manera o altra, fins i tot després de jubilar-se d'un treball remunerat (recordem que només un 34% de les dones grans de Cherín tenia un treball remunerat). Per a les que no treballaven fora de casa, que a Cherín són un 66% (cf. pregunta 2), la vida no ha canviat gens ni mica, ja que de la feina de mestressa de casa no hi ha jubilació. En el cas dels homes, cal destacar també que un 20% considera que ara que està jubilat té un buit difícil d'omplir, dada que revela que per a alguns homes la seva vida era només el seu treball i, un cop finalitzada l'etapa laboral, senten una sensació de buidor o desorientació.

Pregunta 18: Ha començat alguna activitat nova, després de jubilar-se?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	27	54	10	40	17	68
No	23	46	15	60	8	32
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Podem observar que el 54% de les persones enquestades ha començat activitats noves després de jubilar-se, mentre que un 46% no.

Novament veiem grans diferències entre homes i dones, de fet, resultats inversos. Si comparem les dades, veurem que la majoria d'homes (68%) ha iniciat noves activitats un cop s'han jubilat. En canvi, la majoria de dones (60%) no ho ha fet i només són un 32% les dones que han començat alguna activitat, cosa que revela que els homes jubilats de Cherín són molt més actius en aquest sentit que no pas les dones.

***Si es que sí, digui quina/quines?**

- a) Cursos de formació i xerrades (salut, seguretat,...)
- b) Activitats de la meva església
- c) Voluntariat social
- d) Cultivar el meu hort/jardí
- e) Ajudar al negoci familiar
- f) Sortir amb els meus amics/amigues
- g) Fer esport
- h) Informàtica
- i) Manualitats
- j) Viatges, turisme

- k) Universitat sènior
- l) Taller de la memòria
- m) Idiomes
- n) Música
- o) Pintura i activitats artístiques
- p) Ball
- q) Altres

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Cursos de formació i xerrades	2	4	1	4	1	4
Activitats de la meua església	3	6	2	8	1	4
Voluntariat social	2	4	2	8	0	0
Cultivar el meu hort/jardí	15	30	2	8	13	52
Ajudar al negoci familiar	1	2	0	0	1	4
Sortir amb els meus amics/amigues	15	30	4	16	11	44
Fer esport	13	26	6	24	7	28
Informàtica	2	4	1	4	1	4
Manualitats	5	10	1	4	4	16
Viatges, turisme	10	20	5	20	5	20
Universitat sènior	0	0	0	0	0	0
Taller de la memòria	1	2	1	4	0	0
Idiomes	0	0	0	0	0	0
Música	3	6	0	0	3	12
Pintura i activitats artístiques	5	10	4	16	1	4
Ball	3	6	0	0	3	12
Altres	1	2	0	0	1	4
TOTAL	66		29		52	

Pregunta 19: Quines feines de casa fa regularment?

- a) Rentar
- b) Cuinar
- c) Anar a la compra
- d) Netejar la casa
- e) Reparacions
- f) Gestions i administració
- g) Cuidar persones a càrrec

En aquesta pregunta s'acceptava l'elecció de més d'una opció, de manera que el resultat total de respostes (148) és superior al nombre total de persones enquestades.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Rentar	23	46	23	92	0	0
Cuinar	29	58	24	96	5	20
Anar a la compra	36	72	21	84	15	60
Netejar la casa	17	34	16	64	1	4
Reparacions	5	10	1	4	4	16

Gestions i administració	30	60	17	68	13	52
Cuidar persones a càrrec	8	16	6	24	2	8
TOTAL	148		108		40	

Com podem observar a la taula, les diferències entre homes i dones són moltes i significatives. En primer lloc, en el cas de les dones no hi ha cap activitat de les proposades (rentar, cuinar, anar a comprar, netejar la casa, fer reparacions, fer gestions i administrar o cuidar persones a càrrec) que no facin: elles les fan totes. En canvi, en el cas dels homes, hi ha una activitat que no fan regularment, concretament rentar. Entre les més habituals entre les dones estan, per ordre de freqüència, cuinar, rentar i anar a comprar, seguit de les gestions i l'administració i netejar. En canvi, en el cas dels homes, les activitats més realitzades són, amb molta diferència respecte de la resta, anar a comprar i fer gestions d'administració. Com veiem, en el cas dels homes les activitats preferides són aquelles que es desenvolupen fora de la casa (el mercat, la botiga, el banc, etc.), mentre que les que tradicionalment han fet les mestresses de casa a casa (rentar i netejar) són pràcticament inexistent.

Pregunta 20: Aquestes feines, les feia normalment abans de jubilar-se?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	34	68	21	84	13	52
No	16	32	4	16	12	48
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Novament veiem diferències abismals entre homes i dones. Un 84% de les dones jubilades enquestades ja feia aquestes tasques domèstiques abans de jubilar-se (per això s'explica que la majoria no notés gaires canvis després de la jubilació), mentre que en el cas dels homes, les respostes estan força repartides: un 52% diu que ja feia aquestes feines (cf. anar a comprar, fer gestions d'administració i cuinar) abans de jubilar-se, mentre que un 48% confessa que no les feia.

Pregunta 21: Per divertir-se, què acostuma a fer?

- a) Anar a ballar
- b) Fer esport
- c) Anar a passejar
- d) Anar al bar o cafeteria
- e) Escoltar la ràdio
- f) Mirar la televisió
- g) Llegir
- h) Anar a espectacles

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Anar a ballar	8	16	3	12	5	20
Fer esport	12	24	6	24	6	24
Anar a passejar	39	78	23	92	16	64
Anar al bar o cafeteria	13	26	1	4	12	48
Escoltar la ràdio	28	56	12	48	16	64

Mirar la televisió	41	82	20	80	21	84
Llegir	17	34	10	40	7	28
Anar a espectacles	2	4	2	8	0	0
TOTAL	160		65		83	

Com podem veure en aquesta taula, hi ha algunes diferències segons el sexe de les persones enquestades. En el cas de les dones, l'activitat preferida és anar a passejar (92%), seguida de mirar la televisió (80%). En el cas dels homes, l'activitat preferida és mirar la televisió (84%), i a continuació escoltar la ràdio (64%) i anar a passejar (64%). Dels resultats crida l'atenció, que anar al bar o cafeteria no és una activitat femenina (només una dona l'ha marcat), mentre que sí ho és en el cas dels homes jubilats (48%). A la inversa, llegir no sembla que sigui una activitat predilecta dels homes jubilats (només un 28%), mentre que és més habitual entre les dones grans (40%). Sembla doncs que hi ha diversions més masculines i d'altres més femenines, però mirar la televisió i passejar són activitats compartides per ambdós sexes.

Pregunta 22: Aquestes activitats, ja les feia abans de jubilar-se?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	34	68	18	72	16	64
No	16	32	7	28	9	36
TOTAL	50	100	25	100	25	100

A la pregunta "Aquestes activitats, ja les feia abans de jubilar-se?" el 68% dels enquestats ha contestat que sí. Si desglossem els resultats per sexes, veurem que no hi ha gaire diferència entre ells, tot i que són més les dones que ja feien les activitats de lleure escollides abans de jubilar-se que no pas els homes, segurament perquè la majoria, en ser mestresses de casa, no estava subjecta a un horari estricte de treball fora de casa.

Pregunta 23: Com a persona jubilada que és, considera que:

- a) No té moltes obligacions
- b) Té massa obligacions
- c) No té res a fer

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
No té moltes obligacions	37	74	17	68	20	80
Té massa obligacions	10	20	7	28	3	12
No té res a fer	3	6	1	4	2	8
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com podem observar en aquesta taula, el 74% de les persones enquestades consideren que no té moltes obligacions. Un altre 20% que en té massa i tan sols un 6% considera que no té res a fer.

Si segreguem els resultats per sexes veurem que la resposta més marcada a ambdós casos és la "A" (no té moltes obligacions), però en unes proporcions molt diferents. En el cas dels homes, és una majoria aclaparadora (80%) la que considera que té poques obligacions. En canvi, en el cas de les dones només és un 68% les que opinen d'aquesta manera, ja que hi ha un 28% que creu que té massa obligacions. Aquesta disparitat de percentatges s'explica segurament per la dedicació de les dones a les feines domèstiques.

Pregunta 24: Pertany a alguna organització o associació social?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	19	38	11	44	8	32
No	31	62	14	56	17	68
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com veiem a la taula, la majoria de la gent gran de Cherín enquestada no pertany a cap organització o associació social, amb un 62%.

Si desglossem les dades per sexes podrem veure que en el cas de les dones els resultats han estat molt anivellats ja que el 44% ha marcat la primera opció i un altre 56% ha marcat la segona. En canvi en el cas dels homes hi molta més diferència ja que, mentre només el 32% dels enquestats pertany a alguna organització o associació social, la majoria (68%) no.

***En cas afirmatiu, de quin tipus és l'associació?**

- a) De gent gran
- b) De voluntariat
- c) Esportiva

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
De gent gran	14	67	9	75	5	55
De voluntariat	6	29	3	25	3	33
Esportiva	1	5	0	0	1	11
TOTAL	21	100	12	100	9	100

Aquesta pregunta només havia de ser resposta per aquelles persones que en la pregunta anterior havien dit que pertanyien a alguna associació o organització social, per tant només 21 persones l'han contestat.

Com podem veure a la taula anterior, les diferències són destacables si tenim en compte els resultats per sexes. Els homes jubilats que pertanyen a alguna associació ho fan a una de gent gran (55%), de voluntariat (33%) o esportiva (11%). En canvi la gran majoria de dones (75%) pertanyen a una associació de gent gran (75%) o, en molta menys proporció, de voluntariat (25%). Cap dona, però, en associacions esportives.

Pregunta 25: Creu que a partir de la jubilació es poden fer noves amistats?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	45	90	22	88	23	92
No	5	10	3	12	2	8
TOTAL	50	100	25	100	25	100

En aquesta pregunta el la majoria dels enquestats (90%) creu que a partir de la jubilació es poden fer noves amistats. Mentre que només un 10% creu que no.

Si desglossem els resultats per sexes veurem que tant en les dones com en els homes l'opció més marcada és la "A" però amb un 88% i un 92% respectivament.

Pregunta 26: Ha fet noves amistats, després de jubilar-se?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	28	56	15	60	13	52
No	22	44	10	40	12	48
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Curiosament, tot i que en la pregunta anterior hem vist que són menys les dones que creuen que es poden establir noves amistats després de jubilar-se (un 12% creia que no), resulta que són elles les que han fet amb més facilitats noves amistats: un 60% de les dones enfront de només un 52% dels homes.

Pregunta 27: Creu que a partir de la jubilació podria tornar a enamorar-se?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	13	26	7	28	6	24
No	37	74	18	72	19	76
TOTAL	50	100	25	100	25	100

En el tema de l'amor, novament els homes es mostren lleugerament més conservadors que les dones. Així, tot i que tots i totes creuen majoritàriament (74%) que no es podrien tornar a enamorar, són els homes els que ho creuen en major proporció, amb un 76%, enfront de les dones que ho creuen en un 72%.

Pregunta 28: Quins serveis socials utilitza?

a) La llar de jubilats/jubilades	f) Teleassistència
b) Residència	g) Menjadors
c) Centre de dia	h) Balnearis
d) Viatges de l'IMSERSO	i) Altres: quines?
e) Ajuda a domicili	

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Llar de jubilats/des	13	26	7	28	6	4
Residència	0	0	0	0	0	0
Centre de dia	2	4	2	8	0	0
Viatges de l'IMSERSO	15	30	10	40	5	20
Ajuda a domicili	2	4	2	8	0	0
Teleassistència	16	32	7	28	9	36
Menjadors	0	0	0	0	0	0
Balnearis	1	2	1	4	0	0
Altres	1	2	0	0	1	4
Total	50	100	29		21	

En aquesta pregunta es podia marcar més d'una opció.

Pel que fa als serveis socials sol·licitats per la gent gran de Cherín, en el cas de les dones, els més sol·licitats són, per aquest ordre, els viatges de l'IMSERSO, el servei de teleassistència i la llar de jubilats, els mateixos que en el cas dels homes, però en diferent proporció: primer, el servei de teleassistència, seguit de la llar de jubilats i, en tercer lloc, els viatges de l'IMSERSO. Sembla doncs, que les dones gran són més viatgeres que els homes de la mateixa edat.

Ni homes ni dones de la tercera edat de Cherín fan us de la residència ni menjadors i, exclusivament en el cas dels homes, tampoc del centre de dia ni dels balnearis, que sí són usats almenys per una dona.

Pregunta 35: A quina edat creu que una persona és una persona gran?

- Passats els 60
- Passats els 65
- Passats els 70
- Passats els 75
- Passats els 80
- No depèn de l'edat

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Passats els 60	4	8	3	12	1	4
Passats els 65	9	18	5	20	4	16
Passats els 70	6	12	4	16	2	8
Passats els 75	4	8	1	4	3	12
Passats els 80	1	2	0	0	1	4
No depèn de l'edat	26	52	12	48	14	56

TOTAL	50	100	25	100	25	100
-------	----	-----	----	-----	----	-----

En aquesta pregunta, el 52% dels enquestats creu que el fet de que una persona es converteixi en una persona gran no depèn de l'edat. En segon lloc un 18% creu que passats els 65 una persona és una persona gran. Si segreguem les dades per sexes, veiem unes diferències curioses; sembla que les dones tenen la percepció de fer-se grans abans que els homes: un 20% passats els 65 i un 12% passats els 60. En canvi, els homes es veuen grans a una edat més avançada: un 16% passats els 65 i un 12% passats els 75.

Pregunta 36: Quina d'aquestes coses li fan més por de fer-se gran?

- Pèrdua de salut
- Pèrdua d'autonomia
- Deteriorament físic
- Sentir-se inútil
- Pèrdua de memòria
- Quedar-me sòl/a
- Perdre amics i amigues

OPCIONES	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Pèrdua de salut	48	96	24	96	24	96
Pèrdua d'autonomia	47	94	23	92	24	96
Deteriorament físic	27	54	18	72	9	36
Sentir-se inútil	45	90	22	88	23	92
Pèrdua de memòria	48	96	25	100	23	92
Quedar-me sòl/a	23	46	12	48	11	44
Perdre amics i amigues	44	88	21	84	23	92
TOTAL	282		145		137	

Com poden veure, en aquesta pregunta les respostes han estat molt repartides entre les diferents opcions. Amb tot, les dues respostes més marcades han estat la "A" (pèrdua de salut) i la "E" (pèrdua de memòria) amb un 96% totes dues. En segon lloc, l'opció més escollida ha estat la "B" (pèrdua d'autonomia) amb un 94%. L'opció menys marcada, en canvi, ha estat la "F" (quedar-me sòl/a) amb un 46%.

Si segreguem els resultats per sexes, veurem que no hi ha pràcticament diferències destacables.

ECONOMIA PERSONAL (preguntes 30-33; 15 i 34)

En aquest apartat es pretenia esbrinar quina és la situació econòmica de les persones grans (quina era la quantitat i tipus d'ingressos, quines eren les principals despeses i si patien dificultats econòmiques o no).

En aquest sentit, un estudi de la Creu Roja de 2010 (p. 5) parteix de la hipòtesi que el col·lectiu de persones grans ha patit i pateix les conseqüències de la crisi econòmica actual, pel fet que les persones grans que tenen rendes baixes reben suport de familiars (els quals es poden haver

quedat a l'atur), o bé les persones grans amb rendes modestes o elevades han hagut d'ajudar a familiars que s'han quedat sense feina.

Pregunta 30: Té uns ingressos econòmics estables?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	50	100	25	100	25	100
No	0	0	0	0	0	0
TOTAL	50	100	25	100	25	100

El 100% de les persones enquestades, homes i dones, afirmen tenir uns ingressos estables, que com veurem més endavant corresponen a la pensió.

Pregunta 31: Arriba bé a final de mes?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	50	100	25	100	25	100
No	0	0	0	0	0	0
TOTAL	50	100	25	100	25	100

També en aquest cas, la totalitat de la gent gran de Cherín enquestada diu arribar bé a final de més i sense dificultats. Com que és un poble molt petit podem arribar a la conclusió de que allí no hi ha tantes despeses com en una ciutat i les persones grans poden arribar millor a final de mes.

Pregunta 32: La seva font d'ingressos és

- a) La pensió
- b) Altres
- c) Sense ingressos

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
La pensió	46	80	21	78	25	86
Altres	10	20	6	22	4	14
Sense ingressos	0	0	0	0	0	0
TOTAL	51	100	27	100	29	100

En aquesta pregunta, el 80% dels enquestats han marcat que la seva principal font d'ingressos és la pensió, dades que corresponen al 78% de les dones i al 86% dels homes. A la vora d'aquest grup, un 20% de les dones i un 14% dels homes té una altra font d'ingressos (potser unes rendes, unes terres o un negoci del que n'obté beneficis).

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Menys de 300€/mes	0	0	0	0	0	0
300-600€/mes	19	41	10	48	9	36
601-900€/mes	10	22	4	19	6	24
901-1200€/mes	17	37	7	33	10	40
TOTAL	46	100	21	100	25	100

Aquesta pregunta només ha estat contestada per les 46 persones que a la pregunta 32 havien marcat que la pensió era la seva font d'ingressos.

Així, pel que fa a la quantitat que cobren com a pensió, hi ha diferències importants entre homes i dones. Mentre que el grup més nombrós dels homes (40%) és el que cobra la pensió més alta (entre 901 i 1200 €/mes), seguits pels que cobren una pensió d'entre 300 i 600 €/mes amb un percentatge del 36% i pels que cobren entre 601 i 900 €/mes (un 24%). En canvi, en el cas de les dones, el grup més nombrós és el de les que cobren la pensió baixa (entre 300 i 600 €/mes), seguides de les que cobren la pensió més alta (un 33%) i de les que cobren la pensió intermèdia de 601-900€/mes (19%). Podem concloure que, en la majoria de casos, les pensions de les dones són inferiors a les dels homes. Amb tot, vam veure a la pregunta 31, que cap dona (ni home) es queixava de no arribar a final de mes.

En general, hem de destacar que cap de les persones enquestades, ni dona ni home, cobra una pensió inferior a 300€/mes.

Pregunta 33: Les seves principals despeses són en:

- Vivenda (lloguer)
- Alimentació i vestir
- Medicaments
- Oci
- Ajuda a familiars
- Telèfon

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Vivenda (alquiler)	2	4	0	0	2	8
Alimentació i vestir	48	96	24	96	24	96
Medicaments	23	46	13	52	10	40
Oci	13	26	6	24	7	28
Ajuda a familiars	13	26	6	24	7	28
Telèfon	36	72	17	68	19	76
TOTAL	135		66		69	

Com podem observar a la taula anterior, tot i que amb algunes oscil·lacions, les respostes obtingudes no varien gaire en funció del sexe de la persona enquestada. Tant en el cas dels homes com en el de les dones, la principal font de despeses és l'alimentació i el vestir, seguida del telèfon.

Pregunta 15: Actualment, presta ajuda econòmica a algun familiar?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	17	34	8	32	9	36
No	33	66	17	68	16	64
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com podem observar, un 66% de la gent gran de Cherín diu no prestar cap ajuda econòmica a familiars en front d'un 34%, que sí afirma donar suport econòmic a algun membre de la seva família, dades que no canvien gaire si tenim en compte el sexe de la persona enquestada. No sabem si aquests percentatges s'han vist influenciats per la crisi o no (comparar-ho amb la renda de què disposen...).

Pregunta 34: Proporciona ajuda als seus fills/es?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	32	64	16	64	16	64
No	18	36	9	36	9	36
TOTAL	50	100	25	100	25	100

A la pregunta: "Proporciona ajuda als seus fills/es?" el 64% de les persones enquestades ha respost afirmativament, mentre el 36% restant ho ha fet negativament.

Podem veure que hi ha una coincidència total en els resultats entre els homes i les dones, amb el mateix percentatge en cada resposta.

***Si és que sí, quin tipus d'ajuda proporciona?**

- a) Cuidar als nét/néta
- b) Ajuda econòmica
- c) Ajuda amb les tasques de la casa (fer el dinar, netejar, etc.)

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Cuidar els néts/nétes	24	48	13	52	11	44
Ajuda econòmica	16	32	6	24	10	40
Ajuda amb les tasques de la casa	5	10	3	12	2	8
TOTAL	45		22		23	

De les 45 persones que a la pregunta: "Proporciona ajuda als seus fills/es?" havia respost afirmativament, el 48% afirma cuidar els nets/netes, mentre que un altre 32% proporciona ajuda econòmica als fills o filles, mentre que l'10% restant ajuda amb les tasques de la casa.

Si desglossem les dades per sexes veurem que comparat amb els homes (44%), és major el nombre de dones que ajuden a cuidar els néts o nétes (52%). En canvi, a la segona opció ha estat a l'inversa, un 40% dels homes presta ajuda econòmica als fills o filles, mentre que en el cas de les dones només és un 24%, fet fàcilment explicable si tenim en compte que la majoria de dones cobren una pensió més baixa que la dels homes. Pel que fa a l'ajuda amb les tasques domèstiques, un 12% de les dones grans la realitza enfront de només un 8% dels homes.

SENSACIÓ DE SOLEDAT (Preguntes 8, 16, 29)

Pregunta 8: Li fa por viure sol/a?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	15	30	8	32	7	28
No	35	70	17	68	18	72
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Podem veure que al 70% de les persones enquestades no li fa por viure sol o sola, però són més les dones que manifesten aquesta por (32%) que no pas els homes (28%). És possible que en això influeixi un sentiment d'inseguretat i necessitat de protecció davant els possibles perills més present en les dones grans per tradició patriarcal, però aquesta és una interpretació que no podem demostrar.

Pregunta 16: Es sent sol/a?

- a) Sempre
- b) Sovint
- c) Ocasionalment
- d) Mai

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sempre	1	2	1	4	0	0
Sovint	1	2	1	4	0	0
Ocasionalment	10	20	4	16	6	24
Mai	38	76	19	76	19	76
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Pel que fa al sentiment de soledat, el 76% de la gent gran enquestada diu no sentir-se sola "mai", mentre que un 20% ho fa "ocasionalment".

Si segreguem les dades per sexes veurem que la resposta més marcada en ambdós sexes és la "D" amb un 76%. I només cal destacar que les dues úniques persones que han confessat sentir-se soles sovint o sempre són exclusivament dones.

Pregunta 29: Creu que les persones que viuen soles necessiten protecció?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	46	92	25	100	21	84
No	4	8	0	0	4	16
TOTAL	50	100	25	100	25	100

En aquest cas, i com es pot comprovar a la taula corresponent, tot i que en ambdós sexes la pràcticament absoluta totalitat de persones enquestades creu que la gent gran que viu sola necessita protecció, aquesta opinió és unànime en el cas de les dones (100%), mentre que un 16% dels homes no hi està d'acord.

PREGUNTES D'OPINIÓ PERSONAL

En aquesta segona part de l'enquesta es pretenia conèixer l'opinió de la gent gran sobre determinats temes d'actualitat i la seva percepció de satisfacció o insatisfacció sobre la pròpia vida. Per poder fer-ho, es va dissenyar un qüestionari d'opinió, on s'exposaven de forma aleatòria algunes afirmacions. Davant d'aquesta bateria de 32 afirmacions o frases, la persona enquestada havia d'indicar si estava o no d'acord amb el seu contingut. Per això, disposaven de 4 opcions:

- A. Estic totalment d'acord
- B. Estic una mica d'acord
- C. Estic una mica en desacord
- D. Estic totalment en desacord

Perquè els resultats resultin més significatius, he aplegat els enunciats en set agrupacions temàtiques:

1. Grau de satisfacció/insatisfacció respecte de la pròpia vida
2. Prejudicis sexistes (pervivència dels prejudicis o estereotips sexistes,
3. Diferències sexuals relatives a la salut
4. Compatibilitat entre matrimoni, maternitat/paternitat i treball
5. Opinions sobre l'amor i el matrimoni
6. Temes polèmics d'actualitat (homosexualitat i avortament)
7. Autopercepció com a grup social

1. GRAU DE SATISFACCIÓ / INSATISFACCIÓ RESPECTE LA PRÒPIA VIDA
Satisfacció:

- 1:** Crec que, en termes generals, a la meua vida he fet he fet el que jo he volgut.
- 9:** Encara que pugués tirar enrere, no canviaria res de la meua vida.
- 31:** Si faig balanç de la meua vida, puc dir que he estat feliç.

Enunciat 1: Crec que, en termes generals, a la meua vida he fet he fet el que jo he volgut.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	24	48	11	44	13	52
Sí, estic una mica d'acord	15	30	9	36	6	24
No estic acord una mica	5	10	1	4	4	16
No estic gens d'acord	6	12	4	16	2	8
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Els resultats a aquesta pregunta són força interessants, si segreguem les dades per sexes.

Són més els homes (52%) que les dones (44%) els qui creuen haver fet a la vida allò que han volgut i que no han hagut de canviar cap dels seus plans o desitjos. En canvi, són més les dones que tenen aquesta mateixa opinió però amb alguna reticència (36% en front de 24% dels homes). És a dir, que el sentiment de dur les regnes de la pròpia vida, sense pressions d'altres, és major en els homes que en les dones, tot i que les diferències percentuals no són molt grans.

On veiem la major diferència, però, és en el grup de persones que confessen no haver fet a la vida el que han volgut, i que, per tant, presenten un nivell de insatisfacció més alt: són les dones (16%) les que expressen aquesta opinió en major grau que els homes, que només suposen un 8%.

Enunciat 9: Encara que pogués tirar enrere, no canviaria res de la meua vida.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	19	38	11	44	8	32
Sí, estic una mica d'acord	4	8	2	8	2	8
No estic acord una mica	13	26	7	28	6	24
No estic gens d'acord	14	28	5	20	9	36
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Relacionat amb la pregunta anterior que pretenia captar el sentiment de domini sobre la pròpia vida estava l'enunciat 9, que volia mesurar el grau de conformitat o resignació respecte de la vida viscuda. En aquest cas, els resultats han estat inversos als de la pregunta anterior: són més les dones les qui no canviarien res de la seva vida passada (52%), mentre que són minoria els homes que no farien canvis en allò que han viscut (40%). O dit d'una altra manera, la majoria dels homes (60%) no es conforma amb la vida viscuda i, si pogués, faria canvis, mentre que només un 48% de les dones expressa aquesta mateixa idea.

Enunciat 31: Si faig balanç de la meua vida, puc dir que he estat feliç.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	29	58	15	60	14	56
Sí, estic una mica d'acord	16	32	7	28	9	36
No estic acord una mica	2	4	1	4	1	4
No estic gens d'acord	3	6	2	8	1	4
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Amb l'enunciat 31 volíem mesurar el sentiment de felicitat per la vida passada i novament trobem algunes diferències. En el cas dels homes, la pràctica totalitat expressa un sentiment de satisfacció i felicitat sobre la seva pròpia vida (92% si sumem les respostes d'acord total i parcial). En canvi, són menys les dones (un 88%) les que fan aquesta valoració respecte el seu passat. Amb tot les diferències no són molt grans, i podem dir que la gent gran de Cherín afirma haver estat feliç a la seva vida.

Insatisfacció:

- 2:** Si hagués pogut, hagués pres un altre camí a la meva vida.
27: Si hagués viscut en una altra època, ja m'hauria divorciat fa temps.
15: Si pogués tirar enrere, no m'hauria casat amb la meva parella.
30: Si ara pogués tirar enrere, hi ha moltes coses que canviaria de la meva vida.

Enunciat 2: Si hagués pogut, hagués pres un altre camí a la meva vida.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	16	32	6	24	10	40
Sí, estic una mica d'acord	15	30	8	32	7	28
No estic acord una mica	6	12	3	12	3	12
No estic gens d'acord	13	26	8	32	5	20
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Si agrupem les opinions d'acord (total i parcial) i de desacord (total i parcial), veiem que el grup d'homes que hagués pres un altre camí a la vida i que, per tant, expressa insatisfacció respecte de la pròpia vida és superior (68%) al de les dones (56%). Igualment, el grup de dones que de cap de les maneres hagués pres un altre camí que el que ha seguit és major (32%) que el dels homes (20%). Per tant, podem dir que les dones són menys crítiques amb la seva pròpia vida o estan més resignades o satisfetes amb el camí pres.

Enunciat 15: Si pogués tirar enrere, no m'hauria casat amb la meva parella.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	3	6,52	2	9	1	4
Sí, estic una mica d'acord	0	0	0	0	0	0
No estic acord una mica	3	6,52	1	4	2	9
No estic gens d'acord	40	86,95	20	87	20	87
TOTAL	46	100	23	100	23	100

Amb aquest enunciat, es pretenia esbrinar el grau de satisfacció amb la vida amorosa, concretament amb la parella matrimonial, suposant que la majoria de gent gran s'havia casat. En aquest cas, no hi ha diferències entre homes i dones i una amplíssima majoria (87% en ambdós casos) confirma que, si pogués tirar enrere, s'hauria casat igualment amb la seva parella. Només un 9% de les dones i un 4% dels homes no s'hauria casat amb la seva parella actual. Per tant, podem dir que el grau de conformitat amb la pròpia vida amorosa i de parella és alt entre la gent gran de Cherín.

Enunciat 27: Si hagués viscut en una altra època, ja m'hauria divorciat fa temps.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	3	7	3	13	0	0
Sí, estic una mica d'acord	2	4	2	9	0	0
No estic acord una mica	1	2	0	0	1	4
No estic gens d'acord	40	87	18	78	22	96
TOTAL	46	100	23	100	23	100

Els resultats a aquesta pregunta resulten una mica contradictoris amb els de la pregunta anterior, especialment en el cas de les dones. Així, tot i que el 87% de les dones deia que es tornaria a casar amb la seva parella, ara resulta que només són el 78% les qui no es divorciarien i un 22% diu que, si fos d'una altra època, ja s'hauria divorciat fa temps. Per tant, notem un cert grau de rebuig o insatisfacció respecte de la vida matrimonial que es contradiu amb allò que han expressat a la pregunta anterior. En canvi, en el cas dels homes, cap d'ells s'hauria divorciat de la seva parella i, per tant, tots expressen un alt grau de satisfacció o, com a mínim, de conformitat (100%).

Enunciat 30: Si ara pogués tirar enrere, hi ha moltes coses que canviaria de la meua vida.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	13	26	5	20	8	32
Sí, estic una mica d'acord	13	26	8	32	5	20
No estic acord una mica	8	16	3	12	5	20
No estic gens d'acord	16	32	9	36	7	28
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Si agrupem les respostes d'acord (total o parcial), veiem que no hi ha diferències entre homes i dones en aquesta pregunta: la majoria (52%) sí faria canvis en la seva vida, si pogués tirar enrere. Si comparem els resultats d'aquesta pregunta amb els de la pregunta 9 (que era la seva correlativa), veiem que en el cas de les dones els resultats són contradictoris. Allí, les dones deien majoritàriament que no canviarien res de la seva vida; en canvi, ara la majoria opina que sí canviaria total o parcialment moltes coses de la seva vida (52%). Els homes, en canvi, es mantenen coherents amb el que van respondre en la pregunta 9, reiterant el seu desig de canviar coses, si poguessin.

2. PREJUDICIS SEXISTES

Pervivència prejudicis/estereotips sexistes (treball domèstic, relacions sentimentals)

4: Els homes han d'anar a treballar i les dones han de quedar-se a casa fent les feines de casa.

14: Les dones fan millor les feines de la casa, i els homes fan millor altres coses.

20: Les dones només haurien de treballar a casa.

32: Els homes no poden estar sols: necessiten una dona al seu costat.

5: Els homes i les dones han de tenir els mateixos drets.

6: Els homes també han de fer les feines de casa.

En aquesta tanda d'enunciats es pretenia conèixer si la gent gran tenia prejudicis sexistes relacionats amb el treball domèstic i les relacions afectives. Es proposaven 4 enunciats sexistes (4, 14, 20, 32), i dos enunciats igualitaris o no sexistes (5, 6), per posar de relleu contradiccions o incoherències en les respostes.

Enunciat 4: Els homes han d'anar a treballar i les dones han de quedar-se a casa fent les feines de casa.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	22	44	9	36	13	52
Sí, estic una mica d'acord	1	2	1	4	0	0
No estic acord una mica	3	6	1	4	2	8
No estic gens d'acord	24	48	14	56	10	40
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Sobre la distribució sexista de les feines, podem observar a la taula grans diferències entre homes i dones. Així, mentre les dones estan majoritàriament en desacord (60% si agrupem el desacord total, que és el 56%, i el parcial, que és el 4%) amb el prejudici que els homes siguin els qui hagin de treballar fora de casa i les dones quedar-se a casa fent les feines domèstiques, la majoria d'homes estan totalment d'acord (52%) amb aquest estereotip. Sembla doncs que la majoria d'homes d'aquesta franja d'edat encara tenen idees molt estereotipades i no veuen bé que la dona treballi fora de casa, opinió compartida, amb tot per un 40% de les dones.

Enunciat 14: Les dones fan millor les feines de la casa, i els homes fan millor altres coses.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	36	72	17	68	19	76
Sí, estic una mica d'acord	5	10	2	8	3	12
No estic acord una mica	1	2	0	0	1	4
No estic gens d'acord	8	16	6	24	2	8
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Tant dones com homes estan d'acord de forma majoritària (76% i 88% respectivament) amb l'afirmació que les dones fan millor les feines de casa, mentre que els homes fan millor altres coses que no siguin les tasques domèstiques. Ara bé, si analitzem el grup de persones que no estan gens d'acord amb aquesta afirmació, veiem que són més les dones (un 24%) les que discrepen d'aquesta afirmació que no pas els homes (8%).

Enunciat 20: Les dones només haurien de treballar a casa.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	13	26	7	28	6	24
Sí, estic una mica d'acord	6	12	0	0	6	24
No estic acord una mica	2	4	1	4	1	4
No estic gens d'acord	29	58	17	68	12	48
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com es pot veure reflectit a la taula, les diferències entre homes i dones són importants en el tema del treball femení fora de la llar. Quasi dos terços de les dones grans enquestades (72%) estan en contra (total o parcialment) del prejudici que les dones només haurien de treballar a casa. En canvi, el percentatge dels homes que estan en contra d'aquest prejudici és molt menor (52%) i un 48% d'ells creu (total i parcialment) que les dones no haurien de treballar fora de casa. Ara bé, el grup de persones que està totalment d'acord amb aquest prejudici sexista és curiosament major entre les dones, amb un 28%, que entre els homes 24%.

Enunciat 32: Els homes no poden estar sols: necessiten una dona al seu costat.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	32	64	16	64	16	64
Sí, estic una mica d'acord	9	18	5	20	4	16
No estic acord una mica	0	0	0	0	0	0
No estic gens d'acord	9	18	4	16	5	20
TOTAL	50	100	25	100	25	100

En relació a l'estereotip que els homes no poden estar sols i necessiten una dona al seu costat, les opinions expressades són les mateixes entre els homes que entre les dones: l'acord (total i parcial) és clarament majoritari (un 80% i un 84%, respectivament). Són molt poques les persones (només un 16% de les dones i un 20% dels homes) no hi estan gens d'acord. Per tant està molt instal·lada la idea entre la gent gran que els homes no són independents emocionalment i que necessiten una relació amb una dona.

Enunciat 5: Els homes i les dones han de tenir els mateixos drets.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	48	96	24	96	24	96
Sí, estic una mica d'acord	1	2	0	0	1	4
No estic acord una mica	1	2	1	4	0	0
No estic gens d'acord	0	0	0	0	0	0
TOTAL	50	100	25	100	25	100

A la frase: "Els homes i les dones han de tenir els mateixos drets", el 96% de les persones enquestades ha expressat el seu total acord, percentatge igual en el cas dels homes que en el de les dones. Per tant, pel que fa a drets, la gent gran creu que la diferència sexual no ha de suposar cap discriminació.

Enunciat 6: Els homes també han de fer les feines de casa.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	32	64	20	80	12	48
Sí, estic una mica d'acord	4	8	1	4	3	12
No estic acord una mica	5	10	1	4	4	16
No estic gens d'acord	9	18	3	12	6	24
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Un pèl contradictoris amb els resultats anteriors són els resultats d'aquesta pregunta, ja que, tot i que tothom està d'acord que homes i dones tenen els mateixos drets, fins un 40% dels homes no està d'acord amb que ells hagin de fer també les feines domèstiques i per tant, són discriminadors en aquest sentit. Tot i que en el cas de les dones el percentatge és inferior, també un 16% de les dones no creu que els homes s'hagin d'ocupar de la feina de casa. Així doncs, en el tema del treball domèstic, tot i que la majoria (84% en el cas de les dones i 60% en el cas dels homes) creu que les feines domèstiques s'han de compartir, encara hi ha un grup important que no ho creu així.

3. LA SALUT

La salut. Diferències sexuals

Frase 7: Els homes tenen més problemes de salut que les dones.

Frase 16: Les dones tenen més problemes de salut que els homes.

Enunciat 7: Els homes tenen més problemes de salut que les dones.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	11	22	6	24	5	20
Sí, estic una mica d'acord	11	22	5	20	6	24
No estic acord una mica	12	24	5	20	7	28
No estic gens d'acord	16	32	9	36	7	28
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Enunciat 16: Les dones tenen més problemes de salut que els homes.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	24	48	14	56	10	40
Sí, estic una mica d'acord	6	12	2	8	4	16
No estic acord una mica	7	14	2	8	5	20
No estic gens d'acord	13	26	7	28	6	24
TOTAL	50	100	25	100	25	100

La majoria (56%) de les persones enquestades, tant en el cas dels homes com de les dones, no creu que els homes tinguin més problemes de salut. Si comparem els resultats d'aquest enunciat (7) amb els del núm. 16, veiem que homes i dones coincideixen a creure que són les dones les que tenen més problemes de salut (un 64% en el cas de les dones i un 56% en el cas dels homes) i per tant els resultats corresponents a ambdós preguntes són coherents.

4. RELACIONS TREBALL – MATRIMONI (Incompatibilitat treball)

Relacions entre matrimoni, maternitat/paternitat i treball remunerat

18: Quan em vaig casar, vaig plegar de treballar.

29: Quan vaig tenir fills, vaig plegar de treballar.

Amb aquests dos enunciats es pretenia confirmar una hipòtesi inicial en el col·lectiu femení de la gent gran: que les dones d'aquesta generació no havien pogut compatibilitzar una vida laboral fora de casa amb el matrimoni i/o amb la maternitat, a causa de les circumstàncies socials i ideològiques de l'època que els va tocar viure.

Enunciat 18: Quan em vaig casar, vaig plegar de treballar.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	1	2	1	4	0	0
Sí, estic una mica d'acord	0	0	0	0	0	0
No estic acord una mica	0	0	0	0	0	0
No estic gens d'acord	45	98	22	96	23	100
TOTAL	46	100	23	100	23	100

Enunciat 29: Quan vaig tenir fills, vaig plegar de treballar.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	3	7	3	13	0	0
Sí, estic una mica d'acord	1	2	1	4	0	0
No estic acord una mica	0	0	0	0	0	0
No estic gens d'acord	42	91	19	83	23	100
TOTAL	46	100	23	100	23	100

Tant l'enunciat 18 com el 29 estaven pensats per sondejar si les dones grans enquestades havien hagut de renunciar al treball remunerat fora de casa, a causa del matrimoni o la maternitat, circumstància impensable per als homes d'aquesta generació. És per això que el 100% dels homes no han hagut de fer cap d'aquestes renúncies.

Si ens centrem en els resultats de les dones, per poder valorar els resultats en la justa mesura hem de tenir en compte (cf. resultats pregunta 2) que només un 36% de les dones grans de Cherín (o sigui, 9 dones) havia treballat fora de casa abans del 65 anys. Així doncs, de nou dones amb treball remunerat, una (11,1%) va haver de plegar quan es va casar. I 4 (un 44%) va renunciar al treball fora de casa en ser mare.

5. OPINIONS SOBRE L'AMOR I EL MATRIMONI

Visió tradicionalista:

17: Les parelles que no estan casades no haurien de viure juntes.

28: Quan un matrimoni té problemes, ha de tenir paciència i intentar solucionar-ho, mai divorciar-se.

Visió progressista:

26: Les persones que viuen juntes i no estan casades són tan felices com les que si ho estan.

En aquesta tanda d'enunciats volíem conèixer si la gent gran tenia prejudicis en relació amb la vida en parella i el matrimoni. Es proposaven 2 enunciats tradicionalistes (17, 28), i un enunciat progressista (26), per posar de relleu contradiccions o incoherències en les respostes.

Enunciat 17: Les parelles que no estan casades no haurien de viure juntes.

OPCIONES	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	5	10	4	16	1	4
Sí, estic una mica d'acord	4	8	3	12	1	4
No estic acord una mica	7	14	3	12	4	16
No estic gens d'acord	34	68	15	60	19	76
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com podem observar en aquesta taula, el 68% de les persones enquestades opinen que les parelles que no estan casades no tenen per que viure separades.

Si segreguem les dades per sexes, podem veure que, mentre el 60% de les dones ha marcat "No estic gens d'acord", un 76% dels homes l'ha marcada.

Enunciat 28: Quan un matrimoni té problemes, ha de tenir paciència i intentar solucionar-ho, mai divorciar-se.

OPCIONES	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	33	66	15	60	18	72
Sí, estic una mica d'acord	6	12	3	12	3	12
No estic acord una mica	4	8	1	4	3	12
No estic gens d'acord	7	14	6	24	1	4
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Al contrari, veiem com, en el tema del divorci, els homes són més conservadors que no pas les dones. Fins un 84% dels homes creu (total o parcialment) que, quan una parella té problemes, ha de tenir paciència i solucionar-los, però en cap cas optar per divorciar-se. En canvi, tot i que també són majoria (gairebé una de cada quatre), són menys les dones que opinen d'aquesta manera (72%) i un 28% d'elles està en contra d'aquesta visió conformista i contrària al divorci, mentre que només hi està en contra un 16% dels homes. Aquests resultats ens han sorprès perquè creiem que les dones, que en la pregunta anterior s'havien mostrat més conservadores, serien també sobre el tema del divorci més conservadores que els homes.

Enunciat 26: Les persones que viuen juntes i no estan casades són tan felices com les que si ho estan.

OPCIOSN	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	42	84	20	80	22	88
Sí, estic una mica d'acord	4	8	2	8	2	8
No estic acord una mica	2	4	1	4	1	4
No estic gens d'acord	2	4	2	8	0	0
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com es pot veure a les taules, en sobre el tema de les parelles de fet (parelles sentimentals que no estan casades), els homes es mostren molt més progressistes que les dones: un 92% dels homes creu (total o parcialment) que les parelles que no estan casades poden viure juntes perfectament i un 96% creu que les parelles de fet són tan felices com les casades. En canvi,

tot i que també son àmplia majoria, és inferior el percentatge de dones (72% en la pregunta 17 i 88% en la pregunta 26) que es mostra a favor d'aquest tipus de convivència en parella i un 28% (més d'una de cada quatre dones) no veu bé aquesta forma de parella sense passar pel matrimoni i un 12% creu que no seran tan felices com les parelles que han segellat el seu amor amb el vincle del matrimoni, mostrant-se així molt més apegades als costums tradicionals de la seva època en què no es concebia la convivència sentimental sense el matrimoni.

6. TEMES POLÈMICS D'ACTUALITAT

En aquesta tanda d'enunciats es pretenia conèixer la visió i opinió de la gent gran sobre dos temes d'actualitat que sovint aixequen controvèrsia o que són tabú en alguns ambients tradicionalistes: l'homosexualitat i l'avortament.

L'homosexualitat

25: Les persones homosexuals tenen els mateixos drets que la resta de ciutadans.

8: Els homosexuals no haurien d'adoptar nens o nenes.

3: Els fills/es d'homosexuals són igual de feliços que els fills/es d'homosexuals.

Enunciat 25: Les persones homosexuals tenen els mateixos drets que la resta de ciutadans.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	37	74	20	80	17	68
Sí, estic una mica d'acord	6	12	2	8	4	16
No estic acord una mica	3	6	2	8	1	4
No estic gens d'acord	4	8	2	8	2	8
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Enunciat 8: Els homosexuals no haurien d'adoptar nens o nenes.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	20	40	12	48	8	32
Sí, estic una mica d'acord	8	16	2	8	6	24
No estic acord una mica	7	14	3	12	4	16
No estic gens d'acord	15	30	8	32	7	28
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Enunciat 3: Els fills/es d'homosexuals són igual de feliços que els fills/es d'homosexuals.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	23	46	13	52	10	40
Sí, estic una mica d'acord	9	18	7	28	2	8
No estic acord una mica	9	18	2	8	7	28
No estic gens d'acord	9	18	3	12	6	24
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Pel que fa a la igualtat de drets entre persones de diferent orientació sexual (p. 25), les persones grans, tant homes com dones, no tenen prejudicis en aquest sentit i la gran majoria (86%) opina que les persones homosexuals tenen els mateixos drets que la resta de ciutadania. Ara bé, quan s'aborda la qüestió de la paternitat o maternitat d'aquestes persones (p. 8 i 3), els prejudicis apareixen clarament i entren en contradicció amb els resultats de la pregunta anterior.

Pel que fa al tema de l'adopció per part de persones homosexuals, encara que les opinions estan força dividides, la majoria de la gent gran (56%) creu que les persones homosexuals no haurien d'adoptar fills o filles. Aquesta oposició és més extrema en les dones (un 48% d'elles està totalment en contra de l'adopció per part d'homosexuals, enfront de només un 32% dels homes); ara bé, també són més les dones (32%) que no estan gens d'acord amb l'afirmació proposada i per tant expressen una posició progressista que els homes (28%). Com veiem les opinions de les dones són més extremes i contundents que les dels homes que estan més repartides i matisades.

Si en el tema de la maternitat/paternitat per adopció en les persones homosexuals, eren les dones les qui es mostraven més conservadores, en la qüestió de la felicitat dels fills o filles de persones homosexuals, els resultats són diametralment oposats. Una majoria aclaparadora de dones (un 80%) creu (total o parcialment) que l'homosexualitat no influeix en aquest tema. En canvi, en el cas dels homes, la majoria (52%) opina tot el contrari i creu que els fills o filles de les persones homosexuals no poden ser igual de feliços que els de les heterosexuales.

L'avortament

11: L'avortament hauria d'estar prohibit

Enunciat 11: L'avortament hauria d'estar prohibit

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	26	52	15	60	11	44
Sí, estic una mica d'acord	5	10	2	8	3	12
No estic acord una mica	4	8	1	4	3	12
No estic gens d'acord	15	30	7	28	8	12
TOTAL	50	100	25	100	25	100

En allò que es refereix a l'avortament, les opinions estan més dividides. Un 62% de la gent gran de Cherín creu que s'hauria de prohibir l'avortament, i són més les dones les que estan totalment a favor d'aquesta prohibició (60%) i les que hi estan totalment en contra (28%). En canvi, les opinions masculines estan més diversificades i es reparteixen en les opinions poc definides (acord parcial i desacord parcial). És possible que el fet que siguin les dones les principals protagonistes d'aquest procés fa que s'involucrin de forma més intensa en una opinió (pro-avortista) o una altra (contra-avortista).

7. AUTOPERCEPCIÓ COM A GRUP SOCIAL

Amb aquesta tanda d'enunciats es pretenia saber quina era la visió i opinió de la gent gran sobre ells i elles mateixes com a col·lectiu social i si aquesta auto-percepció era positiva o

negativa. Es proposaven tres enunciats positius (19, 23, 10), i cinc de negatius (12, 22, 24, 13, 21), per posar de relleu contradiccions o incoherències en les respostes.

Autopercepció positiva

19: Les persones grans ajuden a la família i a altres persones

23: Les persones grans són actives i gaudeixen de la vida

10: Hi ha molta gent en la qual puc recolzar-me quan tinc problemes

Enunciat 19: Les persones grans ajuden a la família i a altres persones

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	46	92	22	88	24	96
Sí, estic una mica d'acord	4	8	3	12	1	4
No estic acord una mica	0	0	0	0	0	0
No estic gens d'acord	0	0	0	0	0	0
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Enunciat 23: Les persones grans són actives i gaudeixen de la vida

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	29	58	15	30	14	56
Sí, estic una mica d'acord	13	26	7	14	6	24
No estic acord una mica	4	8	1	2	3	12
No estic gens d'acord	4	8	2	4	2	8
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Enunciat 10: Hi ha molta gent en la qual puc recolzar-me quan tinc problemes

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	41	82	21	84	20	80
Sí, estic una mica d'acord	5	10	3	12	2	8
No estic acord una mica	2	4	0	0	2	8
No estic gens d'acord	2	4	1	4	1	4
TOTAL	50	100	25	100	25	100

El 100% de la gent gran de Cherín té una visió altament positiva del valor de la seva aportació a la família i a la societat (cf. taula pregunta 19): se senten persones útils i que col·laboren en el benestar de les altres i en aquest sentiment no hi ha pràcticament diferències entre homes i dones.

També en la pregunta 23, les dades revelen que una amplíssima majoria de la gent gran de Cherín té una autopercepció positiva: el 88% de les dones i el 80% dels homes es veu, total o parcialment, com a persones grans actives i que gaudeixen de la vida.

La mateixa sensació positiva es desprèn de les respostes a la pregunta 10: el 96% de les dones i el 88% dels homes no se sent desvalguda ni desvalgut i creu que no li falten punts de recolzament si sorgeix algun problema.

Així doncs, podem concloure que la gent gran es veu com a grup de forma positiva i optimista.

Autopercepció negativa

12: La gent gran viu ancorada al passat.

22: Les persones grans no haurien de tenir obligacions.

24: Les persones grans suposen una càrrega per a la societat.

13: La gent gran sovint se sent rebutjada per la societat.

21: Les persones grans estan molt soles, sense recolzament familiar o social.

Enunciat 12: La gent gran viu als passat.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	26	52	12	48	14	56
Sí, estic una mica d'acord	11	22	5	20	6	24
No estic acord una mica	6	12	4	16	2	8
No estic gens d'acord	7	14	4	16	3	12
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Hi ha grans diferències entre homes i dones: els homes tenen un major grau d'autocrítica en aquest tema i creuen de forma molt majoritària que la gent gran viu ancorada al passat i no s'adapta als nous temps. En canvi, la percepció és diferent entre les dones: la majoria està d'acord amb aquesta autocrítica però en un gran molt inferior (68%) i un 33% no combrega amb aquesta idea.

Enunciat 22: Les persones grans no haurien de tenir obligacions.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	20	40	10	40	10	40
Sí, estic una mica d'acord	6	12	4	16	2	8
No estic acord una mica	11	22	4	16	7	28
No estic gens d'acord	13	26	7	28	6	24
TOTAL	50	100	25	100	25	100

En el tema de les tasques i obligacions que recauen sobre la gent jubilada, són més les dones (56%) les que se senten en certa manera "agobiades" per les obligacions i desitjarien un major grau de llibertat i falta de preocupacions. En el cas dels homes, en canvi, la majoria (52%) no està d'acord amb aquesta afirmació i, per tant, considera convenient tenir obligacions d'alguna mena.

Enunciat 24: Les persones grans suposen una càrrega per a la societat.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	7	14	6	24	1	4
Sí, estic una mica d'acord	10	20	7	28	3	12
No estic acord una mica	5	10	2	8	3	12
No estic gens d'acord	28	56	10	40	18	72
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Molt diferent ha resultat la percepció d'homes i dones a l'hora de considerar-se, pel fet de ser grans, una càrrega o no per a la societat. La majoria de dones (52%) es veuen, total o parcialment, com a un col·lectiu que comporta inconvenients i feina a la resta de la societat. En canvi, entre els homes aquesta idea no està gens instal·lada i una amplíssima majoria (84%) no té aquesta percepció com a grup, sinó que, hem de suposar, encara se sent un col·lectiu independent i útil socialment.

Enunciat 13: La gent gran sovint es sent rebutjada per la societat.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	21	42	9	36	12	48
Sí, estic una mica d'acord	14	28	7	28	7	28
No estic acord una mica	9	18	5	20	4	16
No estic gens d'acord	6	12	4	16	2	8
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Dels resultats visibles a la taula corresponent a la pregunta 13, veiem que, contràriament al que passava en preguntes anteriors, són més els homes (76%) que creuen que la gent gran sovint se sent rebutjada per la societat, mentre que, tot i que també són majoria, són menys les dones que tenen aquest sentiment de sentir-se menystingudes socialment. Això es pot interpretar en el sentit que aquestes dones, encara que jubilades de la vida laboral fora de casa, continuen essent vitals per al bon funcionament de la seva pròpia casa i de la família, i per tant potser se senten més imprescindibles que els homes, que tradicionalment no tenen aquesta missió domèstica.

Enunciat 21: Les persones grans estan molt soles, sense recolzament familiar o social.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	14	28	6	24	8	32
Sí, estic una mica d'acord	15	30	8	32	7	28
No estic acord una mica	10	20	6	24	4	16
No estic gens d'acord	11	22	5	20	6	24
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Les opinions estan bastant dividides a l'hora de valorar si la gent gran se sent sola sense l'ajuda de la família o de la societat i no s'aprecien gaires diferències entre els resultats obtinguts en homes i en dones. La majoria (58%) està d'acord amb l'enunciat, però un 42% no creu que la gent gran que no pot tenir l'ajut de familiar o assistència social sent un profund sentiment de soledat.

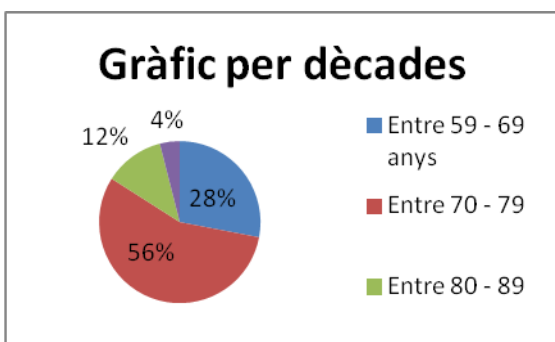

IV.3.2. Segona part. Gent gran de Lleida (Catalunya)

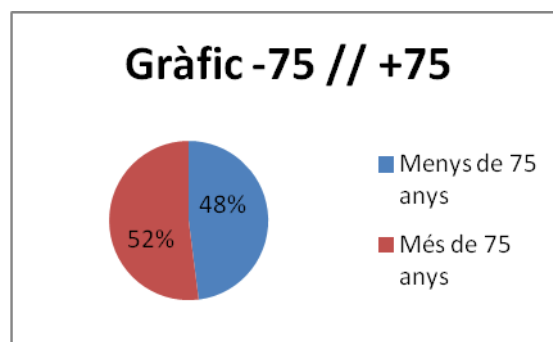
DADES DEMOGRÀFIQUES

Pel que fa a l'edat de les persones enquestades a Lleida, als gràfics següents apareix la distribució per dècades i per menys i majors de 75 anys. Com es pot veure el grup predominant és el que va dels 70 als 79, seguit dels que van dels 59 als 69 anys.

Edat_ En la següent taula apareixen les edats de les persones enquestades a Lleida:

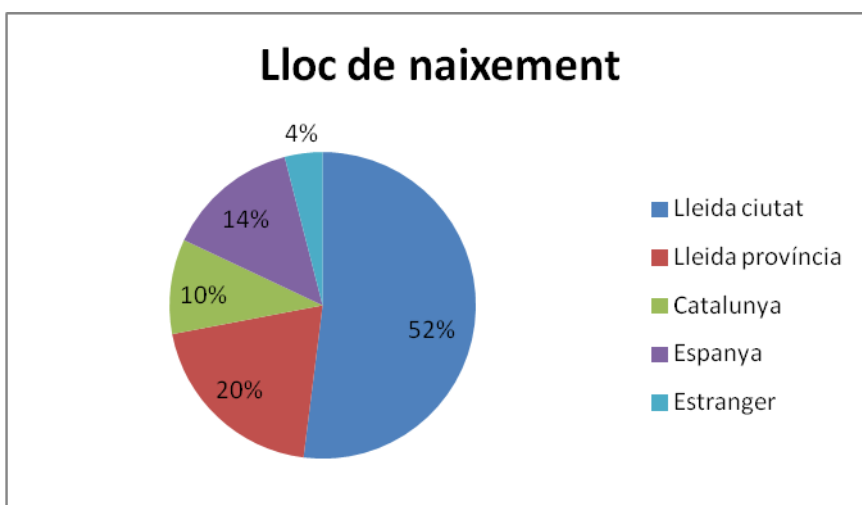
Gràfic 1

Gràfic2

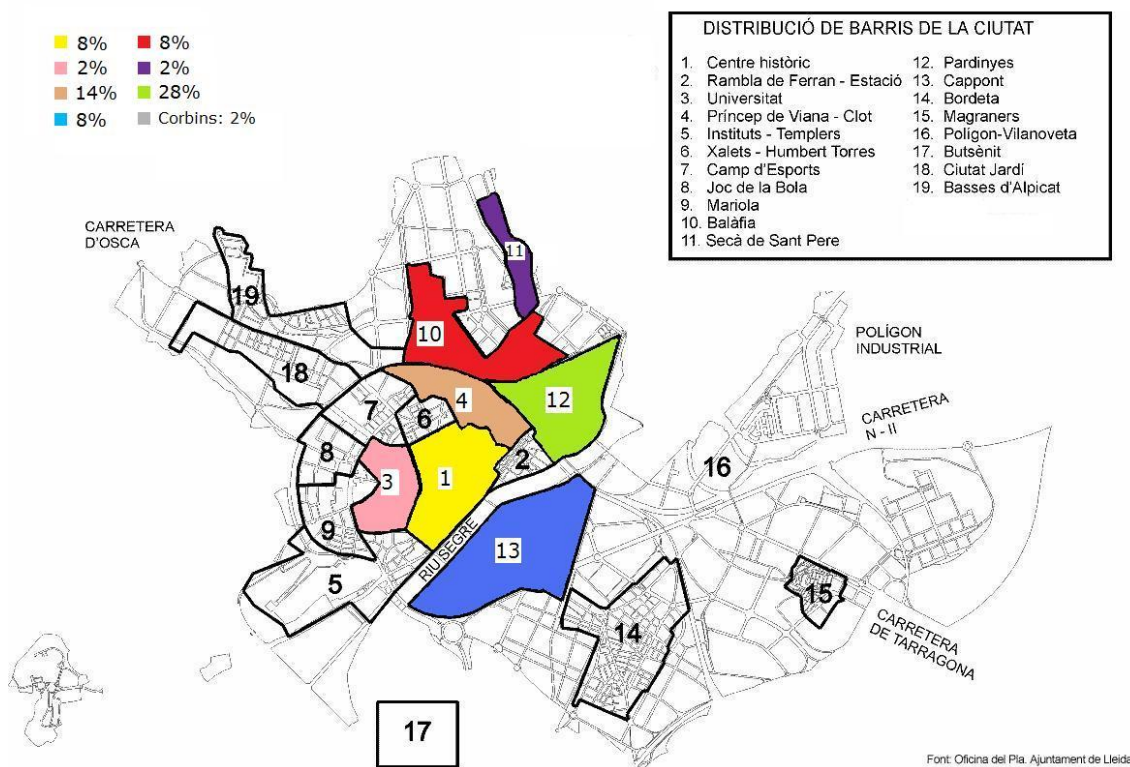
Lloc de naixement

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Lleida ciutat	26	52	14	56	12	48
Lleida província	10	20	6	24	4	16
Catalunya	5	10	1	4	4	16
Espanya	7	14	2	8	5	20
Estranger	2	4	2	8	0	0
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Barri on viuen_Una de les altres preguntes de “Dades personals” que la nostra enquesta tenia és el barri on viuen les persones enquestades.

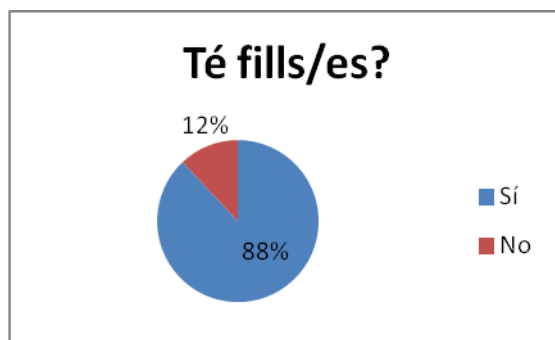

Estat civil_A continuació es mostra l'estat civil de la gent gran de Lleida enquestada.

OPCIONES	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Casat/da	30	61	13	52	17	68
Vidu/a	15	30	9	36	6	24
Separat/da	1	2	1	4	0	0
Solter/a	3	6	2	8	1	2
Casat/da en 2se núpcies	1	2	0	0	1	2
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com es pot observar, la majoria dels enquestats estan casats/des (61%). En el cas de les dones el 52% estan casades i, en segon lloc, el 36% estan vídues. En els homes, un 68% estan casats i un nombre inferior respecte a les dones estan vidus (24%). Cap dels homes esta separat.

Pel que fa a la descendència, podem veure que la majoria de la gent gran de Lleida té fills o filles.

DADES ACADÈMIQUES I PROFESSIONALS (preguntes 1-7)

Pregunta 1: Quin nivell d'estudis té?

Per respondre aquesta pregunta, es donaven les opcions següents:

- Sense estudis o primària inacabada
- Primaris
- Secundaria / Batxillerat
- Universitaris

Els resultats obtinguts apareixen en aquesta taula.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sense estudis o primària inacabada	13	26	11	44	2	8
Primaris	24	48	10	40	14	56
Secundaris/Batxillerat	5	10	1	4	4	16
Universitaris	8	16	3	12	5	20
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Tal i com es pot veure en aquesta taula, a la pregunta "Quin nivell d'estudis té?", si analitzem els resultats en termes generals, veiem que el grup més nombrós de la gent gran enquestada de Lleida té estudis primaris (48%). Ara bé, si segreguem els resultats per sexes, observem clares diferències entre homes i dones. En el cas de les dones grans de la ciutat de Lleida enquestades, una àmplia majoria (84%) o no té estudis o només té estudis primaris, mentre que en el cas dels homes, són molt menys els que tenen un nivell baix d'estudis (64%). Pel que fa a estudis secundaris o universitaris, són molt poques les dones que els han cursat (16%), mentre que en el cas dels homes, són un 36%.

Si comparem els resultats obtinguts al poble de Cherín i a la ciutat de Lleida, veiem que les dades coincideixen en general, però divergeixen força si ho analitzem per sexes: sembla ser que les dones enquestades de Lleida tenen menor formació que les de Cherín (44% sense estudis o primària inacabada a Lleida en front d'un 12% a Cherín), i en el cas dels homes els resultats són inversos: és major la formació acadèmica dels homes de l'entorn urbà de Lleida (només un 8% sense estudis o inacabats) que la dels homes de l'entorn rural de Cherín (un 40% sense estudis o inacabats). Aquestes diferències s'expliquen fàcilment en el cas dels homes, ja que la dedicació a les feines del camp va impossibilitar l'acabament dels estudis. Ara bé, no és tan fàcil explicar perquè les dones de l'entorn urbà lleidatà tenen menor formació que les del camp andalús.

Per concloure, direm que, al menys pel que fa a la ciutat de Lleida, es confirmen les conclusions que a les que arriben la majoria d'enquestes i estudis (cf. *Presentación encuesta mayores*, IMSERSO 2010, p. 52), en el sentit que les dones tenen menor formació acadèmica que els homes. A diferència dels homes, que apareixen més o menys repartits en tots els grups, en el cas de les dones molt poques tenen estudis d'alt nivell.

Pregunta 2: Quina professió exercia abans de jubilar-se?

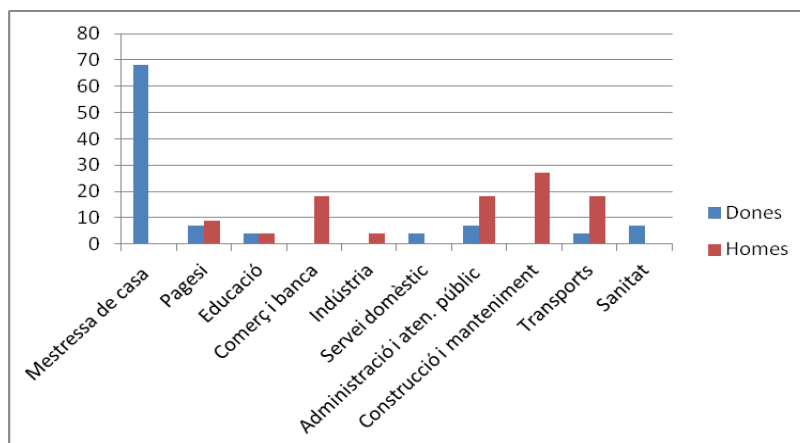
- a) Treball remunerat
- b) Mestressa de casa

Les persones que han elegit l'opció "A" (treball remunerat) després han especificat quin era l'ofici que exercien abans de jubilar-se.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Treball remunerat	35	70	10	40	25	100
Mestressa de casa	15	30	15	60	0	0
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Es pot observar que un 70% de les persones enquestades va tenir un treball remunerat abans de jubilar-se, però aquests resultats canvien bastant si ho analitzem separatament per sexes, ja que, en el cas de les dones, la majoria (60%) abans de jubilar-se era "mestressa de casa" i només un 40% d'elles va tenir un treball remunerat fora de casa. En canvi, en el cas dels homes el 100% diu haver tingut un treball fora de casa, cosa que era d'esperar i que concorda perfectament amb els resultats obtinguts en les enquestes passades a l'entorn rural de Cherín.

	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Mestressa de casa	19	38	19	68	0	0
Pagesia	4	8	2	7	2	9
Educació	2	4	1	4	1	4
Comerç i banca	4	8	0	0	4	18
Indústria	1	2	0	0	1	4
Servei domèstic	1	2	1	4	0	0
Administració i atenció al públic	6	12	2	7	4	18
Construcció i manteniment	6	12	0	0	6	27
Transports	5	10	1	4	4	18
Sanitat	2	4	2	7	0	0
TOTAL	50	100	28	100	22	100

SALUT (preguntes 3-8)

Pregunta 3: Com considera que és el seu estat de salut?

- a) Molt bo
- b) Bo
- c) Dolent
- d) Molt dolent

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Molt bo	5	10	1	4	4	16
Bo	31	62	17	68	14	56
Dolent	13	26	7	28	6	24
Molt dolent	1	2	0	0	1	4
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com podem veure, el 62% de la gent gran considera que el seu estat de salut és bo, però si ordenem les dades per sexe trobarem que aquesta percepció és major en les dones (68%) que en els homes (56%). En canvi, són molts més els homes que o bé opinen que el seu estat de salut és excel·lent (16%) o molt dolent (4%), mentre que les dones no es posicionen tant en aquests extrems.

Si comparem aquests resultats amb els de Cherín, comprovem que les dades són pràcticament les mateixes.

Si comparem les dades de les nostres enquestes amb els resultats obtinguts per l'estudi dut a terme a Barcelona (2010: 7), veiem que la percepció de Lleida i Cherín és molt millor, ja que el 55,4% de la gent gran de Barcelona considerava que el seu estat de salut és regular, dolent o molt dolent.

Fins i tot si comparem els nostres resultats amb els de l'enquesta estatal IMSERSO (2010: 16), segons els quals el 60% de les persones grans consideren bo o molt bo el seu estat de salut, veiem que són més optimistes a Lleida i a Cherín.

Pel que fa a les diferències per sexes, els nostres resultats tampoc coincideixen amb l'estudi de Barcelona (p.7) i de l'IMSERSO (P.17), en la conclusió general que les dones grans afirmen tenir un estat de salut pitjor que els homes.

Pregunta 4: Es preocupa pel seu estat de salut i fa coses per millorar-lo?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	46	92	23	92	23	92
No	4	8	2	8	2	8
TOTAL	50	100	25	100	25	100

En aquests cas no hi ha cap diferència entre homes i dones i la majoria dels enquestats (92%) afirma preocupar-se pel seu estat de salut i fer coses per millorar-lo, resultats que coincideixen amb els obtinguts a l'entorn rural de Cherín.

Pregunta 5: Quines són les malalties que pateix habitualment?

- a) Malalties relacionades amb els ossos
- b) Malalties del cor
- c) Hipertensió
- d) Diabetis
- e) Depressió
- f) Altres
- g) Cap

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Malalties relacionades amb els ossos	26	52	14	56	12	48
Malalties del cor	6	12	4	16	2	8
Hipertensió	15	30	9	36	6	24
Diabetis	11	22	7	28	4	16
Depressió	3	6	2	8	1	4
Altres	5	10	2	8	3	12
Cap	6	12	1	4	5	20
TOTAL	72 ¹²		39		33	

A la pregunta: “Quines són les malalties que pateix habitualment?”, les persones enquestades podien triar, evidentment, més d’una opció. En general veiem que l’opció més marcada és aquella que es refereix a les malalties dels ossos amb un 52%. Ara bé, si segreguem els resultats per sexes veurem que les respostes més marcades per les dones, són: en primer lloc “Malalties relacionades amb els ossos” amb un 56%, en segon lloc “Hipertensió” amb un 36%, en tercer “Diabetis” amb un 28% i a continuació “Malalties del cor” amb un 16%. En el cas dels homes en canvi, a part de les malalties relacionades amb els ossos podem veurem que el que

¹² Com que en aquesta pregunta s’acceptava l’elecció de més d’una opció, el resultat total de respostes és superior al nombre total de persones enquestades (72). Amb tot, els percentatges s’han calculat sobre la base general de 50, que són les persones enquestades. A més 9 persones (7 dones i 2 homes) de 50 (un 18%) han deixat la pregunta en blanc, del que hem de suposar que són persones que no utilitzen cap d’aquests aparells, percentatge que en el cas de les dones suposa un important 28%.

més pateixen són hipertensió (24%), diabetis (16%) i altres malalties (12%) com pot ser càncer, colesterol, etc. Per altra banda l'opció "cap" ha estat marcada per un nombre considerable d'homes (20%) mentre que només un 4% de les dones ho ha fet.

Si comparem aquests resultats amb els de Cherín, veiem que no hi ha gaires diferències; només en el cas de la diabetis que és major a la ciutat de Lleida, tant en el cas de les dones (28% Lleida – 16% Cherín) com en el dels homes (16% Lleida – 8% Cherín), i en el cas de la depressió, inexistent entre els homes de Cherín i que a Lleida afecta a un 8% de les dones i a un 4% dels homes. En el primer cas, es podrien atribuir les diferències a un estil de vida molt més sedentari a la ciutat que al poble.

Els nostres resultats coincideixen en part amb els de l'enquesta IMSERSO (2010: 18), segons la qual les dones pateixen per aquest ordre: malalties relacionades amb els ossos, hipertensió i diabetis; mentre que, en el cas dels homes, també coincideix a haver-hi un percentatge important d'homes de neguen patir cap malaltia.

Pregunta 6: Rep ajuda per fer la compra, netejar la casa...:

- a) Habitualment
- b) De tant en tant
- c) No

OPCIONES	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Habitualment	9	18	4	16	5	20
De tant en tant	14	28	6	24	8	32
No	27	54	15	60	12	48
TOTAL	50	100	25	100	25	

Segons aquesta taula, la majoria de les persones enquestades no rep ajuda per fer la compra i altres tasques de la vida quotidiana: en el cas de les dones un 60% i en el dels homes un 48%. Tot i que a Lleida són més els homes els qui reben ajuda (52%) que no pas les dones (40%), si comparem les dades amb les obtingudes a Cherín, observem que les diferències entre homes i dones no són tan acusades a la ciutat com al camp: recordem que a Cherín era molt major la proporció d'homes que rebia ajuda per fer les feines de casa (un 76%), per la qual cosa hem de deduir que a ciutat alguns costums sexistes relacionats amb les feines domèstiques estan més superats que en aquell entorn rural.

Pregunta 7: Considera que pot valdre's per si mateix/a?

- a) Sí
- b) No

OPCIONES	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	46	92	22	88	24	96
No	4	8	3	12	1	4
TOTAL	50	100	25	100	25	100

En aquesta pregunta la pràctica totalitat de les persones enquestades (92%) consideren que poden valdre's per si mateixes. Pel que fa a les diferències entre sexes, l'opció "Sí" ha estat marcada per un nombre molt més alt d'homes (96%) que de dones (88%).

Aquests resultats, tot i que amb mínimes diferències, són inversos als obtinguts a Cherín, on eren les dones les que s'autoconsideraven més independents que els homes.

RELACIONS AMB LES TECNOLOGIES (preguntes 9-11)

Pregunta 9: Utilitza algun d'aquests aparells?

- a) Ordinador
- b) Internet
- c) Telèfon mòbil

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Ordinador	15	30	4	16	11	44
Internet	10	20	2	8	8	32
Telèfon mòbil	41	82	18	72	23	92
NS/NC	9	18	7	28	2	8
TOTAL	75 ¹³		31		44	

L'aparell més usat per la gent gran de Lleida és amb diferència el telèfon mòbil, mentre que l'ordinador i Internet són usats només per una minoria, bàsicament masculina. Efectivament, en el tema de les noves tecnologies veiem que les dones van molt per darrera que els homes, ja que un 28% no les usa en absolut. Fins i tot en el cas del telèfon mòbil (un 72% de les dones enfront del 92% dels homes). En comparació amb els homes jubilats, poquíssimes són les dones grans enquestades que usen l'ordinador i només dues les que fan ús d'Internet.

Pregunta 10: Utilitza l'ordinador i/o usa Internet:

- a) Tots els dies
- b) Alguna vegada per setmana
- c) Gairebé mai

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Tots els dies	1	2	0	0	1	4
Alguna vegada per setmana	14	28	5	20	9	36
Gairebé mai	2	4	1	4	1	4
NS/NC	33	66	19	76	14	56
TOTAL	50	100	25	100	25	100

¹³ Com que en aquesta pregunta s'acceptava l'elecció de més d'una opció, el resultat total de respostes és superior al nombre total de persones enquestades (75). Amb tot, els percentatges s'han calculat sobre la base general de 50, que són les persones enquestades. A més 9 persones (7 dones i 2 homes) de 50 (un 18%) han deixat la pregunta en blanc, del que hem de suposar que són persones que no utilitzen cap d'aquests aparells, percentatge que en el cas de les dones suposa un important 28%.

De les persones que han contestat l'anterior pregunta, 17 utilitzen l'ordinador i/o Internet. Com podem veure a la taula, la majoria dels enquestats que utilitzen aquest aparell ho fan alguna vegada per setmana: 5 dones i 9 homes, de manera que no podem parlar de grans diferències en funció del sexe de la persona enquestada.

Pregunta 11: Utilitza el mòbil:

- a) Tots els dies
- b) Alguna vegada a la setmana
- c) Gairebé mai

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Tots els dies	20	40	8	32	12	48
Alguna vegada a la setmana	16	32	7	28	9	36
Gairebé mai	5	10	3	12	2	8
NS/NC	9	18	7	28	2	8
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com podem veure a la taula, novament es confirma que l'ús de les tecnologies, en aquest cas del telèfon mòbil, és inferior entre el col·lectiu de les dones grans de Lleida que entre el col·lectiu masculí, que les usa més: un 28% de les dones enquestades no l'utilitza en absolut (enfrent de només el 8% dels homes). Pel que fa a les que sí l'utilitzen, la majoria ho fa alguna vegada a la setmana o tots els dies.

Si comparem aquests resultats amb els obtinguts a Cherín, veiem, amb sorpresa que els resultats són inversos: a Cherín és major l'ús de les noves tecnologies entre el col·lectiu femení que entre els homes.

Si comparem els nostres resultats amb les dades ofertes per IMSERSO (2010) que demostren que la gent gran s'ha incorporat a l'ús de les noves tecnologies i que el major nivell formatiu influeix en aquest ús de les TIC.

VIVENDA I ENTORN FAMILIAR (preguntes 12-14)

Pregunta 12: On prefereix viure?

- a) A casa meva
- b) A la residència
- c) A casa del fill/a

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
A casa meva	49	98	24	96	25	100
A la residència	0	0	0	0	0	0
A casa del fill/a	1	2	1	4	0	0
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com es pot comprovar, el 98% de les persones enquestades prefereix viure a casa seva, i només un 2% prefereix viure a casa del seu fill o filla. Pel que fa als homes, cap d'ells vol viure a casa dels fills/es.

Aquestes dades coincideixen plenament amb les del poble de Cherín i també amb les conclusions de l'enquesta 2010 de l'IMSERSO, segons les quals el 87,3% de les persones grans prefereix viure a casa seva encara que sigui soles.

Pregunta 13: Si viu a casa seva, com és la vivenda?

- a) De propietat
- b) De lloguer
- c) Altres

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
De propietat	42	84	20	80	22	88
De lloguer	8	16	5	20	3	12
Altres	0	0	0	0	0	0
TOTAL	50	100	25	100	25	100

El 84% de les persones enquestades a Lleida viuen en una vivenda de la seva propietat. Si desglossem els percentatges per sexes veurem que no hi ha gaires diferències. En el cas de les dones l'opció "De propietat" ha estat marcada per un 80% i en els homes per un 88%.

Si ho comparem amb els resultats a Cherín, veiem que el percentatge de vivendes en propietat és major a l'entorn rural (94%) que a la ciutat (84%).

I si ho comparem amb les dades proporcionades per IMSERSO (2010) relatives al règim de vivenda de la gent gran, segons les quals són propietaris de la seva vivenda el 83%, veiem que les dades de Lleida s'hi ajusten més que les de Cherín.

Pregunta 14: Està satisfet/a amb l'atenció rebuda per part dels seus familiars?

- a) Sí, estic satisfet/a
- b) No estic satisfet/a

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Estic satisfet/a	47	94	24	96	23	92
No estic satisfet/a	3	6	1	4	2	8
TOTAL	50	100	25	100	25	100

En aquest pregunta veiem que la pràctica totalitat dels enquestats (94%) estan satisfets amb l'atenció rebuda per part dels seus familiars. Entre dones i homes no hi ha gaires diferències.

Tampoc s'observen diferències destacables entre els resultats obtinguts a Lleida i a Cherín, resultats que també coincideixen amb els de l'informe IMSERSO (2010), que compara les dades amb les del 2004, segons les quals les persones grans segueixen estant molt satisfetes amb les seves relacions familiars (89% de satisfacció).

LA JUBILACIÓ (preguntes 17-29; 35-36)

Pregunta 17: Què pensa de la jubilació? Què ha representat per a vostè?

- a) Un buit difícil d'omplir
- b) Un alliberament
- c) No ha significat cap canvi important respecte de la meua vida abans de jubilar-me
- d) Altres

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Un buit difícil d'omplir	3	6	2	8	1	4
Un alliberament	12	24	2	8	10	40
No ha significat cap canvi	30	60	19	76	11	44
Altres	5	10	2	8	3	12
TOTAL	50	100	25	100	25	100

La taula ens mostra que per a un 60% de la gent gran de Lleida la jubilació no ha significat cap canvi, mentre que per a un 24% ha suposat un alliberament i només un 6% considera que li ha deixat un buit difícil d'omplir, percentatges lleugerament diferents dels obtinguts a Cherín, on era més la població gran que considerava la jubilació un alliberament.

Si desglossem els resultats per sexes, veurem que hi ha diferències significatives en les respostes. Mentre que per al 76% de les dones la jubilació no ha significat cap canvi, només ho veuen així el 44% dels homes. En canvi, si per a un 40% dels homes la jubilació ha suposat un alliberament, només un 24% de les dones té aquest mateix sentiment.

Novament, tal com passava en el cas de Cherín¹⁴, podem interpretar aquestes diferències en el sentit que les dones, que són les qui s'ocupen de les feines domèstiques, continuen treballant d'una manera o altra, fins i tot després de jubilar-se d'un treball remunerat (recordem que només un 40% de les dones grans de Lleida tenia un treball remunerat). Per a les que no treballaven fora de casa, que són un 60% (cf. pregunta 2), la vida no ha canviat gens ni mica, ja que de la feina de mestressa de casa no hi ha jubilació.

Curiosament, ni homes ni dones veuen la jubilació com un buit difícil d'omplir (només un 8% de les dones i un 4% dels homes), aspecte en què els resultats són molt diferents dels obtinguts a l'entorn rural de Cherín, on fins el 20% dels homes i el 12% de les dones tenia aquesta percepció.

Sembla, doncs, que els resultats de Lleida i els de Cherín concordarien amb els obtinguts per l'enquesta IMSERSO (2010: 5), segons la qual per a la majoria de gent gran (55%) la jubilació no ha suposat cap canvi. En canvi, s'observen diferències pel que fa a la visió de la jubilació com un alliberament (només un 16% segons l'informe IMSERSO).

Pregunta 18: Ha començat alguna activitat nova, després de jubilar-se?

- a) Sí

¹⁴ Recordem, però, que a Cherín les diferències entre homes i dones eren molt més grans: per a un 60% de les dones i un 24% dels homes no hi havia hagut cap canvi; en canvi, un 16% de les dones i un 56% considerava la jubilació un alliberament.

b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	28	56	9	36	19	76
No	22	44	16	64	6	24
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Podem veure que la majoria de la gent gran enquestada (56%) ha començat alguna activitat nova després de jubilar-se. Tal com passava en el poble de Cherín, els resultats són inversos si separem les dades per sexes: només un 36% de dones han començat alguna activitat nova, mentre que 3 de cada 4 homes sí ho ha fet (un 76%).

Com a conclusió podem deduir que les dones enquestades de Lleida són molt menys actives que els homes. Ara bé, si comparem els resultats de Lleida i Cherín amb els de l'enquesta IMSERSO (2010: 4), veiem que coincideixen en termes generals¹⁵, però són força diferents si desagreguem les dades per sexes: ja que segons l'enquesta estatal són moltes més les dones que han començat noves activitats (56%) i molts menys els homes que ho han fet (un 65%).

***Si es que sí, digui quina/quines?**

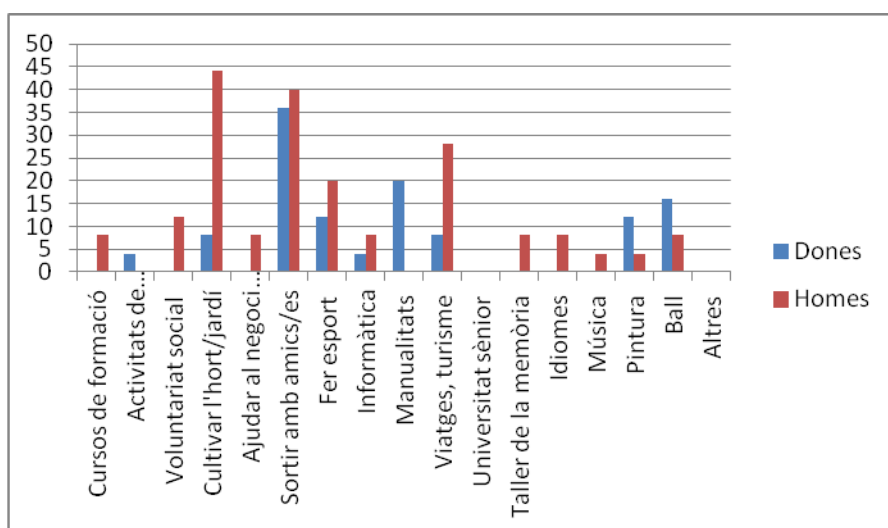
- a) Cursos de formació i xerrades (salut, seguretat,...)
- b) Activitats de la meva església
- c) Voluntariat social
- d) Cultivar el meu hort/jardí
- e) Ajudar al negoci familiar
- f) Sortir amb els meus amics/amigues
- g) Fer esport
- h) Informàtica
- i) Manualitats
- j) Viatges, turisme
- k) Universitat sènior
- l) Taller de la memòria
- m) Idiomes
- n) Música
- o) Pintura i activitats artístiques
- p) Ball
- q) Altres

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Cursos de formació i xerrades	2	4	0	0	2	8
Activitats de la meva església	1	2	1	4	0	0
Voluntariat social	3	6	0	0	3	12
Cultivar el meu hort/jardí	13	26	2	8	11	44
Ajudar al negoci familiar	2	4	0	0	2	8

¹⁵ Segons IMSERSO (2010:4), el 60% de les persones grans inicien noves activitats després de la jubilació.

Sortir amb els meus amics/amigues	19	38	9	36	10	40
Fer esport	8	16	3	12	5	20
Informàtica	3	6	1	4	2	8
Manualitats	5	10	5	20	0	0
Viatges, turisme	9	18	2	8	7	28
Universitat sènior	0	0	0	0	0	0
Taller de la memòria	2	4	0	0	2	8
Idiomes	2	4	0	0	2	8
Música	1	2	0	0	1	4
Pintura i activitats artístiques	4	8	3	12	1	4
Ball	8	16	4	16	4	8
Altres	0	0	0	0	0	0
TOTAL	82		30		52	

Pregunta 19: Quines feines de casa fa regularment?

- a) Rentar
- b) Cuinar
- c) Anar a la compra
- d) Netejar la casa
- e) Reparacions
- f) Gestions i administració
- g) Cuidar persones a càrrec

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Rentar	26	52	21	84	5	20
Cuinar	32	64	25	100	7	28
Anar a la compra	42	84	22	88	20	80
Netejar la casa	28	56	21	84	7	28
Reparacions	11	22	1	4	10	40
Gestions i administració	29	58	13	52	16	64
Cuidar persones a càrrec	4	8	4	16	0	0
TOTAL	172		107		65	

A la pregunta: “Quines feines de casa fa regularment?” podem observar diferències significatives entre homes i dones. En el cas de les dones, els percentatges de totes les activitats estan molt igualats, elles renten, cuinen, fan la compra, netegen la casa, etc. En els homes, en canvi, els percentatges són molt més baixos, tot i que també fan totes les activitats, excepte cuidar persones a càrrec. Anar a la compra és l’activitat que més fan els homes amb un 40%, mentre que cuinar és la més triada per les dones, de fet, per totes les dones (100%). Si comparem els resultats de Lleida i els de Cherín, arribem a la conclusió que els homes de Lleida han assumit més tasques domèstiques que els de Cherín, ja que són més els homes de Lleida que renten i els que netegen la casa. Sembla doncs que a ciutat els rols, tot i que tradicionals comencen a no ser tan rígids.

En general, podem veure que les dones són les que solen fer les tasques de casa, tot i que també hi ha alguns homes que les fan, però com conclou l’enquesta IMSERSO (2010: 7), el model tradicional de repartiment de les tasques domèstiques es manté.

Pregunta 20: Aquestes feines, les feia normalment abans de jubilar-se?

- c) Sí
- d) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	42	84	25	100	17	68
No	8	16	0	0	8	32
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Si segreguem els resultats per sexes veurem que totes les dones ja feien totes les tasques de la casa (rentar, cuinar,...) abans de jubilar-se. En el cas dels homes, en canvi, el 32% afirma que les va començar a fer després de la jubilació, percentatge que, si el comparem amb el de Cherín (48%), ens fa concloure novament que a ciutat els rols de gènere, tot i que existents, són menys tradicionals que en un entorn rural.

Amb tot, l’informe “Condicions de vida i hàbits de la gent gran a Barcelona” (Ajuntament de Barcelona 2010), p. 8, que se centra en una població d’un entorn totalment urbà, conclou que les desigualtats de gènere en la realització de les principals tasques de la llar són igualment evidents, ja que les dones realitzen majoritàriament totes les tasques domèstiques a excepció de les reparacions, que solen encarregar-se a una persona contractada o les fa el membre principal masculí de la llar. Les tasques de la llar més compartides pels dos membres principals de la llar són la compra dels queviures, i l’administració dels diners.

Pregunta 21: Per divertir-se, què acostuma a fer?

- a) Anar a ballar
- b) Fer esport
- c) Anar a passejar
- d) Anar al bar o cafeteria
- e) Escoltar la ràdio
- f) Mirar la televisió
- g) Llegir

j) Anar a espectacles

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Anar a ballar	12	24	5	20	7	28
Fer esport	9	18	2	8	7	28
Anar a passejar	32	64	16	64	16	64
Anar al bar o cafeteria	12	24	7	28	5	20
Escoltar la ràdio	14	28	9	36	5	20
Mirar la televisió	40	80	22	88	18	72
Llegir	15	30	7	28	8	32
Anar a espectacles	4	8	2	8	2	8
TOTAL	138		70		68	

Com podem veure en aquesta taula, l'activitat preferida de la gent gran de Lleida és mirar la televisió (80%). En el cas de les dones, la segona activitat escollida és anar a passejar (64%) i a continuació escoltar la ràdio (36%) i llegir. En els homes, les dues activitats més escollides són les mateixes que en el cas de les dones, però la tercera més triada és "llegir", però seguida de prop per anar a ballar i fer esport. Els resultats de Lleida i de Cherín són força semblants i coincideixen en línies generals amb les conclusions de l'enquesta IMSERSO (2010: 8), segons la qual veure la televisió i escoltar la ràdio són les preferides, tot i que a la jubilació s'intensifiquen les relacions socials (com anar a l'església, al bar-cafeteria, al club social per a la gent gran) i l'activitat física (passegen, fan esport i ballen).

Segons Barcelona (2010: 9-10), el lleure forma una part important del que s'anomena envelliment actiu de la gent gran atès que la gran majoria de persones de 65 anys han deixat de treballar i tenen més temps lliure que en etapes anteriors de la vida per desenvolupar diferents activitats de lleure, de formació i/o culturals. Ara bé, també cal destacar, que existeix una sèrie de privacions tant econòmiques com de salut que cal tenir en compte ja que, depenent de com es gestionin, poden frenar o promoure aquest tipus d'envelliment actiu. La majoria de la gent gran realitza les seves activitats de lleure dins de casa degut a les situacions de salut o econòmiques. Pel que fa a aquestes activitats dins de casa hi ha poca variació entre elles (mirar la televisió i escoltar la ràdio). No passa el mateix amb les activitats de lleure que es realitzen fora de la llar (on predomina anar a restaurants i fer excursions).

Ara bé, el 70,6% de la gent gran de Barcelona no practica cap tipus d'esport, dada que coincideix amb els nostres resultats de Lleida i Cherín (només un 8% de les dones i un 28% dels homes fa esport, si no considerem esport anar a passejar/caminar). La pràctica de l'esport depèn sempre de la possibilitat d'inscriure's en algun club esportiu o activitat esportiva de la llar de jubilats.

Pregunta 22: Aquestes activitats, ja les feia abans de jubilar-se?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	35	70	18	72	17	68
No	15	30	7	28	8	32
TOTAL	50	100	25	100	25	100

El 70% de les persones enquestats de Lleida, tal com passava a Cherín, ja feia aquestes activitats de lleure abans de jubilar-se. Si segreguem els resultats per sexes, veurem que no hi ha diferències gaire significatives, tot i que en el cas de les dones el percentatge és més alt (72%) que en el cas dels homes (68%). Podem deduir que els homes, en treballar fora de casa, tenien menys temps lliure que les dones, la majoria de les quals treballaven a casa.

Pregunta 23: Com a persona jubilada que és, considera que:

- a) No té moltes obligacions
- b) Té massa obligacions
- c) No té res a fer

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
No té moltes obligacions	36	72	18	72	18	72
Té massa obligacions	7	14	6	24	1	4
No té res a fer	7	14	1	4	6	24
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com podem observar en aquesta taula, un 72% de la gent gran considera que no té moltes obligacions, mentre que un altre 14% (bàsicament dones) considera que té massa obligacions i un altre 14% (bàsicament homes) afirma que no té res a fer. És curiós que, a Lleida, són dones les que se senten "estressades" per l'excés d'obligacions i homes els qui viuen amb la sensació contrària. Segurament, és resultat del fet que les dones grans continuen ocupant-se de la casa i de la cura d'altres persones (nèts, nètes o gent gran) fins i tot després dels 65 anys.

Els nostres resultats són una mica diferents dels de l'enquesta IMSERSO (2010: 10), segons la qual el 52% de la gent gran no té moltes obligacions, el 30% en té massa i el 15% no té res a fer.

Pregunta 24: Pertany a alguna organització o associació social?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	20	40	6	24	14	56
No	30	60	19	76	11	44
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com veiem a la taula, la majoria de les persones enquestades no pertany a cap organització o associació social (60%). Si desglossem les dades per sexes veurem que hi ha diferències molt

significatives, de fet contràries. En el cas de les dones de Lleida, el 76% no pertany a cap organització o associació social, mentre que en el cas dels homes el 56% sí que ho fa. Amb aquests resultats podem veure que els homes són molt més actius que les dones, i que aquestes prefereixen quedar-se a casa.

Si comparem aquests resultats amb els de Cherín, ens adonem d'un fet sorprenent, ja que els resultats són inversos: a Cherín, les que participen més en organitzacions o associacions socials.

En aquest sentit, les dades de Lleida i Cherín no coincideixen exactament amb les de l'enquesta IMSERSO (2010: 11), segons la qual és escassa la participació en associacions (només un 28%). Segons això, són més participatives les dones, la gent gran de ciutat i les persones grans que tenen major formació. Efectivament, segons les dades estatals, s'associen menys els homes (75% no ho fan) i encara menys els de l'entorn rural (un 81% no participa). Amb això coincidirien els resultats obtinguts al poble de Cherín, però els de Lleida els contradirien clarament.

***En cas afirmatiu, de quin tipus és l'associació?**

- a) De gent gran
- b) De voluntariat
- c) Esportiva

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
De gent gran	17	81	4	67	13	87
De voluntariat	2	9	0	0	2	13
Esportiva	2	9	2	33	0	0
TOTAL	21	100	6	100	15	100

De les 21 persones que participen en algun tipus d'organització, la gran majoria (81%) ho fan en llars de jubilats. Si separem les dades per sexes, obtenim uns resultats molt diferenciats i que d'entrada ens sorprenen: cap dona participa com a voluntària i un 33% d'elles pertany a alguna associació esportiva, activitat de la qual en canvi cap home dels enquestats és particip. En canvi, sí que hi ha un 33% d'homes que fan de voluntaris. Dades força diferents de les que es van obtenir a Cherín, on les dones no participaven en associacions esportives i sí ho feien en organitzacions de voluntariat.

En aquest sentit, és interessant comparar les dades de l'enquesta de l'Ajuntament de Barcelona (p. 12). Segons aquest estudi, l'associacionisme és un dels elements més importants que té una societat per prosperar democràticament i per fer sentir la veu i la participació de la comunitat en les decisions polítiques de la ciutat. La taxa d'afiliació de la gent gran de Barcelona ha augmentat al llarg dels anys fins el 42,7%, una mica superior al de Lleida (40% i al de Cherín (38%), un increment vinculat en els darrers anys a l'augment important de la participació en associacions de les dones grans. La taxa d'associacionisme de les dones grans de categoria socioprofessional alta és del 71,1% mentre que la de les dones d'un nivell més baix és del 34,7%. Segons l'estudi de Barcelona, la majoria d'entitats en què participa la gent gran són les comunitats de propietaris i els casals d'avis. Una altra característica fonamental és la seva implicació en tasques de voluntariat (amb un 6,5%).

Pel que fa a la ciutat de Lleida, segons dades de la Memòria 2011, de 21.000 persones jubilades, 7.295 són sòcies de llars municipals i 2.136 de llars no municipals (total 9.431), cosa que suposa que un 45% de la gent jubilada de Lleida pertany a una associació de gent gran, dades bastants superiors a les que la nostra petita enquesta ha revelat.

Pel que fa al voluntariat, segons dades de l'Ajuntament (*Memòria* 2011), hi participen 103 persones, concretament 47 homes i 56 dones, el que suposa un 0,5%, percentatge molt inferior al que ha revelat la nostra enquesta a Lleida i a Cherín.

Pregunta 25: Creu que a partir de la jubilació es poden fer noves amistats?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	39	78	16	64	23	92
No	11	22	9	36	2	8
TOTAL	50	100	25	100	25	100

En aquesta pregunta el la majoria dels enquestats (78%) creu que a partir de la jubilació es poden fer noves amistats. Si desglossem els resultats per sexes veurem hi ha moltes diferències, tot i que en ambdós la majoria creu en noves relacions post-jubilació, els percentatges són molt diferents: 64% i 92% entre dones i homes, respectivament.

És precisament en això que observem grans diferències entre les dones de Cherín, més obertes a noves relacions després de la jubilació (88%), i les dones de Lleida entre les quals aquesta opinió no és tan aclaparadora (64%). Pel que fa als homes, idèntics resultats a la ciutat i al poble.

En aquest sentit, no ens han de sorprendre els resultats relatius a les dones de Lleida ciutat, ja que segons l'enquesta IMSERSO (2010: 13), gairebé dos de cada tres persones grans (64%) creu que existeixen les mateixes possibilitats de fer noves amistats després de la jubilació, percentatge que coincideix amb els de la nostra enquesta relatius a les dones.

Pregunta 26: Ha fet noves amistats, després de jubilar-se?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	33	66	11	44	22	88
No	17	34	14	56	3	12
TOTAL	50	100	25	100	25	100

En aquesta pregunta la majoria dels enquestats (66%) afirma haver fet noves amistats després de la jubilació. Però si desglossem les dades per sexes veurem que hi ha diferències molt significatives. La majoria de dones no ha fet noves amistats després de la jubilació (56%), mentre que una amplíssima majoria dels homes (88%) sí que n'ha fet. Aquestes dades explicarien la desconfiança expressada per les dones de Lleida en la pregunta anterior.

Si comparem aquests resultats amb els de Cherín, novament hi ha força diferències: a Cherín eren majoria les dones que sí havien fet noves amistats (60%) i també en el cas dels homes, tot i que de forma no tan aclaparadora com a Lleida (només el 52%).

Pregunta 27: Creu que a partir de la jubilació podria tornar a enamorar-se?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	12	24	5	20	7	28
No	38	76	20	80	18	72
TOTAL	50	100	25	100	25	100

El 76% de la gent gran creu que no es podria tornar a enamorar a partir de la jubilació. Entre dones i homes no hi ha moltes diferències, tot i que el percentatge de dones obertes a noves relacions sentimentals és més baix (20%) que el dels homes (28%).

Aquests resultats, tant en termes generals com segregant les dades per sexes, són molt semblants als obtinguts a Cherín, potser només destacaria que les dones de Cherín estan més obertes a l'amor que els homes del mateix poble, mentre que a Lleida són més els homes oberts a l'amor que no pas les dones.

Recordem, en aquest sentit, que aquesta tendència (és a dir, la major reticència de les dones, fins i tot les vídues, a tornar a establir relacions sentimentals) ja ha estat destacada per molts estudis. Així, per exemple, Barenys et alii (2002: 191-194), a partir de les entrevistes realitzades a una sèrie de dones grans vídues, conclou que les entrevistades manifesten que no tenen relacions sentimentals i, per regla general, no en volen tenir. En algun cas s'especula amb la idea, però no fa l'efecte que sigui un projecte en les seves vides. Algunes expressen el rebuig obert de la possibilitat d'una nova relació perquè el seu matrimoni els va deixar molt bon record i no accepten de substituir d'alguna manera l'espòs difunt; altres, al contrari, perquè senten que haurien d'assumir noves càrregues.

“Com podem veure”, diuen les autores (p. 192), “aquestes dones consideren egoisme el fet de no voler implicar-se en una relació en què hagin d'invertir atencions i preocupacions, fet que no deixa de ser expressiu dels valors que han regit la seva vida. En l'actitud d'algunes respecte a les relacions sentimentals sembla planar la idea que elles ja han complert; no sembla que considerin les relacions sexuals o emocionals amb una parella com un component constitutiu de la seva identitat com a persones en aquest moment de la seva vida. De fet, no sembla que aquestes dones trobin a faltar una vida de parella, han canalitzat la seva activitat d'altres maneres i no demostren mancances sexuals. Ens hem de preguntar si tenen tan incorporats els tabús relatius a la sexualitat de la tercera edat que realment no es permeten sentir-la; o bé si les dificultats existents les porten a no necessitar allò que no podran tenir”.

Per la seva banda, Freixas Farré¹⁶ recull en el seu estudi, respecte a la desigualtat d'oportunitats afectives, que el 28% de les dones admeten que l'home, des de sempre, ha

¹⁶ FREIXAS FARRE, A. (1993). *Mujer y envejecimiento*. Barcelona: Fundació “la Caixa”.

tingut més facilitats que la dona, i el 9% afirma que la societat no veu de la mateixa manera en l'home i la dona el fet de refer la seva vida afectiva.

Pregunta 28: Quins serveis socials utilitza?

- a) La llar de jubilats/jubilades
- b) Residència
- c) Centre de dia
- d) Viatges de l' IMSERSO
- e) Ajuda a domicili
- f) Teleassistència
- g) Menjadors
- h) Balnearis
- i) Altres: quines?

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Llar de jubilats/des	21	42	5	20	16	64
Residència	0	0	0	0	0	0
Centre de dia	0	0	0	0	0	0
Viatges de l' IMSERSO	18	36	8	32	10	40
Ajuda a domicili	2	4	1	4	1	4
Teleassistència	1	2	1	4	0	0
Menjadors	0	0	0	0	0	0
Balnearis	2	4	2	8	0	0
Altres	2	4	0	0	2	8
Total	46		17		28	

En aquesta pregunta la majoria de la gent gran (46%) utilitza la llar de jubilats/jubilades. En els cas de les dones els serveis socials més sol·licitats són els viatges de l'IMSERSO (47%), la llar de jubilats (29%) i els balnearis (12%). En el cas dels homes l'opció més triada és la llar de jubilats amb un 57% i a continuació els viatges de l'IMSERSO amb un 36%. Ni homes ni dones fan us de la residència, el centre de dia i els menjadors.

Si comparem les dades de Lleida i de Cherín, observem algunes diferències importants degudes sens dubte a les característiques d'un i altre entorn (urbà i rural). Així, si comparem les dades en general, veiem que a Cherín, els serveis més usats eren, per ordre, la teleassistència, els viatges de l'IMSERSO i la llar de jubilats (en una proporció molt discreta, segurament perquè al propi nucli de Cherín no hi ha pròpiament llar de jubilats, mentre que a Lleida, els serveis més demandats són, de forma quasi exclusiva, la llar de jubilats i els viatges de l'IMSERSO.

Si parem compte ara de les dones, veiem que totes les dones de Cherín han marcat alguna opció, mentre fins a 8 dones de Lleida han deixat la pregunta en blanc, fet que podem interpretar com que no usen cap servei dels proposats. Aquesta situació s'inverteix en el cas dels homes: a Cherín, 4 homes han deixat la pregunta en blanc, mentre que els de Lleida han donat múltiples respostes, de manera que podem concloure que fan més ús d'aquest tipus de serveis.

Les dades obtingudes s'adiuen perfectament amb els resultats estatals (cf. IMSERSO 2010: 19), segons els quals els centres socials (llars de jubilats, clubs, locals socials) són els més usats (35%) i, en segon lloc, els viatges de l' IMSERSO (15,8%).

Pregunta 35: A quina edat creu que una persona és una persona gran?

- a) Passats els 60
- b) Passats els 65
- c) Passats els 70
- d) Passats els 75
- e) Passats els 80
- f) No depèn de l'edat

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Passats els 60	1	2	0	0	1	4
Passats els 65	7	14	4	16	3	12
Passats els 70	18	36	9	36	9	36
Passats els 75	6	12	1	4	5	20
Passats els 80	5	10	2	8	3	12
No depèn de l'edat	13	26	9	36	4	16
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com podem veure en aquesta taula, l'opinió més estesa entre la gent enquestada de Lleida és que una persona és gran passats els 70 anys i, en segon lloc, que això no depèn de l'edat (una de cada quatre persones: 26%). No hi ha moltes diferències entre homes i dones. Només podríem comentar que les respostes femenines es focalitzen per igual en les dues opinions abans esmentades. En canvi, en el cas dels homes, fora de la resposta "Passats els 70", la resta d'opinions estan molt repartides.

El que sí hem detectat són diferències significatives respecte dels resultats obtinguts a Cherín: allí era la majoria (tant de dones com d'homes) la que creia que el concepte de "gran" no depèn de l'edat (52%). L'explicació a aquesta gran divergència no està clara; podria ser que es tracta d'una qüestió totalment subjectiva i que depèn molt del caràcter individual de cada persona.

Aquesta qüestió també és analitzada per l'enquesta IMSERSO (2010: 46), i allí els resultats coincidien força amb els obtinguts a Cherín i parcialment amb els de Lleida: la majoria de persones grans espanyoles pensen que aquesta condició no depèn de l'edat, en segon lloc creuen que algú és gran passats els 65, i en tercer lloc, passats els 75.

Pregunta 36: Quina d'aquestes coses li fan més por de fer-se gran?

- a) Pèrdua de salut
- b) Pèrdua d'autonomia
- c) Deteriorament físic
- d) Sentir-se inútil
- e) Pèrdua de memòria
- f) Quedar-me sòl/a

g) Perdre amics i amigues

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Pèrdua de salut	29	58	15	60	14	56
Pèrdua d'autonomia	17	34	14	56	3	12
Deteriorament físic	13	26	9	36	4	16
Sentir-se inútil	16	32	12	48	4	16
Pèrdua de memòria	32	64	19	76	13	52
Quedar-me sòl/a	8	16	3	12	5	20
Perdre amics i amigues	7	14	5	20	2	8
TOTAL	122	100	77	100	45	100

A la majoria de les persones enquestades el que més por li fa és perdre la memòria (64%) i després perdre la salut en general (58%). Si desglossem els resultats per sexes, veurem que hi ha importants diferències en la prioritat de les porcs. Els temors femenins coincideixen exactament amb els generals (pèrdua de memòria, salut i autonomia). En canvi, en els cas dels homes la principal por és la pèrdua de la salut, la de la memòria i la possibilitat de quedar-se sols (20%).

En la comparativa amb les opinions recollides a Cherín, els resultats generals són pràcticament els mateixos: pèrdua de memòria, salut i autonomia. Només alguna diferència en el cas dels homes: pocs homes de Cherín tenen por a quedar-se sols, però sí a sentir-se inútils o perdre amics/amigues.

Si comparem els nostres resultats amb els de IMSERSO (2010: 47), veiem que no són exactament els mateixos: el 49% tem la pèrdua de salut, el 37% el deteriorament físic i el 27% la pèrdua d'autonomia i la soledat. Poca gent de l'enquesta estatal tem la pèrdua de la memòria (només un 9%), cosa que hem vist que era la principal preocupació tant per a la gent de Lleida com de Cherín.

ECONOMIA PERSONAL (preguntes 30-33; 15 i 34)**Pregunta 30: Té uns ingressos econòmics estables?**

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	38	76	22	88	16	64
No	12	24	3	12	9	36
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Les dades resultants a Lleida sobre aquesta qüestió han resultat força sorprenents: són més les dones que diuen tenir uns ingressos estables (88%) que no pas els homes (64%). Aquests resultats són molt interessants, si recordem que ja que la majoria de les dones han estat mestresses de casa tota la seva vida (cf. Pregunta 2) i els homes, evidentment, tenien un treball remunerat fora de casa. I ho són especialment si els comparem amb els obtinguts a

Cherín, on el 100% de homes i dones diuen tenir ingressos econòmics estables. L'explicació d'aquestes diferències la podem obtenir de la pregunta següent.

Pregunta 31: Arriba bé a final de mes?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	33	66	19	76	14	56
No	17	34	6	24	11	44
TOTAL	50	100	25	100	25	100

De les dades obtingudes veiem que malauradament hi ha un 34% de les persones grans enquestades que no arriba bé a final de mes. Contràriament al que podríem pensar, ja que les dades generals diuen que els ingressos de les dones jubilades són menors que els dels homes i que passen més dificultats, són més els homes enquestats a Lleida que diuen no arribar bé a final de mes: un 44% en front del 24% de les dones. Això concordaria amb els resultats anteriors i s'explicaria perquè fins a 9 homes i 3 dones no té uns ingressos econòmics estables. Novament, els resultats referents a la situació econòmica de la gent gran són molt diferents dels obtinguts a l'entorn rural andalús de Cherín, ja que allí el 100% de dones i homes diu arribar bé a final de mes.

Pregunta 32: La seva font d'ingressos és:

- a) La pensió
- b) Altres
- c) Sense ingressos

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
La pensió	43	86	21	84	22	88
Altres	3	6	3	12	0	0
Sense ingressos	4	8	1	4	3	12
TOTAL	50	100	25	100	25	

Com podem observar, el 86% de la gent gran de Lleida ha marcat que la seva principal font d'ingressos és la pensió, dades que corresponen al 84% de les dones i al 88% dels homes. Es sorprenen mirar els resultats de l'opció "Sense ingressos" ja que el 12% dels homes l'ha marcat i tan sols un 1% de les dones ho ha fet. Per altra banda un 12% de les dones han escollit l'opció "Altres".

A continuació tenim els resultats relatius a les 43 persones de Lleida per a les quals la pensió és la seva font d'ingressos:

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Menys de 300€/mes	4	9	2	9	2	9
300-600€/mes	11	26	6	29	5	23
601-900€/mes	13	30	5	24	8	36
901-1200€/mes	15	35	8	38	7	32
TOTAL	43	100	21	100	22	100

En general, sorprèn que quatre persones (dos homes i dues dones) rebin una pensió inferior a 300 €/mes, dada que podria explicar que hi hagués un percentatge no menyspreable de persones que no arribin bé a final de mes. Si separem els resultats per sexes, veiem que no hi ha massa diferències: són més les dones que cobren la pensió més alta però les segueixen de prop el grup de les que cobren una pensió de 300-600€. En el cas, dels homes són més els que cobren entre 601-900€/mes, seguits de prop dels que gaudeixen de la pensió més alta.

Si ho comparem amb els resultats obtinguts a Cherín, veiem que els ingressos de la majoria de les dones de Cherín semblen inferiors als de les de Lleida, tot i que allí no hi havia cap dona que cobrés menys de 300€. Per tant, podem concloure que els números estan força repartits i no es poden treure conclusions clares. El que sí es podria concloure és que si els ingressos són més o menys els mateixos al poble de Cherín i a la ciutat de Lleida, potser el motiu de no arribar bé a final de mes es deuria al fet que la vida a ciutat resulta més cara que al poble.

Sobre el tema del ingressos de la gent gran, segons l'enquesta IMSERSO (2010: 24), la pensió és la principal font d'ingressos per a més del 90%, percentatge al que s'aproxima la gent de Lleida i de Cherín enquestada, tot i que a Lleida per sota (84%) i a Cherín per sobre (92%). Ara bé, sembla que la conclusió a la que arriba l'enquesta estatal en el sentit que les dones tenen una renda menor que els homes i que un 30% de les dones no tenen ingressos no es compleix a Lleida ni tampoc a Cherín.

Pregunta 33: Les seves principals despeses són en:

- Vivenda (lloguer)
- Alimentació i vestir
- Medicaments
- Oci
- Ajuda a familiars
- Telèfon

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Vivenda (alquiler)	7	14	3	12	4	16
Alimentació i vestir	41	82	23	92	18	72
Medicaments	26	52	14	56	12	48
Oci	5	10	2	8	3	12
Ajuda a familiars	9	18	2	8	7	28
Telèfon	24	48	14	56	10	20
TOTAL	112		58		54	

Com podem observar a la taula anterior, les principals despeses de les persones de Lleida enquestades són l'alimentació i vestir (82%), els medicaments (52%) i el telèfon (48%). Si segreguem les dades per sexes veurem que no hi ha gaires diferències, ja que els conceptes més escollits són els mateixos, tot i que amb percentatges superiors en el cas de les dones que en el dels homes.

Si comparem aquests resultats amb els de Cherín, la principal diferència resideix en el tema del lloguer de la vivenda (3 dones a Lleida i cap a Cherín).

Dades semblants són les que proporciona l'enquesta IMSERSO (2010: 25), segons la qual la major despesa de la gent gran la realitzen en alimentació. Ara bé, aquesta enquesta estatal considera que la segona i tercera despesa és la vivenda i l'ajuda externa, conceptes que no han sortit destacats en les nostres enquestes.

Pregunta 15: Actualment, presta ajuda econòmica a algun familiar?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	11	22	0	0	11	44
No	39	78	25	100	14	56
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com veiem, un 78% de la gent gran de Lleida enquestada no presta cap ajuda econòmica a familiars. Si segreguem els resultats per sexes, veiem que del 22% de les persones que afirmen prestar ajuda econòmica a algun familiar, tots són homes. Crida l'atenció que cap dona de les enquestades a Lleida diu fer-ho, especialment si comparem aquests resultats amb els del poble de Cherín, on el 32% de les dones afirma ajudar econòmicament algun membre de la seva família. La clau pot estar en el fet que les dones de Lleida tenen uns ingressos insuficients per poder ajudar els altres (1 sense ingressos, 2 amb ingressos inferiors a 300 i 6 dones entre 300 i 600 euros) o, potser, perquè si estan casades són els seus marits els qui s'ocupen d'ajudar els fills/es o familiars en cas de necessitat.

Podríem dir que, en termes generals, és a dir sense segregar les dades per sexes, els resultats de Lleida concorden amb els de l'IMSERSO (2010), segons els quals un 20% de les persones gran presten ajuda econòmica a fills/es. En canvi, el percentatge de persones grans de Cherín que ajuda econòmicament algun/a familiar (un 34%) és força superior.

El mateix podem dir, si ho comparem amb les dades ofertes per l'enquesta de la Creu Roja (2010) segons les quals el 22,1% ha hagut d'ajudar econòmicament un membre de la família a causa de la crisi¹⁷.

Ara bé, cap de les enquestes consultades analitza la qüestió en funció del sexe de la persona enquestada, per la qual cosa no podem valorar les importants diferències entre les dones de

¹⁷ Per demarcacions, la que més ajudes ha hagut de donar a familiars és Tarragona (amb un 40,3% de la mostra que ha contestat que afirmativament a la pregunta "A causa de la crisi, ha hagut d'ajudar algun familiar?"). El percentatge de respostes afirmatives a aquesta província, amb un 40,3%, és molt més elevat que els de les altres. La província que menys ajuda ha hagut de donar a familiars és Lleida, amb un 17,8%.

Lleida (recordem que cap d'elles diu ajudar econòmicament algun familiar) i les de Cherín (on són un 32% les que sí afirmen fer-ho).

Pregunta 34: Proporciona ajuda als seus fills/es?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	31	62	12	48	19	76
No	19	38	13	52	6	24
TOTAL	50	100	25	100	25	100

***Si és que sí, quin tipus d'ajuda proporciona?**

- a) Cuidar als nét/néta
- b) Ajuda econòmica
- c) Ajuda amb les tasques de la casa (fer el dinar, netejar, etc.)

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Cuidar els néts/nétes	26	52	10	40	16	64
Ajuda econòmica	7	14	1	4	6	24
Ajuda amb les tasques de la casa	4	8	1	4	3	12
TOTAL	37		12		25	

Com es pot veure a la taula corresponent, un 62% de les persones enquestades ajuda d'alguna manera els seus fills o filles. Si ho analitzem per sexes, les dades ens han sorprès perquè són molts més els homes (76%) els qui ajuden els fills o filles que les dones (48%).

Quan se'ls demanava que concretessin quin tipus d'ajuda proporcionaven, la majoria de les persones enquestades s'ocupa de cuidar els néts o nétes, però curiosament sorprèn (contràriament al que podríem creure pels estereotips sexistes tradicionals) que són més els avis que cuiden els néts o nétes (un 64% dels enquestats), que no pas les àvies (un 40%). Pel que fa l'ajuda econòmica, com era de preveure segons els resultats de preguntes anteriors, les dones a penes la poden prestar (només una 1 en front de 6 homes).

Pel que fa a les feines de casa, que tradicionalment realitzen les dones, novament els resultats ens han sorprès: són més els homes (3) els qui ajuden els fills o filles que no pas les dones.

Si comparem aquests resultats amb els de Cherín, trobem diferències especialment en el cas de les dones: a l'entorn rural de Cherín la majoria (64%) ajudava els fills/es, especialment cuidant els néts/nétes (52%), econòmicament (24%) i en les feines de casa (12%), mentre que a Lleida només un 48% de les dones ajuden els fills o filles, gairebé exclusivament cuidant els néts/nétes (40%).

Aquests resultats s'expliquen potser pel fet que a l'entorn rural els avis/àvies, tot i viure a la seva pròpia vivenda, viuen més a prop dels fills/es, de manera que els resulta més senzill donar un cop de mà a l'hora de cuidar els néts/nétes o cuinar o endreçar la casa, i a la ciutat sovint les distàncies impedeixen aquestes ajudes mares-fills/es, tot i que aquesta interpretació és

només una conjectura. Pel que fa al tema econòmic, les diferències entre les àvies de Cherín i les de Lleida resulten més difícils d'interpretar.

En aquest sentit, poden ser útils les dades proporcionades per l'estudi de la Creu Roja (p. 12), segons les quals el 64,4% de les persones grans de Lleida afirma que la crisi econòmica ha afectat la seva economia personal, fins al punt que un 11,9% ha hagut de demanar algun tipus d'ajuda¹⁸.

SENSACIÓ DE SOLETAT (preguntes 8, 16, 29)

Pregunta 8: Li fa por viure sol/a?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	21	42	8	32	13	52
No	29	58	17	68	12	48
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Podem veure que al 58% de les persones enquestades no li fa por viure sol o sola, però són més els homes que manifesten aquesta por (52%) que no pas les dones (32%). És possible que en això influeixi un sentiment de major dependència afectiva dels homes en l'entorn urbà o bé de por davant les feines de la casa i el dia a dia, però aquesta és una interpretació que no podem demostrar.

Idèntics resultats a Cherín i a Lleida pel que fa a les dones, que no tenen por a viure soles; en canvi, grans diferències en l'opinió dels homes: a Cherín el 72% no tenia por de viure sol, mentre que a Lleida només un 48%.

En aquest sentit, Barenys et alii (2002: 181) en el seu estudi van concloure que les dones grans, des de la seva vivència personal, veuen els homes menys autònoms, "conscients que la separació de l'esfera productiva els deixa, d'alguna manera, sense paper a la societat". Segons aquesta visió femenina, aquesta podria ser l'explicació a la por a quedar-se sols i una de les causes que les dones s'aparellin menys que els homes, un cop s'han quedat vídues o "soles".

Pregunta 16: Es sent sol/a?

- a) Sempre
- b) Sovint
- c) Ocasionalment
- d) Mai

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sempre	0	0	0	0	0	0
Sovint	2	4	2	8	0	0
Ocasionalment	15	30	6	24	9	36

¹⁸ Amb tot, si ho comparem amb les altres províncies catalanes, Lleida és la que més sembla haver patit els efectes de la crisi.

Mai	33	66	17	68	16	64
TOTAL	50	100	25	100	25	100

En aquesta pregunta la majoria dels enquestats (66%) afirma no sentir-se mai sol/a, un 30% ocasionalment i un 4% sovint. Si desglossem els resultats per sexes veurem que, tot i que no hi ha variacions importants, són exclusivament dones (tot i que només 2) les que confessen sentir-se soles sovint.

Si recordem, a Cherín, on els resultats concorden amb els de Lleida en general, també eren exclusivament les dones les que se sentien sempre soles (1) o sovint (1).

Aquesta circumstància estaria relacionada amb la conclusió a la que arriba l'informe IMSERSO (2010: 32), segons el qual, del 16% de les persones grans que viuen soles, la majoria són dones, sobre tot que viuen en l'entorn rural¹⁹. Pel que fa al sentiment de soledat, aquest mateix estudi d'àmbit estatal (2010: 35) conclou que el 13,4% de les dones confessa sentir-se sola en algun moment enfront de només el 8,6% dels homes.

Pregunta 29: Creu que les persones que viuen soles necessiten protecció?

- a) Sí
- b) No

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	42	84	25	100	17	68
No	8	16	0	0	8	32
TOTAL	50	100	25	0	25	100

A la pregunta: "Creu que les persones que viuen soles necessiten protecció?" la majoria de les persones enquestades (84%) a marcat l'opció "Sí". Si segreguem les dades per sexes veurem importants diferències, ja que totes les dones han respost afirmativament, mentre que en el cas dels homes un no menyspreable 32% no creu que les persones que viuen soles necessitin protecció. Per tant el sentiment d'indefensió o de demanda de protecció és clarament major en les dones que en els homes. Aquests resultats ja eren els que s'obtenien a Cherín, però a Lleida les diferència entre homes i dones s'accentuen molt.

Els nostres resultats es poden comparar amb els de l'enquesta IMSERSO 33, tot i que en aquesta, s'analitzava el que pensava sobre el tema el total de la societat i no només les pròpies persones grans. Així, segons aquest informe, un 53% de la societat pensa que les persones grans que viuen soles necessiten protecció i un 41% que aquesta és una necessitat urgent.

¹⁹ De les persones grans que viuen soles, el 47% són dones que viuen en un entorn rural, el 31% dones que viuen en un entorn urbà, el 12% homes que viuen en un entorn rural i el 10% homes que viuen en un entorn urbà.

PREGUNTES D'OPINIÓ PERSONAL

1. GRAU DE SATISFACCIÓ / INSATISFACCIÓ RESPECTE LA PRÒPIA VIDA

Satisfacció:

1: Crec que, en termes generals, a la meua vida he fet he fet el que jo he volgut.

9: Encara que pogués tirar enrere, no canviaria res de la meua vida.

31: Si faig balanç de la meua vida, puc dir que he estat feliç.

Enunciat 1: Crec que, en termes generals, a la meua vida he fet he fet el que jo he volgut.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	20	40	8	32	12	48
Sí, estic una mica d'acord	14	28	9	36	5	20
No estic d'acord una mica	7	14	4	16	3	12
No estic gens d'acord	9	18	4	16	5	20
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com podem veure, idèntics resultats entre homes i dones pel que fa al grau de satisfacció amb la pròpia vida: la majoria de les persones grans de Lleida (68%) creu que a la seva vida ha fet el que ha volgut, mentre que només un 32% creu que no. De fet, són més els homes (20%) els qui tenen el sentiment de haver seguit un camí que no era el desitjat, resultats que contradiuen els que havíem obtingut al poble de Cherín, on, recordem, eren les dones que les expressaven una major insatisfacció.

Enunciat 9: Encara que pogués tirar enrere, no canviaria res de la meua vida.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	13	26	7	28	6	24
Sí, estic una mica d'acord	11	22	6	24	5	2
No estic d'acord una mica	10	20	6	24	4	16
No estic gens d'acord	16	32	6	24	10	40
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com podem veure, el 52% de les persones enquestades de Lleida canviaria alguna cosa de la seva vida, mentre que un 48% no ho faria. Si tenim en compte el sexe de la persona enquestada, veiem grans diferències: tal com passava a Cherín, les dones estan molt més conformades amb les seves vides (52% no canviaria res o quasi res) que no pas els homes: una àmplia majoria se sent insatisfet amb la vida viscuda i, si fos el cas, faria canvis (un 72% entre molts i pocs).

Enunciat 31: Si faig balanç de la meva vida, puc dir que he estat feliç.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	34	68	15	60	19	76
Sí, estic una mica d'acord	10	20	7	28	3	12
No estic d'acord una mica	2	4	1	4	1	4
No estic gens d'acord	4	8	2	8	2	8
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Poques diferències en la qüestió del sentiment de felicitat entre homes i dones: en els dos casos la majoria de la gent (88%) ha estat més o menys feliç a la seva vida i només un 12% no té aquest sentiment de felicitat. Aquests resultats coincideixen bastant amb els del poble de Cherín, pel que podem dir que el sentiment de felicitat no depèn de si hom viu en un entorn rural o urbà.

Insatisfacció:

- 2:** Si hagués pogut, hagués pres un altre camí a la meva vida.
27: Si hagués viscut en una altra època, ja m'hauria divorciat fa temps.
15: Si pogués tirar enrere, no m'hauria casat amb la meva parella.
30: Si ara pogués tirar enrere, hi ha moltes coses que canviaria de la meva vida.

Enunciat 2: Si hagués pogut, hagués pres un altre camí a la meva vida.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	18	36	10	40	8	32
Sí, estic una mica d'acord	14	28	7	28	7	28
No estic d'acord una mica	9	18	3	12	6	24
No estic gens d'acord	9	18	5	20	4	16
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com podem veure en aquesta taula, tant en el cas de les dones com en el dels homes, la majoria, si hagués pogut, hagués pres un altre camí a la vida, i, contràriament al que passava a Cherín, són les dones les més insatisfetes en aquest sentit (resultat que en certa manera es contradiu amb els de l'enunciat 9 (on les dones es mostraven més d'acord amb la seva vida): un 68% (total o parcialment) hagués pres un altre camí a la seva vida enfront d'un 32% que està conforme amb les decisions preses.

Enunciat 15: Si pogués tirar enrere, no m'hauria casat amb la meva parella.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	9	18	4	16	5	20
Sí, estic una mica d'acord	4	8	2	8	2	8
No estic d'acord una mica	7	14	4	16	3	12
No estic gens d'acord	27	54	13	52	14	56
NS/NC	3	6	2	8	1	4
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Hem de destacar que tres persones (dues dones i un home) no han contestat aquesta pregunta, fet esperable ja que són les tres persones de la mostra que són solteres. Pel que fa a la resta que sí s'han casat, les dades són força diferents a les de Cherín, on només un 7% estava insatisfet amb el seu matrimoni: a Lleida, fins un 26% de les dones i un 29% dels homes està total o parcialment insatisfet amb el seu matrimoni i, si pogués, no s'hauria casat amb la seva parella. Per tant hem de concloure que a ciutat són més els i les que expressen disconformitat amb la seva vida matrimonial.

Enunciat 27: Si hagués viscut en una altra època, ja m'hauria divorciat fa temps.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	5	10	3	12	2	8
Sí, estic una mica d'acord	1	2	0	0	1	4
No estic d'acord una mica	11	22	9	36	2	8
No estic gens d'acord	31	62	11	44	10	40
NS/NC	2	4	2	8	0	0
TOTAL	50	100	24	100	25	100

Com podem observar en aquesta taula, el 87% de les persones enquestades afirma (total o parcialment) que, encara que hagués viscut en una altra època, no s'hauria divorciat. O dit d'una altra manera, tot i que entre un 26 i 29% de la població enquestada de Lleida a la pregunta anterior expressava insatisfacció amb el seu matrimoni, només un 13% s'hauria divorciat, si hagués viscut en una altra època. Pel que fa a diferències entre sexes, no hi ha pràcticament variacions, que sí hi havia en el cas de Cherín, on un 22% de les dones estarien pro divorci, mentre que cap home s'hauria divorciat en cap cas.

Enunciat 30: Si ara pogués tirar enrere, hi ha moltes coses que canviaria de la meua vida.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	19	38	12	48	7	28
Sí, estic una mica d'acord	11	22	5	20	6	24
No estic d'acord una mica	11	22	7	28	4	16
No estic gens d'acord	9	18	1	4	8	32
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Els resultats generals de Lleida en aquesta qüestió són coherents amb els de l'enunciat 9 (que era el seu correlatiu): així, el 60% (amb un acord total o parcial) faria alguns o molts canvis en la seva vida. Ara bé, si separem les dades per sexes, veiem que els resultats són inversos als de la pregunta 9: pel que fa a les dones, tot i que allí (p. 9) es manifestaven molt més conformades amb les seves vides que no pas els homes, que s'expressaven majoritàriament insatisfets, ara són elles les que majoritàriament farien canvis importants en la seva vida (fins un 68% de les dones), mentre que en el cas dels homes, tot i també ser majoria (un 52%), el percentatge és inferior.

2. PREJUDICIS SEXISTES

Pervivència prejudicis/estereotips sexistes (treball domèstic, relacions sentimentals)

4: Els homes han d'anar a treballar i les dones han de quedar-se a casa fent les feines de casa.

14: Les dones fan millor les feines de la casa, i els homes fan millor altres coses.

20: Les dones només haurien de treballar a casa.

32: Els homes no poden estar sols: necessiten una dona al seu costat.

5: Els homes i les dones han de tenir els mateixos drets.

6: Els homes també han de fer les feines de casa.

Enunciat 4: Els homes han d'anar a treballar i les dones han de quedar-se a casa fent les feines de casa.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	18	36	8	32	10	40
Sí, estic una mica d'acord	4	8	0	0	4	16
No estic d'acord una mica	6	12	4	16	2	8
No estic gens d'acord	22	44	13	52	9	36
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Les opinions relatives a la qüestió del repartiment sexista de la feina són molt semblants a Lleida i al poble de Cherín: és a dir, importants diferències entre homes i dones, diferències més acusades a la ciutat. Així, mentre que la majoria de les dones de Lleida (un 68%) no està d'acord total o parcialment amb aquesta afirmació, en el cas dels homes, un 56% creu (total o parcialment) que les dones han de quedar-se a casa mentre els homes van a treballar. Com podem veure, els homes manifesten una mentalitat més sexista i ancorada al passat que no pas les dones.

Enunciat 14: Les dones fan millor les feines de la casa, i els homes fan millor altres coses.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	33	66	16	64	17	68
Sí, estic una mica d'acord	10	20	4	16	6	24
No estic d'acord una mica	2	4	2	8	0	0
No estic gens d'acord	5	10	3	12	2	8
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com podem observar, la gran majoria dels enquestats (un 86%) opina que les dones fan millor les feines de la casa, i els homes fan millor altres coses, percentatge força semblant a l'obtingut a Cherín. Com era d'esperar, el percentatge d'homes d'acord amb aquesta opinió és superior al de dones (92% homes vs 80% dones).

Enunciat 20: Les dones només haurien de treballar a casa.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	19	38	7	28	12	48
Sí, estic una mica d'acord	3	6	1	4	2	8

No estic d'acord una mica	6	12	4	16	2	8
No estic gens d'acord	22	44	13	52	9	36
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Si segreguem les dades per sexes veurem que les opinions són contràries: la majoria de les dones de Lleida enquestades (un 68%) està total o parcialment en contra de l'afirmació proposada, mentre que la majoria dels homes (56%) sí creu que les dones només haurien de treballar a casa, per la qual cosa podem afirmar que els homes de Lleida enquestats, novament, expressen una mentalitat tancada i masclista, més fins i tot que la dels homes enquestats a Cherín, on el percentatge d'homes a favor de l'enunciat era només del 48%. També en el cas de les dones, les del poble de Cherín semblen més progressistes que les de Lleida, ja que un 72% estava en contra d'aquest prejudici sexista.

Enunciat 32: Els homes no poden estar sols: necessiten una dona al seu costat.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	26	52	13	52	13	52
Sí, estic una mica d'acord	7	14	3	12	4	16
No estic d'acord una mica	2	4	1	4	1	4
No estic gens d'acord	15	30	8	32	7	28
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com podem veure, la majoria de la gent gran de Lleida (66%) opina que els homes no poden viure sols i necessiten una dona al seu costat, sense variacions importants entre homes i dones. Aquesta idea, que ja es va comentar a propòsit de la pregunta 15 del primer apartat de l'enquesta²⁰, veiem que està molt instal·lada entre la gent gran, tant entre els homes com entre les dones: els homes són considerats menys autònoms, tant emocionalment com pel que fa al desenvolupament de la vida quotidiana. Segons aquesta visió, aquesta podria ser una de les causes que ells estiguin més predisposats a aparellar-se que les dones, un cop s'han quedat vidus o "sols". Ara bé, si comparem aquests resultats obtinguts a Lleida amb els del poble de Cherín, veiem que, en aquest tema, aquest prejudici està més instal·lat al poble que a la ciutat, ja que allí era el 84% de les dones i el 80% dels homes que compartia aquesta opinió.

Enunciat 5: Els homes i les dones han de tenir els mateixos drets.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	41	82	22	88	19	76
Sí, estic una mica d'acord	4	8	3	12	1	4
No estic d'acord una mica	0	0	0	0	0	0
No estic gens d'acord	5	10	0	0	5	20
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Només 5 homes de entre totes les persones enquestades a Lleida no està gens d'acord amb la igualtat de drets entre homes i dones, dada bastant sorprenent. La resta, homes i dones, estan

²⁰ Barenys et alii (2002: 181).

total i parcialment d'acord en aquesta igualtat, resultats semblants als obtinguts a Cherín, on, en canvi, no hi havia ningú que hi estes totalment en contra.

Enunciat 6: Els homes també han de fer les feines de casa.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	35	70	18	72	17	68
Sí, estic una mica d'acord	5	10	3	12	2	8
No estic d'acord una mica	2	4	2	8	0	0
No estic gens d'acord	8	16	2	8	6	24
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com podem observar en la taula, la majoria dels enquestats (80%) opina que els homes també han de fer les feines de casa. Si segreguem les dades per sexes veurem que no hi ha gaires diferències, tot i que un 24% dels homes no està gens d'acord amb el fet que ells també hagin de fer les tasques domèstiques, percentatge que deu coincidir amb els homes que a la pregunta anterior negaven la igualtat de drets entre homes i dones. Pel que fa a les dones, tot i que a la pregunta anterior el 100% defensava la igualtat de drets, ara veiem un 16% que excusa els homes de les obligacions domèstiques.

3. LA SALUT

La salut. Diferències sexuals

Enunciat 7: Els homes tenen més problemes de salut que les dones.

Enunciat 16: Les dones tenen més problemes de salut que els homes.

Enunciat 7: Els homes tenen més problemes de salut que les dones.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	7	14	3	12	4	16
Sí, estic una mica d'acord	10	20	4	16	6	24
No estic d'acord una mica	11	22	7	28	4	16
No estic gens d'acord	22	44	11	44	11	44
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Enunciat 16: Les dones tenen més problemes de salut que els homes.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	14	28	8	32	6	24
Sí, estic una mica d'acord	5	10	3	12	2	8
No estic d'acord una mica	17	34	8	32	9	36
No estic gens d'acord	14	28	6	24	8	32
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Si comparem els resultats d'ambdós enunciats, que són complementaris, veiem que la majoria de persones enquestades no estan d'acord ni que els homes tinguin més problemes de salut que les dones ni que les dones tinguin més problemes de salut que els homes, tot i que amb

diferències de percentatges. Així doncs, podríem concloure que la gent enquestada de Lleida no creu que el sexe determini un millor o pitjor estat de salut.

Ara bé, si analitzem les dades tenint en compte el sexe de la persona enquestada veiem que, quan les entrevistades són les dones, elles són les que estan més en contra de l'opinió que els homes tinguin un estat de salut pitjor que les dones (76%) i, curiosament, quan els entrevistats són els homes, són ells els qui estan més en contra de l'opinió que les dones tinguin un estat de salut pitjor que els homes. Per tant, podem concloure que la percepció de la salut de l'altre sexe és millor que la del propi sexe.

Amb tot, els resultats obtinguts a Lleida no es corresponen amb els obtinguts al poble de Cherín, on es confirmava la idea generalitzada que existeix la percepció que les dones tenen un estat de salut pitjor que els homes, visió que també confirma l'enquesta IMSERSO (2010: 17), segons la qual els homes perceben tenir millor salut que les dones.

4. RELACIONS TREBALL – MATRIMONI

Relacions entre matrimoni, maternitat/paternitat i treball remunerat

18: Quan em vaig casar, vaig plegar de treballar.

29: Quan vaig tenir fills, vaig plegar de treballar.

Enunciat 18: Quan em vaig casar, vaig plegar de treballar.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	6	12	3	12	3	12
Sí, estic una mica d'acord	1	2	1	4	0	0
No estic d'acord una mica	4	8	0	0	4	16
No estic gens d'acord	36	72	19	76	17	68
NS/NC	3	6	2	8	1	4
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Enunciat 29: Quan vaig tenir fills, vaig plegar de treballar.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	5	10	3	12	2	8
Sí, estic una mica d'acord	2	4	1	4	1	4
No estic d'acord una mica	6	12	1	4	5	20
No estic gens d'acord	34	68	18	72	16	64
NS/NC	3	6	2	8	1	4
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Per poder interpretar correctament els resultats de l'enunciat 18 (Quan em vaig casar, vaig plegar de treballar) i del 29 (Quan vaig tenir fills, vaig plegar de treballar), hem de tenir en compte que el 60% de les dones enquestades de Lleida abans de jubilar-se era "mestressa de casa" i només un 40% d'elles va tenir un treball remunerat fora de casa. Així doncs, el contingut de les preguntes en qüestió no afecta més que al 40% de les dones enquestades (10 dones). D'aquestes 10 dones, 4 manifesten que van haver de plegar de treballar (total o parcialment) quan es van casar i quan van tenir criatures. En aquest sentit, crida l'atenció que també 3 dels 25 homes enquestat afirmen haver plegat de treballar quan es van casar i/o quan

van tenir fills/es, dades que no sabem com interpretar, ja que no corresponen a l'estereotip d'aquesta generació, en què tots els homes treballaven fora de casa i ni el matrimoni ni la paternitat no suposava cap canvi en la seva carrera laboral, cas que sí es complia al 100% al poble de Cherín.

5. OPINIONS SOBRE L'AMOR I EL MATRIMONI

Visió tradicionalista:

17: Les parelles que no estan casades no haurien de viure juntes.

28: Quan un matrimoni té problemes, ha de tenir paciència i intentar solucionar-ho, mai divorciar-se.

Visió progressista:

26: Les persones que viuen juntes i no estan casades són tan felices com les que si ho estan.

Enunciat 17: Les parelles que no estan casades no haurien de viure juntes.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	17	34	8	32	9	36
Sí, estic una mica d'acord	2	4	1	4	1	4
No estic d'acord una mica	7	14	3	12	4	16
No estic gens d'acord	24	48	13	52	11	44
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Enunciat 26: Les persones que viuen juntes i no estan casades són tan felices com les que si ho estan.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	35	70	17	68	18	72
Sí, estic una mica d'acord	4	8	4	16	0	0
No estic d'acord una mica	7	14	1	4	6	24
No estic gens d'acord	4	8	3	12	1	4
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Els resultats a aquests dos enunciats que estaven directament relacionats, resulten d'entrada bastant contradictoris. D'una banda, la majoria (un 64% de les dones i un 60% dels homes) opina que les parelles que no estan casades poden perfectament viure juntes, tot i que el percentatge és clarament inferior a l'obtingut a Cherín, on el 72% de les dones i 92% dels homes eren d'aquesta opinió. Per tant, hem de concloure que els homes de Cherín són més progressistes en aquest sentit.

Pel que fa la grau de felicitat atribuït a les parelles de fet, novament són les dones les més obertes de ment, i un 84% creu que la felicitat no depèn de la circumstància d'estar casats o simplement aparellats. En el cas dels homes, en canvi, el percentatge d'aquesta és una mica inferior (72%) i sobta que 7 homes creguin que les parelles de fet no poden ser felices per aquest fet. Per tant, menys progressista la gent gran de la ciutat de Lleida que la del poble de Cherín.

Enunciat 28: Quan un matrimoni té problemes, ha de tenir paciència i intentar solucionar-ho, mai divorciar-se.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	35	70	16	64	19	76
Sí, estic una mica d'acord	6	12	4	16	2	8
No estic d'acord una mica	4	8	4	16	0	0
No estic gens d'acord	5	10	1	4	4	16
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Novament, ara en el tema del divorci, la gent gran de Lleida (tant els homes com les dones) es manifesta menys progressista que la de Cherín. A la frase: "Quan un matrimoni té problemes, ha de tenir paciència i intentar solucionar-ho, mai divorciar-se", el 82% hi està d'acord, i per tant no està a favor del divorci com una via de solució.

6. TEMES POLÈMICS D'ACTUALITAT

L'homosexualitat

25: Les persones homosexuals tenen els mateixos drets que la resta de ciutadans.

8: Els homosexuals no haurien d'adoptar nens o nenes.

3: Els fills/es d'homosexuals són igual de feliços que els fills/es d'homosexuals.

Enunciat 25: Les persones homosexuals tenen els mateixos drets que la resta de ciutadans.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	32	64	14	56	18	72
Sí, estic una mica d'acord	8	16	6	24	2	8
No estic d'acord una mica	3	6	2	8	1	4
No estic gens d'acord	7	14	3	12	4	16
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Enunciat 8: Els homosexuals no haurien d'adoptar nens o nenes.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	19	38	11	44	8	32
Sí, estic una mica d'acord	2	4	1	4	1	4
No estic d'acord una mica	12	24	4	16	8	32
No estic gens d'acord	17	34	9	36	8	32
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Enunciat 3: Els fills/es d'homosexuals són igual de feliços que els fills/es d'homosexuals.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	23	46	12	48	11	44
Sí, estic una mica d'acord	9	18	5	20	4	16
No estic d'acord una mica	3	6	2	8	1	3
No estic gens d'acord	15	30	6	24	9	36
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Sobre els drets de les persones homosexuals, el 80% de la gent gran de Lleida creu que tenen els mateixos que la resta de ciutadans, tot i que també hi ha un 12% de les dones i un 16% hi està totalment en contra. Per tant les divisions estan molt repartides en els extrems.

Pel que fa al dret a l'adopció, veiem que també les opinions estan força dividides entre els extrems, especialment en el cas de les dones: el 44% creu fermament que els homosexuals no haurien d'adoptar, mentre que un 52% (total o parcialment) no té aquest prejudici. En el cas dels homes no hi ha una opinió clarament predominant.

Fet semblant es repeteix quan es tracta de valorar la felicitat dels fills/es de les persones homosexuals: opinions molts dividides, tot i que (agrupant l'acord total i parcial) la majoria (64%) opina que la felicitat dels fills/es no depèn de l'orientació sexual dels seus pares.

L'avortament

11: L'avortament hauria d'estar prohibit

Enunciat 11: L'avortament hauria d'estar prohibit

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	12	24	7	28	5	20
Sí, estic una mica d'acord	5	10	4	16	1	4
No estic d'acord una mica	9	18	4	16	5	20
No estic gens d'acord	24	48	10	40	14	56
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Tal com ja passava a Cherín, les dones són més conservadores en el tema de l'avortament que no pas els homes. Si separem les dades per sexes, veiem que, en el cas de les dones, les opinions estan molt repartides i no hi ha majoria clara, tot i que un 56% és pro-avortista. Amb tot un important 28% de les fèmines està d'acord en prohibir la interrupció de l'embaràs. En canvi, en el cas dels homes, hi ha una majoria més clara (76%: 3 de cada 4 homes) que no creu que l'avortament s'hagi de prohibir.

7. AUTOPERCEPCIO COM A GRUP SOCIAL

Autopercepció positiva

19: Les persones grans ajuden a la família i a altres persones

23: Les persones grans són actives i gaudeixen de la vida

10: Hi ha molta gent en la qual puc recolzar-me quan tinc problemes

Enunciat 19: Les persones grans ajuden a la família i a altres persones

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	37	74	17	68	20	80
Sí, estic una mica d'acord	10	20	6	24	4	16
No estic d'acord una mica	0	0	0	0	0	0
No estic gens d'acord	3	6	2	8	1	4
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Enunciat 23: Les persones grans són actives i gaudeixen de la vida

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	27	54	14	56	13	52
Sí, estic una mica d'acord	15	30	7	28	8	32
No estic d'acord una mica	7	14	4	16	3	12
No estic gens d'acord	1	2	0	0	1	4
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Enunciat 10: Hi ha molta gent en la qual puc recolzar-me quan tinc problemes

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	28	56	12	48	16	64
Sí, estic una mica d'acord	13	26	9	36	4	16
No estic d'acord una mica	2	4	1	4	1	4
No estic gens d'acord	7	14	3	12	4	16
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Tal com passava al poble de Cherín, el 94% de la gent gran de Lleida (tant homes com dones) se sent útil i d'ajuda per a l'entorn familiar. Només 3 persones (2 dones i 1 home) han marcat l'opció que expressa contrarietat amb aquesta idea.

Que les persones grans són actives i gaudeixen de la vida, és una opinió àmpliament difosa entre la gent gran enquestada amb un 84%. Només 4 homes i 4 dones no comparteixen aquesta visió optimista de la vellesa.

En la mateixa línia, el 82% de les persones enquestades consideren que tenen molta gent en la que poden recolzar-se quan tenen problemes, to i que destaca un no menyspreable 16% de les dones i 20% dels homes que expressa sentiment de soledat i manca de persones de recolzament si sorgeix algun problema.

Autopercepció negativa

12: La gent gran viu ancorada al passat.

22: Les persones grans no haurien de tenir obligacions.

24: Les persones grans suposen una càrrega per a la societat.

13: La gent gran sovint se sent rebutjada per la societat.

Enunciat 12: La gent gran viu al passat.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	26	52	15	60	11	44
Sí, estic una mica d'acord	9	18	3	12	6	24
No estic d'acord una mica	5	10	2	8	3	12
No estic gens d'acord	10	20	5	20	5	20
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Els resultats obtinguts a Lleida són oposats als recollits al poble de Cherín: tot i que també s'observen algunes diferències entre dones i homes, però en el sentit invers: són les dones les

que expressen major esperit autocrític i es veuen clarament com una generació antiquada (60%), mentre que només un 44% dels homes és d'aquesta mateixa opinió extrema.

Enunciat 22: Les persones grans no haurien de tenir obligacions.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	14	28	8	32	6	24
Sí, estic una mica d'acord	8	16	5	20	3	12
No estic d'acord una mica	12	24	3	12	9	36
No estic gens d'acord	16	32	9	36	7	28
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Com podem observar en aquesta taula, la majoria de les dones (52%) creu que la gent gran no hauria de tenir obligacions, de manera que podem concloure, com passava a Cherín, que les dones preferirien una tipus de vida més lliure i sense obligacions. En el cas dels homes, en canvi, són més els que creuen el contrari i voldrien tenir més obligacions (64%), tot i que hi ha un no menyspreable percentatge del 24% (1 de cada 4) que voldrien no tenir obligacions.

Enunciat 24: Les persones grans suposen una carrega per a la societat.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	13	26	4	16	9	36
Sí, estic una mica d'acord	7	14	4	16	3	12
No estic d'acord una mica	10	20	5	20	5	20
No estic gens d'acord	20	40	12	48	8	32
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Tot i que el 60% de la gent gran de Lleida considera que les persones grans no suposen una carrega per a la societat, veiem que les opinions estan molt repartides, especialment en el cas dels homes on no hi ha un predomini clar tot i que 9 homes creuen que la gent gran és una nosa. Quant a les dones, predomina l'opinió que la gent gran no és cap càrrega (68%). Ja a propòsit del poble de Cherín es va constatar aquest auto-concepte.

Enunciat 13: La gent gran sovint es sent rebutjada per la societat.

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí, estic d'acord totalment	10	20	4	16	6	24
Sí, estic una mica d'acord	20	40	12	48	8	32
No estic d'acord una mica	7	14	4	16	3	12
No estic gens d'acord	13	26	5	20	8	32
TOTAL	50	100	25	100	25	100

A diferència dels que passava a Cherín, el col·lectiu femení de Lleida és més sensible al sentiment de rebuig per part de la societat (64%) que el masculí. Amb tot, com podem veure en aquesta taula, les opinions estan molt repartides. Si comparem els resultats obtinguts a Lleida i a Cherín, on la majoria experimenta aquest sentiment de rebuig, amb els de l'enquesta

IMSERSO (2010: 36), segons la qual la majoria de les persones grans se senten recolzades i acompanyades i només un 2,1% se sent rebutjat veiem que no coincideixen en absolut.

V. CONCLUSIONS

Havent arribat al final del treball, crec que ja es pot donar alguna resposta amb dades objectives a la mà a les preguntes plantejades a l'inici de la investigació que he dut a terme en aquest treball.

V.1 Diferències de gènere

El primer objectiu era demostrar que la vellesa es viu de manera diferent en funció del sexe de la persona en qüestió, és a dir, que l'actitud d'homes i dones davant la vida, les seves opinions i creences es veuen afectades directament per la seva identitat sexual, circumstància que, en termes generals i, especialment en alguns aspectes, s'ha vist confirmada a partir de la resposta dels 100 jubilats i jubilades enquestats.

Del que es desprèn dels resultats obtinguts, he confirmat una dada previsible d'entrada: la gran majoria de dones mai va tenir un treball remunerat fora de casa (al voltant d'un 60%) i la minoria que sí el va tenir es va veure obligada sovint a deixar-lo en casar-se o tenir criatures.

Una altra dada demogràfica confirmada pels nostres resultats i que era d'esperar és que el col·lectiu de dones vídues és molt superior al d'homes vidus, circumstància que s'explica per diversos factors, com ara una major longevitat de les dones i, sobre tot, pel fet que en aquesta generació de persones hi acostuma a haver-hi una diferència d'edat entre els membres de la parella, sempre superior en el cas de l'home, fet que determina que les dones sobrevisquin a les seves parelles masculines.

També coincident amb les dades estatals (IMSERSO), s'ha confirmat que les dones tenen un nivell de formació acadèmica, en general, inferior al dels homes, cosa que suposa, a la llarga i juntament amb el fet de no haver tingut treball remunerat fora de casa, un nivell d'ingressos econòmics inferiors o fins i tot nul, circumstància que empitjora les seves condicions de vida o les fa més dependents de la seva parella o família. En aquest sentit, s'explica que cap dona de les enquestades a Lleida ajudi econòmicament algun membre de la seva família.

Respecte al tema de la jubilació, de les enquestes es conclou que, per a bona part de les dones, aquesta nova etapa de la vida no ha representat cap canvi, al contrari que per als homes, per als quals la jubilació ha suposat un alliberament o un buit difícil d'omplir. Aquesta continuïtat s'explicaria en el cas de les dones, pel fet esmentat anteriorment: les dones que no tenien un treball remunerat fora de casa han continuat amb les mateixes tasques i obligacions que tenien abans dels 65 anys i per tant, per a elles, la vida segueix igual. En aquest sentit s'explica una altra de les diferències constatades: el fet que la majoria de les dones no han començat cap activitat nova després a partir de la jubilació (en canvi la majoria dels homes sí que ho ha fet), segurament perquè el seu temps lliure no ha variat massa respecte de l'etapa anterior a la jubilació i continuen tenint un "horari laboral domèstic" que les té més obligades que als homes jubilats, que han hagut d'omplir el seu antic horari laboral amb altres ocupacions o tasques.

En aquest sentit, especialment a la ciutat de Lleida, trobem algunes dones que se senten "estressades" per l'excés d'obligacions. Segurament, és resultat del fet que les dones grans continuen ocupant-se de la casa i de la cura d'altres persones (nèts, nétes o gent gran) fins i tot

després dels 65 anys. Això està lligat amb el síndrome de “*la abuela esclava*” que és una patologia, que afecta a dones madures i grans sotmeses a una sobrecàrrega física i emocional i que origina desequilibris, tant somàtics como psíquics²¹. Entre els factors que predisposen a patir aquest síndrome està realitzar activitats extradomèstiques, com a ara la cura dels néts/es, tenir una família nombrosa, tenir familiars incapacitats o malalts a càrrec, etc. Ara bé, en aquest sentit m’ha sorprès que siguin més els avis que les àvies els qui diuen cuidar dels néts o nétes.

Pel que fa a les activitats domèstiques que acostumen a fer, continua després de la jubilació una distribució sexista de les tasques: les dones s’ocupen de pràcticament totes les feines domèstiques i, en especial, de cuinar, mentre que els homes s’especialitzen en aquelles que s’han de realitzar fora de la llar, com és anar a comprar o fer gestions administratives. Dels resultats de les enquestes també he pogut concloure que les dones, a diferència dels homes, tenen menys por a la soledat i es consideren més autònomes que aquests, els quals sovint reconeixen aquest temor a quedar-se sols.

Pel que fa a les creences i opinions sobre la pròpia vida, les dades han revelat que les dones estan molt més conformades o resignades amb les seves vides que els homes, i la majoria no canviaria res o quasi res del que han fet. Tot i que en aquest tema apareixen clares contradiccions quan la mateixa qüestió es formula de maneres diferents, ja que, per una banda, la majoria de les dones “encara que pogués tirar enrere, no canviaria res de la seva vida”, i per l’altra són majoria les que afirmen que, en cas d’haver pogut, haguessin pres un altre camí a la seva vida, de manera que el sentiment de satisfacció o insatisfacció a l’hora de fer balanç de la vida és ambivalent i canviant.

Un fet semblant succeeix a l’hora de valorar el grau de satisfacció amb la seva vida de parella i amb el matrimoni: d’una banda, a ciutat, una de cada quatre dones està total o parcialment insatisfeta amb el seu matrimoni i, si pogués, no s’hauria casat amb la seva parella, però, per l’altra, la majoria de dones afirma que no s’hauria divorciat en cap cas.

Un altre tema en què homes i dones demostren opinions divergents és el dels prejudicis sexistes. En aquest cas, els homes manifesten una mentalitat molt més retrògrada i ancorada al passat, ja que la majoria creu que les dones han de quedar-se a la llar fent les feines de casa mentre els homes marxen a treballar fora, opinió no compartida per la majoria de jubilades, tot i que, en canvi, sí creuen majoritàriament que les feines domèstiques les fan millor les dones.

Per últim, pel que fa a l’autopercepció com a grup social, les dades han revelat que la visió del col·lectiu femení és més positiva i optimista que la del col·lectiu masculí: mentre que la majoria d’ells opina que la gent gran són una càrrega per a la societat, les dones grans no hi estan gens d’acord i encara se senten útils a la societat.

²¹ Per a més informació sobre aquesta qüestió, cf. Antonio Guijarro Morales, “El síndrome de la abuela esclava”, a:

http://www.sare-emakunde.com/media/anual/archivosAsociados/03GUIJARRO,A.-pon_Cast_1.pdf

http://www.psicologia-online.com/monografias/4/abuela_esclava.shtml.

V.2 Diferències entre l'entorn rural i l'urbà

Un segon objectiu del meu treball era esbrinar si existien diferències entre la manera de viure i de pensar dels padrins i les padrines d'una ciutat catalana com Lleida i d'un petit poble andalús, com Cherín (Granada), el poble de la meva mare i dels meus avis materns, partint de la hipòtesi que l'entorn rural (Cherín) seria més tradicionalista i sexista que l'àmbit urbà (Lleida), però els resultats de la nostra enquesta han contradit en diverses ocasions aquesta idea prèvia que teníem.

Si repassem algunes dades relatives a formació acadèmica, hem vist que, a diferència de a la ciutat, al poble de Cherín, el nivell formatiu dels homes és inferior al de les dones, resultats vinculats segurament al fet que els homes s'han dedicat a la pagesia, abandonant qualsevol perspectiva de formació acadèmica.

També s'han vist importants diferències respecte a les feines domèstiques, per a les quals la majoria d'homes jubilats de poble rep habitualment ajuda (per fer la compra i netejar la casa), circumstància que no es dona a la ciutat, on cap dels dos sexes rep ajuda per fer aquestes tasques.

Si comparem els resultats de Lleida relacionats amb el món de les noves tecnologies i els resultats obtinguts a Cherín, veiem, amb certa sorpresa, que l'ús de les noves tecnologies, que en general i a Lleida en particular és molt superior entre els homes, a Cherín és molt més present entre el col·lectiu femení.

Pel que fa a la percepció de la jubilació, a Lleida ni homes ni dones veuen la jubilació com un buit difícil d'omplir (només un 8% de les dones i un 4% dels homes), dades molt diferents de les obtingudes a l'entorn rural de Cherín, on fins el 20% dels homes i el 12% de les dones tenia aquesta percepció.

Respecte a les tasques domèstiques, veiem que els homes jubilats lleidatans han assumit més aquestes tasques que els de Cherín. Sembla doncs que a la ciutat els rols, tot i que encara tradicionals, comencen a no ser tan rígids i més homes grans s'ocupen de les feines de casa si convé.

A Cherín, a diferència del que esperàvem, les dades han revelat que el nombre de persones que participen en organitzacions o associacions socials és molt més alt respecte a les de Lleida, i això és així especialment en el cas de les dones, fet que m'ha sorprès bastant.

Pel que fa a les relacions socials, hi ha grans diferències entre la gent gran de Cherín i la de Lleida. Al poble, les dones estan més obertes a noves relacions després de la jubilació (88%), mentre que entre les dones de Lleida aquesta opinió no és tan majoritària (64%).

Respecte a l'edat en què se situa el llindar de la vellesa, hem de dir que a Cherín la majoria dels homes i de les dones creuen que el concepte de "gran" no depèn de l'edat (52%). A Lleida, en canvi, la majoria de la gent creu que la gent passa a ser gran, a partir dels 70.

Pel que fa a la situació econòmica, les diferències entre ambdós llocs criden l'atenció. Així, mentre a l'entorn rural el 100% dels homes i les dones afirma arribar bé a final de mes i tenir uns ingressos estables, a la ciutat, en canvi, tot i que la resposta majoritària també és afirmativa, el percentatge no és tan aclaparador, i hi ha diferències d'opinions. Amb tot, veiem que els ingressos de les dones de Cherín semblen inferiors a les de Lleida.

Dintre d'aquest apartat també, pel que fa a la capacitat de prestar ajuda econòmica a algú de la família, si comparem els resultats, veurem que a Cherín el 32% de les dones afirma fer-ho. A Lleida, en canvi, això no és així, fet que potser es pot explicar perquè les dones de la ciutat tenen uns ingressos insuficients per ajudar als altres o perquè el nivell de vida és més alt o perquè depenen econòmicament dels seus marits que són els qui s'ocupen d'aquest ajut en cas necessari.

Respecte al grau d'insatisfacció de les persones enquestades, ens hem adonat que tant a Cherín com a Lleida, la majoria de la gent gran hagués pres un altre camí a la vida si hagués pogut. En canvi, mentre que a l'àmbit rural són més els homes que tenen aquest pensament, a Lleida és a l'inversa.

Pel que fa a la insatisfacció en el tema del matrimoni, a Cherín només un 7% de les persones enquestades estava insatisfet; a Lleida, en canvi, un 26% de les dones i un 29% dels homes no està satisfet amb la seva vida matrimonial. Per tant, podem dir que a la ciutat són més les persones que expressen disconformitat amb la seva vida de parella.

Per altra banda, pel que fa als estereotips sexistes, en alguns aspectes els homes de Lleida presenten una mentalitat molt més tancada i masclista (56%) que els enquestats a Cherín, on el percentatge d'homes que creuen que les dones només haurien de treballar a casa és del 48%. Pel que fa a les dones, a Cherín també són més progressistes en les seves opinions. En canvi, al poble l'idea que els homes no poden estar sols i necessiten una dona al seu costat, està molt més instal·lada que a la ciutat.

Si comparem les dades obtingudes en el tema de la salut, veurem que els resultats de Lleida no es corresponen amb els de Cherín, on es creu que les dones tenen un estat de salut molt pitjor que els homes.

Pel que fa a l'autopercepció com a col·lectiu social, els resultats han resultat inversos al poble i a la ciutat. A Lleida, el nombre d'homes que opinen que les persones grans estan ancorades al passat és major que el de les dones. D'altra banda, al contrari que a Cherín, el col·lectiu femení de Lleida és més sensible al sentiment de rebuig per part de la societat que el masculí.

Així doncs, podem concloure que les diferències de gènere entre el col·lectiu de la gent es confirmen en molts casos. També podem afirmar que perviuen bastants prejudicis i visions sexistes, cosa per altra banda totalment esperable, si tenim en compte que els nostres padrins i padrines van créixer i convertir-se en homes i dones a l'ombra de la ideologia feixista del franquisme que propugnava uns valors antidemocràtics, androcèntrics i sexistes, i que determinava que homes i dones havien de tenir un paper diferenciat a la vida condicionat per la seva condició sexual.

Per acabar, voldria citar les paraules d'Anna Freixas²² que poden servir de cloenda per al meu treball:

Avui en dia ens trobem immersos en una societat que valora per sobre de totes les coses la imatge, associant triomf social i personal amb joventut i amb un determinat model físic construït sobre la base de la societat patriarcal imperant.

La idea de les dones grans vigent en el nostre imaginari està marcada per aspectes negatius (...) sense valorar que aquestes dones són portadores de la memòria històrica, dels valors i les capacitats del saber fer quotidià, i que cal aprofitar la seva experiència per construir un nou ordre simbòlic on se les reconegui socialment com a persones de valor.

Hem de deconstruir el model imperant i trobar nous camins per aconseguir que tothom pugui envellir amb qualitat de vida i amb identitat pròpia.

Perquè mirar-se en l'espill de les dones grans que han sabut avançar i transformar els rols de gènere rebuts és una gran lliçó de la qual totes i tots hem d'aprendre.

²² Anna Freixas Farré, *Demà més. Dones, vides i temps*, Quaderns de l'institut. Institut català de les dones. Barcelona 2006, p.7.

VI. BIBLIOGRAFIA

VI.1 Bibliografia pròpiament dita

AJUNTAMENT DE BARCELONA (2009). *Condicions de vida i hàbits de la gent gran a Barcelona*. Barcelona.[Consultable en línia <http://w3.bcn.cat/fitxers/observatorisocial/gentgranimpresma.043.pdf>]

AJUNTAMENT DE LLEIDA, REGIDORIA DE BENESTAR SOCIAL I OCUPACIÓ (2001). *Memòria pública 2011: Àrea de la gent gran*. Lleida

ALLEPUZ, R.; ENCISO, J.P.; FARRÉ, M.; LAPRESTA, C. (2008). *Les persones grans i la seva dependència a la ciutat de Lleida*. Lleida: Sud - Nord.

ARBER, S.; GINN, J. (1996). *Relación entre género y envejecimiento: Enfoque sociológico*. Madrid: Narcea.

BARENYS PÉREZ, M.P.; GUTIÉRREZ DE TUYA, C.; LITAGO RUIZ, C. (2002). "Històries de vídues". *Revista Catalana de Sociologia* 16, pp. 165-209.

BEAUVOIR, SIMONE DE (1989). *La vejez*. Barcelona: Edhasa.

CARLÚS, R.; FERNÁNDEZ SANVISENS, I. (2004). *Nosaltres, àvies d'avui*. Barcelona: Pòrtic Editorial. Col·lecció: Pòrtic Panorama.

CREU ROJA (2010). *Estudi sobre l'impacte de la crisi en la gent gran*. Barcelona: Creu Roja Catalunya.

DEL VALLE, T. (2002). "Contrastes en la percepció de la edad", *Mujeres Mayores en el siglo XXI: de la invisibilidad al protagonismo*, coord. por V. Maquieira, Madrid: IMSERSO, pp. 43-58.

FREIXAS FARRE, A. (2005). *Abuelas, madres, hijas: la transmisión sociocultural del arte de envejecer*. Barcelona: Icaria.

FREIXAS FARRE, A. (1993). *Mujer y envejecimiento*. Barcelona: Fundació "la Caixa".

GUIJARRO MORALES, A. (2001). *El síndrome de la abuela esclava: pandemia del siglo XXI*. Granada: Grupo Editorial Universitario.

HERNÁNDEZ PEDREÑO, M. (2000). *Desigualdades según género en la vejez*. Murcia: Conserjería de Presidencia, Secretaría Sectorial de la Mujer y de la Juventud.

IZQUIERDO, M.J.; BORRAS, A.; LLORET, SUSANA; MARCOS, D. (1986). "L'estructura d'edats de la població i la seva implicació per a les dones". *La interdependència de les activitats domèstiques i el treball remunerat*. Barcelona: Parlament de Catalunya.

PÉREZ CANTÓ, P. (2002). *Las edades de la mujer*. Madrid: Ediciones de la UAM.

PÉREZ DÍAZ, J. (2000). "La feminización de la vejez". *Revista Catalana de Sociologia*, volum monogràfic "L'envelliment i la gent gran", pp. 1-26.

ROSENTHAL, E. (1990). *Women Aging and Ageism*. Nueva York: Harrington Park Press.

SONTAG, S. (1972). "The double standard of aging", *The Saturday Review*, pp. 29-38.

VI.2 Webgrafia

AJUNTAMENT DE LLEIDA: Regidoria de benestar social i ocupació. *Memòria 2011. Àrea de la gent gran*. [<http://serveispersonals.paeria.es/documentos/mem%C3%B2ria%20p%C3%BAblica%202011%20gent%20gran.pdf>]

IDESCAT (Institut d'Estadística de Catalunya).

[<http://www.idescat.cat/territ/BasicTerr?TC=5&V0=1&V3=669&V4=1181&ALLINFO=TRUE&PA RENT=1&CTX=B&V1=25120&VOK=Confirmar>]

INE (Institut Nacional d'Estadística). Dades demogràfiques de Cherín

[<http://www.ine.es/nomen2/index.do?accion=busquedaRapida&subaccion=&numPag=0&ordenAnios=ASC&nombrePoblacion=Cherin&botonBusquedaRapida=Consultar+selecci%F3n>]

WIKIPEDIA. Cherín. [<http://es.wikipedia.org/wiki/Cher%C3%ADn>]

WIKIPEDIA. Gerontología. [<http://es.wikipedia.org/wiki/Gerontolog%C3%ADa>]

WIKIPEDIA. Lleida. [<http://ca.wikipedia.org/wiki/Lleida>]

VI. ANNEXOS

VI.1 Gràfics i taules suplementàries

Cherín_Edat

OPCIONES	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Entre 54 – 69 anys	18	36	11	44	7	28
Entre 70- 79	23	46	11	44	12	48
Entre 80 – 89	9	18	3	12	6	24
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Lleida_Edat

OPCIONES	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Entre 59 – 69 anys	14	28	7	28	7	28
Entre 70 – 79	28	56	16	64	12	48
Entre 80 – 89	6	12	0	0	6	24
Més de 90 anys	2	4	2	8	0	0
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Cherín_Lloc de naixement

OPCIONES	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Cherín	33	66	18	72	15	60
Ugijar	3	6	2	8	1	4
Córdoba	2	4	2	8	0	0
Jaen	2	4	0	0	2	8
Valor	3	6	2	8	1	4
Laroles	1	2	0	0	1	4
Almeria	1	2	0	0	1	4
Cadiar	2	4	0	0	2	8
Alcolea	1	2	0	0	1	4
Lucainena	1	2	0	0	1	4
Graus (Òsca)	1	2	1	4	0	0
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Lleida_Lloc de naixement

OPCIONES	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Torre-serona	4	8	2	8	2	8
Lleida	26	52	14	56	12	48
Tàrrega	1	2	0	0	1	2
Prullans	1	2	1	2	0	0
Alinyà	1	2	0	0	1	2
Purroy HU	2	4	1	2	1	2
Barcelona	1	2	0	0	1	2
Granada	1	2	0	0	1	2

Alos	2	4	2	8	0	0
Manresa	1	2	0	0	1	2
Alcanó	1	2	1	2	0	0
Mallas	1	2	0	0	1	2
Sopeira	1	2	0	0	1	2
Banyoles	1	2	0	0	1	2
Almacelles	1	2	1	2	0	0
Villahoz (Burgos)	1	2	0	0	1	2
Córdoba	1	2	1	2	0	0
Almeria	1	2	0	0	1	2
França	2	4	2	8	0	0
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Lleida_Barri on viu

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Cappont	4	8	2	8	2	8
Príncep de Viana – Clot	7	14	5	20	2	8
Pardinyes	14	28	8	32	6	24
Balafia	4	8	2	8	2	8
Secà	1	2	0	0	1	4
Zona Alta	4	8	1	4	3	12
Universitat	1	2	1	4	0	0
Corbins	1	2	1	4	0	0
NS/NC	14	28	5	20	9	36
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Cherín_Fills/es?

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	44	88	22	88	22	88
No	6	12	3	12	3	12
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Lleida_Fills/es?

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Sí	44	88	21	84	23	92
No	6	12	4	16	2	8
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Cherín_Ofici abans de la jubilació

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Mestressa de casa	16	32	16	64	0	0
Professor/a	4	8	3	12	1	4
Pediatra	1	2	1	4	0	0

Botiguer	1	2	1	4	0	0
Treballador/a de correus	3	6	1	4	2	8
Portera	1	2	1	4	0	0
Agricultor	7	14	0	0	7	28
Electricista	1	2	0	0	1	4
Treballador ONCE	1	2	0	0	1	4
Transportista	1	2	0	0	1	4
Metge	1	2	0	0	1	4
Polícia nacional	1	2	0	0	1	4
Treballador de Telefònica	2	4	0	0	2	8
Guarda civil	1	2	0	0	1	4
Ramader	1	2	0	0	1	4
Empleat de banca	1	2	0	0	1	4
Tècnic audiovisual	1	2	0	0	1	4
Miner	1	2	0	0	1	4
Peó de la construcció	1	2	0	0	1	4
Comerciant	1	2	0	0	1	4
Farmacèutic	1	2	0	0	1	4
Cambrera	1	2	1	4	0	0
Infermera	1	2	1	4	0	0
TOTAL	50	100	25	100	25	100

Lleida_Ofici abans de la jubilació

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Pagès/pagesa	4	8	2	7	2	9
Operari /a	1	2	0	0	1	4
Mestre/a	2	4	1	4	1	4
Comercial	2	4	0	0	2	9
Treballador de banca	1	2	0	0	1	4
Dona de fer feines i mainadera	1	2	1	4	0	0
Transportista	1	2	1	4	0	0
Conserge	1	2	1	4	0	0
Conductor/a	4	8	0	0	4	18
Recepcionista	2	4	1	4	1	4
Tècnic d'automòbil /mecànic	1	2	0	0	1	4
Cambrer/a	1	2	0	0	1	4
Auxiliar de clínica	1	2	1	4	0	0
Infermer/a	1	2	1	4	0	0
Fontaner / llauner	1	2	0	0	1	4
Perit industrial	1	2	0	0	1	4
Administratiu/va	1	2	0	0	1	4
Manyà	1	2	0	0	1	4
Paleta	2	4	0	0	2	9
Funcionari	1	2	0	0	1	4
Guardia civil	1	2	0	0	1	4

Mestressa de casa	19	38	19	68	0	0
TOTAL	50	100	28	100	22	100

Lleida_Distribució per barris

OPCIONS	TOTAL	%	DONES	%	HOMES	%
Cappont	4	8	2	8	2	8
Pi i margall	2	4	1	4	1	4
Zona alta	2	4	0	0	2	8
Pardinyes	14	28	8	32	6	24
San Ruf	2	4	1	4	1	4
Balafia	4	8	2	8	2	8
Comptes d'Urgell	1	2	1	4	0	0
Secà	1	2	0	0	1	4
Alcalde Porqueres	2	4	2	8	0	0
Hospital Santa Maria	1	2	1	4	0	0
Rovira Roure	1	2	0	0	1	4
Escorxador	1	2	1	4	0	0
Corbins	1	2	1	4	0	0
NS/NC	14	28	5	20	9	36
TOTAL	50	100	25	100	25	100

ENQUESTA TERCERA EDAT

DADES DE LA PERSONA ENQUESTADA	
Edat:	Sexe: ☐ Home ☐ Dona
Lloc de naixement:	Barri on viu actualment:
Estat civil: ☐ solter/a ☐ casat/da ☐ separat/da ☐ divorciat/da ☐ vidu/vídua ☐ casat/da en 2 ^{es} núpcies	Té fills/filles? ☐ Sí ☐ No Quants?
Llengua que acostuma a parlar:	☐ Català ☐ Castellà ☐ Altres

DADES ACADÈMIQUES I PROFESSIONALS

1. Quin nivell d'estudis té?

- a. Sense estudis o primària inacabada
- b. Primaris
- c. Secundaris / Batxillerat
- d. Universitaris

2. Quina professió exercia abans de jubilar-se?

- a. Treball remunerat > Digui quin va ser el seu treball/ofici:.....
- b. Mestressa de casa

SALUT

3. Com considera que és el seu estat de salut?

- a. Molt bo
- b. Bo
- c. Dolent
- d. Molt dolent

4. Es preocupa pel seu estat de salut i fa coses per millorar-lo?

- Sí
- No

5. Quines són les malalties que pateix habitualment?

- a. Malalties relacionades amb els ossos (artrosi, reuma, etc.)
- b. Malalties del cor
- c. Hipertensió (tensió alta)
- d. Diabetis
- e. Depressió
- f. Altres > Quines?
- g. Cap

6. Rep ajuda per fer la compra, netejar la casa...:

- a. Habitualment
- b. De tant en tant
- c. No

7. Considera que pot valdre's per si mateix/a?

- Sí
- No

8. Li fa por viure sol/a?

- Sí
- No

RELACIONS AMB LES TECNOLOGIES

9. Utilitza algun d'aquests aparells?

- a. Ordinador
- b. Internet
- c. Telèfon mòbil

10. Utilitza l'ordinador i/o usa Internet:

- a. Tots els dies
- b. Alguna vegada per setmana
- c. Gairebé mai

11. Utilitza el mòbil:

- a. Tots els dies
- b. Alguna vegada a la setmana
- c. Gairebé mai

VIVENDA I ENTORN FAMILIAR

12. On prefereix viure?

- a. A casa meva
- b. A la residència
- c. A casa del fill/a

13. Si viu a casa seva, com és la vivenda?

- a. De propietat
- b. De lloguer
- c. Altres

14. Està satisfet/a amb l'atenció rebuda per part dels seus familiars?

- Sí, estic satisfet/a
- No estic satisfet/a

15. Actualment, presta ajuda econòmica a algun familiar?

- Sí
- No

16. Es sent sol/a?

- a. Sempre
- b. Sovint
- c. Ocasionalment
- d. Mai

LA JUBILACIÓ

17. Què pensa sobre la jubilació? Què ha representat per a vostè?

- a. Un buit difícil d'omplir
- b. Un alliberament
- c. No ha significat cap canvi important respecte de la meua vida abans de jubilar-me
- d. Altres (escrigui la seva opinió):

.....

.....

.....

.....

18. Ha començat alguna activitat nova, després de jubilar-se?

- Sí
- No

***Si es que sí, quina/quines? (marqui com a màxim 4 caselles)**

- a. Cursos de formació i xerrades (salut, seguretat,...)
- b. Activitats de la meva església
- c. Voluntariat social
- d. Cultivar el meu hort/jardí
- e. Ajudar al negoci familiar
- f. Sortir amb els meus amics/amigues
- g. Fer esport
- h. Informàtica
- i. Manualitats
- j. Viatges, turisme
- k. Universitat sènior
- l. Taller de la memòria
- m. Idiomes (anglès, francès, català, etc.)
- n. Música (cant coral, guitarra, etc.)
- o. Pintura i activitats artístiques
- p. Ball
- q. Altres > Quines?

19. Quines feines de casa fa regularment?

- a. Rentar
- b. Cuinar
- c. Anar a comprar
- d. Netejar la casa
- e. Reparacions
- f. Gestions i administració (anar al banc, portar els comptes de casa, pagar les factures, etc.)
- g. Cuidar persones a càrrec (parella, avis/àvies o fills/es amb discapacitats, etc.)

20. Aquestes feines, les feia normalment abans de jubilar-se?

- Sí
- No

21. Per divertir-se, què acostuma a fer?

- a. Anar a ballar
- b. Fer esport
- c. Anar a passejar
- d. Anar al bar o cafeteria
- e. Escoltar la ràdio
- f. Mirar la televisió
- g. Llegir
- h. Anar a espectacles

22. Aquestes activitats, ja les feia normalment abans de jubilar-se?

- Sí
 No

23. Com a persona jubilada que és, considera que:

- a. No té moltes obligacions
 b. Té massa obligacions
 c. No té res a fer

24. Pertany a alguna organització o associació social?

- Sí
 No

*** En cas afirmatiu, de quin tipus és l'associació?**

- a. De gent gran
 b. De voluntariat
 c. Esportiva

25. Creu que a partir de la jubilació es poden fer noves amistats?

- Sí
 No

26. Ha fet noves amistats, després de jubilar-se?

- Sí
 No

27. Creu que a partir de la jubilació podria tornar a enamorar-se?

- Sí
 No

28. Quins serveis socials utilitza?

- a. La llar de jubilats/jubilades
 b. Residència
 c. Centre de dia
 d. Viatges de l'IMSERSO
 e. Ajuda a domicili
 f. Teleassistència
 g. Menjadors
 h. Balnearis
 i. Altres: quines ?

29. Creu que les persones grans que viuen soles necessiten protecció? Sí No

ECONOMIA PERSONAL

30. Té uns ingressos econòmics estables?

- Sí
 No

31. Arriba bé a final de més?

- Sí
 No

32. La seva font d'ingressos és:

- a. La pensió > de menys de 300€/mes 300 – 600€/mes
601 – 900€/mes 901 - 1200€/mes
- b. Sense ingressos
 c. Altres

33. Les seves principals despeses són en: (marqui com a màxim 2 caselles)

- a. Vivenda (lloguer)
 b. Alimentació i vestir
 c. Medicaments
 d. Oci
 e. Ajuda a familiars
 f. Telèfon

ALTRES

34. Proporciona ajuda als fills/es?

- Sí
 No

*Si és que sí, quin tipus d'ajuda proporciona?

- a. Cuidar els nets/netes
 b. Ajuda econòmica
 c. Ajuda amb les feines de casa (fer el dinar, netejar, planxar, etc.)

35. A quina edat creu que una persona és una persona gran?

- a. Passats els 60
 b. Passats els 65
 c. Passats els 70
 d. Passats els 75
 e. Passats els 80
 f. No depèn de l'edat

36. Quines coses li fan més por de fer-se vell/a?

- a. Pèrdua de salut
- b. Pèrdua d'autonomia
- c. Deteriorament físic
- d. Sentir-se inútil
- e. Pèrdua de memòria
- f. Quedar-me sol/a
- g. Perdre amics i familiars

OPINIÓ PERSONAL					
		Sí, estic d'acord totalment	Sí, estic d'acord una mica	No estic acord una mica	No estic gens d'acord
1	Crec que, en termes generals, a la meua vida he fet el que jo he volgut				
2	Si hagués pogut, hagués pres un altre camí a la meua vida.				
3	Els fills/es d'homosexuals són igual de feliços que els fills/es d'heterosexuals				
4	Els homes han d'anar a treballar i les dones han de quedar-se a casa fent les feines de casa.				
5	Els homes i les dones han de tenir els mateixos drets				
6	Els homes també han de fer les feines de casa.				
7	Els homes tenen més problemes de salut que les dones.				
8	Els homosexuals no haurien d'adoptar nens o nenes.				
9	Encara que pogués tirar enrere, no canviaria res de la meua vida.				
10	Hi ha molta gent en la qual puc recolzar-me quan tinc problemes.				
11	L'avortament hauria d'estar prohibit.				
12	La gent gran parla contínuament de la seva joventut. Viu en el passat.				

		Sí, estic d'acord totalment	Sí, estic d'acord una mica	No estic acord una mica	No estic gens d'acord
13	La gent gran sovint se sent rebutjada per la societat.				
14	Les dones fan millor les feines de la casa, i els homes fan millor altres coses.				
15	Si pogués tirar enrere, no m'hauria casat amb la meva parella.				
16	Les dones tenen més problemes de salut que els homes.				
17	Les parelles que no estan casades no haurien de viure juntes.				
18	Quan em vaig casar, vaig plegar de treballar.				
19	Les persones grans ajuden a la família i a altres persones.				
20	Les dones només haurien de treballar a casa.				
21	En general les persones grans estan molt soles.				
22	Les persones grans no haurien de tenir obligacions.				
23	Les persones grans són actives i gaudeixen de la vida.				
24	Les persones grans suposen una carga per a la societat.				
25	Les persones homosexuals tenen els mateixos drets de la resta de ciutadans.				
26	Les persones que viuen juntes i no estan casades són tan felices com les que sí que ho estan.				
27	Si hagués viscut en una altra època, ja m'hauria divorciat fa temps.				
28	Quan un matrimoni té problemes, cal que tinguin paciència i intentin solucionar-lo, mai divorciar-se.				
29	Quan vaig tenir fills, vaig plegar de treballar.				
30	Si ara pogués tirar enrere, hi ha moltes coses que canviaria de la meua vida.				

		Sí, estic d'acord totalment	Sí, estic d'acord una mica	No estic acord una mica	No estic gens d'acord
31	Si faig balanç de la meva vida, puc dir que he estat feliç.				
32	Els homes no poden estar sols: necessiten una dona al seu costat.				

ENCUESTA TERCERA EDAD

DATOS DE LA PERSONA ENCUESTADA	
Edad:	Sexo: ☐ Hombre ☐ Mujer
Lugar de nacimiento:	Barrio en el que vive actualmente:
Estado civil: ☐ soltero/a ☐ casado/da ☐ separado/da ☐ divorciado/da ☐ viudo/viuda ☐ casado/da en 2 ^{as} nupcias	¿Tiene hijos/as? ☐ Sí ☐ No ¿Cuántos?
Lengua que acostumbra a hablar:	☐ Catalán ☐ Castellano ☐ Otros

DATOS ACADEMICOS Y PROFESIONALES

1. ¿Qué nivel de estudios tiene?

- a. Sin estudios o primaria inacabada
- b. Primarios
- c. Secundarios / Bachillerato
- d. Universitarios

2. ¿Qué profesión ejercía antes de jubilarse?

- a. Trabajo remunerado > Diga cuál fue su trabajo/oficio:
- b. Ama de casa

SALUD

3. ¿Cómo considera que es su estado de salud?

- a. Muy bueno
- b. Bueno
- c. Malo
- d. Muy malo

4. ¿Se preocupa por su estado de salud y hace cosas para mejorarlo?

- Sí
- No

5. ¿Qué enfermedades padece habitualmente?

- a. Enfermedades relacionadas con los huesos (artrosis, reuma, etc.)
- b. Enfermedades del corazón
- c. Hipertensión (tensión alta)
- d. Diabetes
- e. Depresión
- f. Otras > ¿Cuáles?:
- g. Ninguna

6. Recibe ayuda para hacer la compra, limpiar la casa, etc.:

- a. Habitualmente
- b. De vez en cuando
- c. No

7. ¿Considera que puede valerse por sí mismo/a?

- Sí
- No

8. ¿Le da miedo vivir solo/a?

- Sí
- No

RELACIÓN CON LAS TECNOLOGÍAS

9. ¿Utiliza alguno de estos aparatos?

- a. Ordenador
- b. Internet
- c. Teléfono móvil

10. Utiliza el ordenador i/o internet:

- a. Todos los días
- b. Alguna vez por semana
- c. Casi nunca

11. Utiliza el móvil:

- a. Todos los días
- b. Alguna vez por semana
- c. Casi nunca

VIVIENDA Y ENTORNO FAMILIAR

12. ¿Dónde prefiere vivir?

- a. En mi casa
- b. En la residencia
- c. En la casa de mi hijo o hija

13. Si vive en su casa, ¿cómo es la vivienda?

- a. De propiedad
- b. De alquiler
- c. Otros

14. ¿Está satisfecho/a con la atención recibida por parte de sus familiares?

- Sí, estoy satisfecho/a
- No estoy satisfecho/a

15. Actualmente, ¿presta ayuda económica a algún familiar?

- Sí
- No

16. ¿Se siente solo/a?

- a. Siempre
- b. A menudo
- c. Ocasionalmente
- d. No, nunca

LA JUBILACIÓN

17. ¿Qué piensa de la jubilación? ¿Qué ha representado para usted?

- a. Un vacío difícil de llenar
- b. Una liberación
- c. No ha significado ningún cambio importante respecto a mi vida antes de jubilarme
- d. Otros (escriba aquí su opinión):

.....

.....

.....

.....

18. ¿Ha empezado alguna actividad nueva después de jubilarse?

- Sí
- No

***Si es que sí, diga cuál/cuáles: (marque como máximo 4 casillas)**

- a. Cursos de formación i charlas (salud, seguridad, ...)
- b. Actividades de mi iglesia
- c. Voluntariado social
- d. Cultivar mi huerto o jardín
- e. Ayudar en el negocio familiar
- f. Salir con mis amigos/as
- g. Hacer deporte
- h. Informática
- i. Manualidades
- j. Viajes, turismo
- k. Universidad senior
- l. Taller de la memoria
- m. Idiomas (inglés, francés, etc.)
- n. Música (canto coral, guitarra, etc.)
- o. Pintura i actividades artísticas
- p. Baile
- q. Otras > ¿Cuáles?

19. ¿Qué tareas de casa hace regularmente?

- a. Lavar la ropa
- b. Cocinar
- c. Ir a la compra
- d. Limpiar la casa
- e. Reparaciones
- f. Gestiones y administración (ir al banco, llevar las cuentas de casa, pagar las facturas, ...)
- g. Cuidar personas a cargo (pareja, abuelos/as, hijos/as, etc.)

20. Estas tareas, ¿las hacía normalmente antes de jubilarse?

- Sí
- No

21. Para divertirse, ¿Qué acostumbra a hacer?

- a. Ir a bailar
- b. Hacer deporte
- c. Ir a pasear
- d. Ir al bar o cafetería
- e. Escuchar la radio
- f. Mirar la televisión
- g. Leer
- h. Ir a espectáculos

22. Estas actividades, ¿ya las hacía normalmente antes de jubilarse?

- Sí
- No

23. Como persona jubilada que es, considera que:

- a. No tiene muchas obligaciones
- b. Tiene demasiadas obligaciones
- c. No tiene nada que hacer

24. ¿Pertenece a alguna organización o asociación social?

- Sí
- No

*** En caso afirmativo, ¿de qué tipo es la organización?**

- a. De gente mayor
- b. De voluntariado
- c. Deportiva

25. ¿Cree que a partir de la jubilación se pueden hacer nuevas amistades?

- Sí
- No

26. ¿Ha hecho nuevas amistades, después de jubilarse?

- Sí
- No

27. ¿Cree que a partir de la jubilación podría volver a enamorarse?

- Sí
- No

28. ¿Qué servicios sociales utiliza?

- a. Hogar de jubilados
- b. Residencia
- c. Centro de día
- d. Viajes del IMSERSO
- e. Ayuda a domicilio
- f. Tele asistencia
- g. Comedor
- h. Balnearios
- i. Otros > ¿Cuáles?

29. ¿Cree que las personas mayores que viven solas necesitan protección?

- Sí
- No

ECONOMIA PERSONAL

30. ¿Tiene ingresos económicos estables?

- Sí
 No

31. ¿Llega bien a fin de mes?

- Sí
 No

32. Su fuente de ingresos es:

- a. La pensión > menos de 300€/mes 300 - 600€/mes
601 - 900€/mes 901 - 1200€/mes
 b. Otros
 c. Sin ingresos

33. Sus principales gastos son en: (marque como máximo 2)

- a. Vivienda (alquiler)
 b. Alimentación i vestir
 c. Medicamentos
 d. Ocio
 e. Ayuda a familiares
 f. Teléfono

OTROS

34. ¿Proporciona ayuda a sus hijos/as?

- Sí
 No

***Si es que sí, ¿Qué tipo de ayuda proporciona?**

- a. Cuidar a los nietos/as
 b. Ayuda económica
 c. Ayuda con las tareas de la casa (hacer la comida, limpiar, etc.)

35. ¿A quina edad cree que una persona es una persona mayor?

- a. Pasados los 60
 b. Pasados los 65
 c. Pasados los 70
 d. Pasados los 75
 e. Pasados los 80
 f. No depende de la edad

36. ¿Cual de estas cosas le dan miedo de hacerse mayor?

- a. Pérdida de salud
- b. Pérdida de autonomía
- c. Deterioro físico
- d. Sentirse inútil
- e. Pérdida de memoria
- f. Quedarme solo/a
- g. Perder amigos y familiares

OPINIÓN PERSONAL

		Estoy totalmente de acuerdo	Estoy un poco de acuerdo	Estoy una poco en desacuerdo	Estoy totalmente en desacuerdo
1	Creo que, en términos generales, en mi vida he hecho lo que yo he querido				
2	Si hubiera podido, hubiera tomado otro camino en mi vida				
3	Los hijos/as de homosexuales son igual de felices que los hijos/as de heterosexuales				
4	Los hombres tienen que ir a trabajar y las mujeres deberían quedarse en casa haciendo las tareas de casa.				
5	Los hombres y las mujeres deben tener los mismos derechos				
6	Los hombres también tienen que hacer las tareas de casa.				
7	Los hombres tienen más problemas de salud que las mujeres.				
8	Los homosexuales no deberían adoptar niños o niñas.				
9	Aunque pudiera retroceder en el tiempo, no cambiaría nada de mi vida.				
10	Hay mucha gente en la que puedo apoyarme cuando tengo problemas.				
11	El aborto tendría que estar prohibido.				
12	La gente mayor habla continuamente de su juventud. Está anclada en el pasado.				

13	La gente mayor a menudo se siente rechazada por la sociedad.				
14	Las mujeres hacen mejor las tareas de casa y los hombres hacen mejor otras cosas.				
15	Si pudiera dar marcha atrás, no me hubiera casado con mi pareja.				
16	Las mujeres tienen más problemas de salud que los hombres.				
17	Las parejas que no están casadas no deberían vivir juntas.				
18	Cuando me casé, dejé mi trabajo.				
19	Las personas mayores ayudan a la familia y a otras personas.				
20	Las mujeres solo tendrían que trabajar en casa.				
21	Las personas mayores están muy solas, sin apoyo familiar o social.				
22	Las personas mayores no deberían tener obligaciones.				
23	Las personas mayores son activas y disfrutan de la vida.				
24	Las personas mayores son una carga para la sociedad.				
25	Las personas homosexuales tienen los mismos derechos que el resto.				
26	Las personas que viven juntas y no están casadas son tan felices como las que sí lo están.				
27	Si hubiera vivido en otra época, ya me hubiera divorciado hace tiempo.				
28	Cuando un matrimonio tiene problemas, tiene que tener paciencia e intentar solucionarlo, nunca divorciarse.				
29	Dejé de trabajar, cuando tuve a mi primer/a hijo/a.				
30	Si ahora pudiera dar marcha atrás, hay muchas cosas que cambiaría de mi vida.				
31	Si hago balance de mi vida, puedo decir que he sido feliz.				
32	Los hombres no pueden estar solos, necesitan una mujer a su lado.				

